

Handreiking *Sport Lokaal* *Samen*

Een handreiking voor gemeente-ambtenaren, bestuurders en managers binnen onderwijs en sport

Vereniging
Sport en Gemeenten

LOKALE NETWERKVORMING
SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS

Inhoud

WAAROM DEZE HANDREIKING?	5
LEESWIJZER	9
ACTUEEL	10
Uitgangspunten	10
Ontwikkelingen	13
HET SPEELVELD	18
Gemeente	18
Onderwijs	20
Sportorganisaties	22
Overzicht kenmerken	25
Uitvoerend en bestuurlijk	26
HET STAPPENPLAN	31
Stap 1: initiatief	32
Stap 2: partners	33
Stap 3: afspraken	36
Stap 4: randvoorwaarden	37
Stap 5: samenwerking	38
Stap 6: monitoring en evaluatie	39
ONDERSTEUNING	42
Ondersteuningstraject VSG	42
KVLO	43
MBO Raad	44
NISB	45
NOC*NSF	48
PO-Raad	49
VO-Raad	50
GOOD PRACTICES	52
Bellingwedde	52
Groningen	54
Hoogeveen	56
Rotterdam	58
Venlo	62
Zwolle	64
TOOLS	66
Samenwerkingspartners	67
Stimuleringsregelingen	70
Factsheet Sport, Bewegen en Onderwijs	72
Factsheet Overgewicht	74
Factsheet Sportdeelname	76
Links & downloads	78
Literatuur	80
COLOFON	80

*“Wie ambities heeft,
heeft ook dromen.
Ook wij hebben dromen.
Dromen over de bijdrage
van sport aan een betere
maatschappij”*

Waarom deze handreiking?

Sport en onderwijs horen bij elkaar en versterken elkaar. Sport en bewegen is leuk om te doen, het stimuleert de motorische en sociale vaardigheden en bevordert de leerprestaties. Daarnaast kan sport en bewegen worden ingezet om bij te dragen aan een grotere betrokkenheid bij de school en zo mogelijk werken als middel om schooluitval tegen te gaan. Een jong aangeleerde, actieve leefstijl kan bovendien overgewicht voorkomen en flinke gezondheidswinst opleveren. En, door veel kinderen al jong te laten kennismaken met verschillende sporten, komt talent aan het licht.

TERUGBLIK

De rijksoverheid heeft in de afgelopen jaren met verschillende regelingen de gemeenten gestimuleerd een regierol op zich te nemen bij het opzetten van sport- en beweegprojecten. Veel gemeenten hebben gebruik gemaakt van de Breedtesportimpuls (BSI) en/of de Buurt- Onderwijs-Sport-impuls (BOS-impuls). Daarmee heeft een aantal gemeenten flinke stappen gezet om sport en bewegen voor jeugd een structurele plaats te geven in het lokale beleid. Met de Impuls brede scholen, sport en cultuur (combinatiefuncties) heeft het rijk recentelijk nog een structurele, personele impuls gegeven om de verbinding school en sport te versterken.

In juni 2005 is de 'Alliantie School en Sport samen sterker' opgericht, met als doel meer sport- en beweegmogelijkheden op en rond de school, door samenwerking tussen scholen en sportorganisaties. Partners hierin waren de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) plus de sportkoepel NOC*NSF. Voor de uitvoering van de plannen werkte de Alliantie samen met een veelheid van organisaties voor onderwijs, lichamelijke opvoeding, sport, voeding en gemeentelijk bestuur. Deze tijdelijke Alliantie is in 2008 opgehouden te bestaan, maar heeft veel in gang gezet waar verder op kan worden voortgebouwd. Ook vanuit de gemeenten, de sport en het onderwijs zijn initiatieven genomen om de samenwerking tussen onderwijs en sport te versterken en de jeugd aan te zetten tot meer sporten en bewegen.

STAND VAN ZAKEN

De inspanningen hebben effect gehad. Daar waar het sportbeleid van de gemeenten zich vroeger vaak beperkte tot financiën en accommodatie, zien veel gemeenten nu ook de waarde van sport en bewegen als middel om maatschappelijke doelen te bereiken. Vrijwel alle scholen in het primair en voortgezet onderwijs vinden sport en beweging voor hun leerlingen belangrijk. Circa 60% van de (brede) scholen in het primair en voortgezet onderwijs werkt structureel samen met sportaanbieders als sportverenigingen en commerciële sportorganisaties. Van de sportverenigingen werkt bijna 40% samen met scholen.¹

¹ KALMTHOUT, J. EN J. LUCASSEN: VERENIGINGSMONITOR 2007, DE STAND VAN ZAKEN BIJ SPORTVERENIGINGEN IN HET PERSPECTIEF VAN MODERNISERING.
'S-HERTOGENBOSCH: W.J.H. MULIER INSTITUUT, 2008.

DE STAND VAN ZAKEN

- IN 2008 VOLDEED 47% VAN DE NEDERLANDSE JONGEREN AAN DE BEWEEGNORM, 4% HOGER DAN 2007 EN VERGELIJKBAAR MET 2006.
- IN 2008 WAS ECHTER 17% VAN DE NEDERLANDSE JONGEREN INACTIEF; HET HOOGST GEVONDEN PERCENTAGE VERGELEKEN MET 2006 EN 2007.
- GROEPEN NEDERLANDSE JONGEREN DIE EEN BEWEEGACHTERSTAND HEBBEN, ZIJN: MEISJES, JONGEREN IN DE MIDDELBARE SCHOOLLEEFTIJD, JONGEREN DIE NIET SPORTEN EN JONGEREN MET EEN NIET-NEDERLANDSE ACHTERGROND.
- SCHOOL EN SPORT VORMEN DE BELANGRIJKSTE BRONNEN VAN LICHAMELIJKE ACTIVITEIT VAN NEDERLANDSE JONGEREN.
- OP EEN WERKDAG BRENGEN NEDERLANDSE JONGEREN GEMIDDELD 53% VAN HUN TIJD ZITTEND OF LIGGEND DOOR (EXCLUSIEF SLAAPTIJD) EN OP EEN VRIJE DAG GEMIDDELD 30% VAN HUN TIJD.

BRON: RESULTATEN MONITOR BEWEGEN EN GEZONDHEID, BEWEGEN IN NEDERLAND 2000-2008, TNO

TOEKOMST

De inspanningen lijken effect te sorteren. Hoewel de cijfers niet altijd een eenduidig beeld laten zien, zijn er duidelijke aanwijzingen dat de trend zich keert en jongeren weer meer gaan bewegen. Het is zaak deze trend vast te houden. Er is een blijvende inspanning nodig om overgewicht bij kinderen te bestrijden en daarmee samenhangende grote problemen voor de volksgezondheid te voorkomen. Ook om Nederland als sportland op de kaart te zetten en om schooluitval tegen te gaan, is het belangrijk te investeren in breedtesport en ervoor te zorgen dat de jeugd meer gaat sporten en bewegen.

Er zijn veel initiatieven gaande op het gebied van sportstimulering. De praktijk laat echter nog te vaak een divers en verbrokkeld beeld zien als het gaat om geldstromen, organisatie en betrokken partijen. Vaak ontbreekt het aan samenhang tussen de verschillende projecten, is er te weinig continuïteit in de uitvoering en geen structurele inbedding in een breder beleid.

UIT ONDERZOEK BLIJKT DAT HET THEMA 'SCHOOL EN SPORT' IN SPORT-BELEIDSKRINGEN PROMINENT OP DE AGENDA STAAT EN IN WAT MINDERE MATE OP SCHOLEN. GEMEENTEN ONDERKENNEN OVER HET ALGEMEEN HET BELANG VAN EEN GEÏNTEGREERDE 'SCHOOL EN SPORT' AANPAK, MAAR VOEREN GEEN EXPLICIET BELEID OP DIT THEMA. ZE HEBBEN ER WEL HART VOOR.

ER IS EEN BREED OVER HET LAND UITGEWAAIERDE PROJECTENCARROUSEL VAN KENNISMAKINGSLESSSEN, SPORTPASSEN, PARTICIPATIEPROJEC-

TEN, NASCHOOLS SPORTAANBOD, BEWEEGMANAGEMENTTEAMS EN SCHOOLSPOORTCOÖRDINATOREN ONTSTAAN.

HET GEZAMENLIJKE 'SCHOOL EN SPORT' AANBOD DAT HIERUIT VOORTVLOEIT, IS VAAK ECHTER IN OMVANG VRIJ BEPERKT EN AD HOC. HET EINDRAPPORT TIJDELIJKE COMMISSIE BREDE ANALYSE IS TE DOWNLOADEN VIA WWW.MINVWS.NL.

BRON: HET EINDRAPPORT TIJDELIJKE COMMISSIE BREDE ANALYSE, DR. J. VOOGT, ENSCHEDE, 2007

Lang niet altijd worden de juiste doelgroepen bereikt. Jongeren tussen de 14 en 18 jaar blijken vaak af te haken als het gaat om sportdeelname. Het is daarom belangrijk de groep van 10-14 jaar, die de overgang maakt van basisschool naar middelbare school, te stimuleren te blijven sporten. De leerlingen van 14 tot 18 jaar verdienen extra aandacht omdat in deze groep relatief veel leerlingen voorkomen die niet sporten. Het overgrote deel van de inactieve jongeren in deze groep heeft in het verleden wel gesport. Juist op deze leeftijd lopen jongeren die niet sporten, extra risico een ongezonde leefstijl te ontwikkelen. Met een relatief kleine inzet, kan dan een grote gezondheidswinst worden behaald. Daarnaast verdient de jeugd met een bewegingsachterstand de aandacht. Die is te vinden in de achterstandswijken in de grote steden, maar ook op het platteland.

STRUCTUREEL EN DEKKEND SPORTAANBOD

De vraag is hoe in de toekomst de inactieve jeugd kan worden gestimuleerd om een actieve leefstijl te ontwikkelen. Vaak gaat het om het beter benutten van mogelijkheden die er al zijn. De ervaring die inmiddels is opgedaan, wijst erop dat goede samenwerking tussen gemeente, onderwijs en sport hierbij essentieel is. Uit de praktijk blijkt echter ook dat een goede samenwerking tussen organisaties die grote onderlinge verschillen kennen, niet vanzelf gaat. De wil om samen te werken is aanwezig. Uit een enquête die Oberon heeft afgenomen onder gemeenten, blijkt dat 27 van de 33 gemeenten (82%) een meer structurele samenwerking binnen de driehoek onderwijs-sport-gemeente wenselijk acht.

Investeren in het tot stand komen van een effectieve en productieve samenwerking tussen gemeente, onderwijs en sport kan een flinke stap voorwaarts betekenen. Juist deze samenwerking staat centraal in het beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs (VWS, 2008).

HET BELEIDSKADER SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS

HET BELEIDSKADER SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS IS IN OKTOBER 2008 AANGEBODEN AAN DE EDE KAMER DOOR DE STAATSSECRETARISSEN VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT EN VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAPPEN.

ZIJ SCHRIJVEN DE TWEEDE KAMER: 'MET DIT BELEIDSKADER GEVEN WE AAN HOE WE DE VERBINDING TUSSEN SPORT EN ONDERWIJS VERDER WILLEN VERSTERKEN MET ALS DOEL EEN MEER SAMENHANGEND EN DEKKEND SPORT- EN BEWEEGAANBOD TE REALISEREN VOOR DE JEUGD, WANT DAT IS HET TOEKOMSTPERSPECTIEF DAT WE GRAAG IN SAMENWERKING MET ALLE BETROKKENEN WILLEN BEREIKEN. ALLEEN EEN

STERKE SAMENWERKING TUSSEN SPORT, ONDERWIJS EN ANDERE PARTNERS ZOALS DE NASCHOOLSE OPVANG EN GEMEENTEN ZAL LEIDEN TOT MEER SPORT EN BEWEGING VOOR EN DOOR DE JEUGD. EN MET MEER SPORT EN BEWEGING KUNNEN WE VERVOLGENS OOK EEN BIJDRAGE LEVEREN AAN DE DOELEN VAN HET KABINET OP HET GEBIED VAN OVERGEWICHT, SCHOOLUITVAL EN TALENTONTWIKKELING.'

HET BELEIDSKADER STELT DAT HET PERCENTAGE JEUGDIGEN (4-17 JAAR) DAT AAN DE BEWEEGNORM VOLDOET IN 2012 MINIMAAL 50% MOET ZIJN.

HET BELEIDSKADER SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS IS TE DOWNLOADEN VIA: WWW.MINVWS.NL

OPRICHTING PLATFORM SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS

Om uitvoering te geven aan het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs, hebben de ministeries van VWS en OCW in maart 2009 het platform Sport, Bewegen en Onderwijs opgericht. Dit platform richt zich op het stimuleren van sport en beweging onder jongeren. Intensievere samenwerking tussen scholen, sportclubs, naschoolse opvang en sportbuurtwerk moet meer sportieve activiteiten opleveren voor jongeren op en rond scholen en in de wijken.

Ook hebben partijen afgesproken dat er extra aandacht uitgaat naar het mbo, waar veel leerlingen zitten die weinig sporten en bewegen. Mbo-instellingen kunnen aanspraak maken op subsidie voor het aanstellen van een sportcoördinator en het uitvoeren van een activiteitenplan. Sport en bewegen worden daarbij ook ingezet voor de bestrijding van andere problemen die bij mbo-leerlingen voorkomen, zoals schooluitval en overgewicht.

Het Platform bestaat uit afgevaardigden uit het onderwijs, sport, kinderopvang, jeugdwelzijnswerk en gemeenten. Deze Handreiking is een van de activiteiten van dit platform. Voor de periode 2009-2011 hebben de ministeries 28 miljoen euro beschikbaar gesteld, waarvan 18 miljoen voor het mbo, om uitvoering te geven aan het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs.

LOKALE NETWERKVORMING

Bij de samenwerking tussen onderwijs en sport zijn veel partijen betrokken. De belangen van die verschillende partijen en de mate waarin zij bij het onderwerp betrokken zijn, kan sterk variëren. Bovendien is elke lokale situatie een andere. De vorming van lokale netwerken leent zich dan ook goed om de samenwerking structureel vorm te geven.

Uitvoerende netwerken kunnen zorg dragen voor een kwalitatief goed aanbod. Dat aanbod dient bij te dragen aan de doelstellingen die op bestuurlijk niveau worden gedragen. Met het vormen van netwerken op beleidsniveau, bestuurlijke lokale netwerken, kan worden voorzien in een bestuurlijk fundament voor intensievere samenwerking tussen sport en onderwijs. Zo'n netwerk kan structureel worden door middel van afspraken die formeel zijn vastgelegd, tussen gemeenten, schoolbesturen en partners. Een bestuurlijk netwerk draagt zorg voor het afleiden van concrete doelstellingen uit beleidsvoornemens. Het verdeelt taken en verantwoordelijkheden en regelt de randvoorwaarden als geld, accommodatie en personeel.

Het bestuurlijke en uitvoerende niveau zijn niet los van elkaar te zien. Ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De verbinding tussen het bestuurlijk en het uitvoerende niveau moet ook steeds worden gemaakt.

DE GEMEENTE ALS KATALYSATOR

Gemeenten kunnen een belangrijke katalysator zijn bij lokale netwerkvorming. Zij kunnen een regierol op zich nemen en de partners betrokken en enthousiast houden. Landelijke ondersteuningsorganisaties staan klaar om gemeenten hierbij op weg te helpen en te ondersteunen (zie [Ondersteuning]).

Gemeenten kunnen daarbij veel van elkaar leren. Daar waar het sport- en beweegbeleid in sommige gemeenten nog helemaal opgebouwd moet worden, is in andere gemeenten al veel bereikt.

WAAROM DEZE HANDREIKING?

Deze handreiking is geschreven om u ondersteuning te bieden bij het opzetten en onderhouden van lokale netwerken sport en bewegen, rond scholen en in buurten. De handreiking is bedoeld voor ambtelijke vertegenwoordigers van gemeenten, besturen en managers van scholen en bestuurders van sport- en beweegorganisaties. De handreiking biedt echter ook aanknopingspunten voor een ieder die zich in de uitvoering inzet voor de versterking van de samenwerking tussen onderwijs en sport.

De handreiking is gebaseerd op literatuurstudie en gesprekken met experts op het terrein van samenwerking tussen sport en onderwijs. Er zijn goede voorbeelden in het land geïnventariseerd en er is een online-enquête gehouden onder gemeenten en mbo-instellingen. Al deze kennis en ervaring is onder regie van de projectgroep Lokale netwerkvorming Sport, Bewegen en Onderwijs, verwerkt in deze handreiking. Wij hopen u met deze handreiking te inspireren om samen met andere partijen de jeugd in uw gemeente optimale mogelijkheden te bieden om met veel plezier te kunnen sporten en bewegen!

Leeswijzer

STAPPENPLAN

De kern van deze digitale handreiking is Het stappenplan voor het opzetten van lokale netwerken school, sport en bewegen.

ONTWIKKELINGEN

Bij [Ontwikkelingen] leest u welke uitgangspunten en ontwikkelingen eraan hebben bijgedragen dat onderwijs en sport nu prominent op de lokale agenda staan.

STAPPENPLAN

- STAP 1: BENOEM HET INITIATIEF.
- STAP 2: ZOEK PARTNERS.
- STAP 3: MAAK AFSPRAKEN.
- STAP 4: SCHEP RANDVOORWAARDEN.
- STAP 5: DRAAG ZORG VOOR STRUCTURELE SAMENWERKING.
- STAP 6: ORGANISEER MONITORING EN EVALUATIE.

SPEELVELD

Het [Speelveld] beschrijft welke partijen een rol spelen bij de samenwerking tussen onderwijs en sport. Wat is typerend voor die verschillende partijen? En welke functionarissen zijn op welk niveau aan zet als het gaat om sporten, bewegen en onderwijs?

ONDERSTEUNING

Onder het kopje [Ondersteuning] kunt u lezen welk ondersteuningstraject is uitgezet door de projectgroep opgericht vanuit het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs. Deze partijen willen gemeenten ondersteuning bieden bij het versterken van de samenwerking tussen sport, bewegen en onderwijs. Vervolgens presenteren de partijen die vertegenwoordigd zijn in de projectgroep zich en kunt u lezen welke dienstverlening zij bieden bij lokale netwerkvorming.

GOOD PRACTICES

Tenslotte is een aantal [Good practices] beschreven. U leest hoe in een aantal gemeenten wordt gewerkt aan de samenwerking tussen sport, bewegen en onderwijs. De do's en don'ts die hieruit voortkomen zijn op een rijtje gezet.

TOOLS

Onder [Tools] vindt u een overzicht van wettelijke stimuleringsmaatregelen die de afgelopen jaren zijn gestart met verwijzingen naar meer informatie. Dan volgt een [overzicht met mogelijke samenwerkingspartners], die een rol kunnen vervullen in lokale netwerkvorming. U kunt dit als instrument gebruiken om te inventariseren met wie u op welk niveau wilt samenwerken. Er zijn Factsheets opgenomen, die de urgentie aangeven om te investeren in sport, bewegen en onderwijs. U kunt de factsheets gebruiken om andere partijen te overtuigen van het belang van meer sporten en bewegen voor de jeugd. Tenslotte is een overzicht opgenomen met [Links en downloads] over de samenwerking sport, bewegen en onderwijs.

Actueel

UITGANGSPUNTEN

Het belangrijkste uitgangspunt om 'school en sport' op de lokale agenda te zetten, is het idee dat sport en bewegen naast een doel in zichzelf (sport als doel), ook een krachtig middel is om maatschappelijke doelen te bereiken (sport als middel).

Aan het idee dat het goed is lokale bestuurlijke en uitvoerende netwerken te vormen, ligt het uitgangspunt ten grondslag dat alleen vanuit gezamenlijke inspanning van gemeente, onderwijs en sport de jeugd aangezet kan worden om meer te gaan bewegen.

SPORT EN BEWEGEN ALS MIDDEL

Sport heeft een intrinsieke waarde. Sporten en bewegen is een zinvolle en prettige vrijetijdsbesteding. Sport- en bewegen kan echter ook als middel worden ingezet om maatschappelijke doelen te bereiken.

Sport en bewegen is onder andere een middel om:

- **Gezondheid te bevorderen:** er is veel aandacht voor preventie in de gezondheidszorg. Vooral het toenemende overgewicht bij kinderen is een grote bedreiging voor de volksgezondheid. Sporten en bewegen stimuleert de jeugd om een gezondere levensstijl ontwikkelen;
- **Schooluitval te voorkomen:** meer sport in het onderwijs kan het onderwijs aantrekkelijker maken en mogelijk bijdragen aan de binding die leerlingen hebben met de school;
- **Talent te herkennen en te ontwikkelen:** door de jeugd al jong een gevarieerd aanbod aan sportactiviteiten aan te bieden, kan talent zich ontwikkelen. Een brede basis leidt tot een hoge top.

HET IS BELANGRIJK OM VOORAF NA TE DENKEN WELKE AMBITIES ER LOKAAL ZIJN. WAT WILT U MET ELKAAR BEREIKEN EN WELKE DOELGROEP HEEFT U HIERBIJ VOOR OGEN? DAT BEPAALT DE AANPAK EN OOK WELKE PARTIJEN BETROKKEN MOETEN WORDEN. TALENT ONTWIKKELLEN VRAAGT BIJVOORBEELD EEN ANDERE AANPAK DAN OVERGEWICHT TEGENGAAN. OOK ZULLEN ER ANDERE PARTIJEN AAN TAFEL MOETEN ZITTEN.

SPORT EN BEWEGEN EN SCHOOL

Uit literatuuronderzoek van het Mulier Instituut ², blijkt dat sport een positieve bijdrage kan leveren aan schoolprestaties. Bijna alle studies vinden een positieve (maar doorgaans niet zeer sterke) relatie tussen sportparticipatie en schoolprestaties.

Een aantrekkelijk aanbod van sport- en bewegingsactiviteiten draagt verder bij aan het beperken van schooluitval, schoolverzuim en reductie van antisociaal gedrag. Actieve kinderen en jongeren gaan met plezier naar school en zijn meer gemotiveerd om te leren. Effecten hangen sterk samen met de wijze waarop de activiteiten worden aangeboden en de rol die de leerkracht en trainer spelen. Het lijkt er niet zozeer om te gaan welke sport of beweegactiviteit wordt aangeboden, maar vooral om hoe deze wordt aangeboden.

² EFFECTEN VAN SPORT EN BEWEGEN OP SCHOOL, EEN LITERATUURONDERZOEK NAAR DE RELATIE VAN FYSIEKE ACTIVITEIT MET DE COGNITIEVE, AFFECTIEVE EN SOCIALE ONTWIKKELING, STEGEMAN, H., W.J.H. MULIER INSTITUUT 'S-HERTOGENBOSCH, MAART 2007.

SAMEN STERKER

Door betere samenwerking tussen scholen, naschoolse opvang, buurtorganisaties en sportorganisaties kan een doorlopend en zo mogelijk dagelijks sport- en beweegaanbod voor de jeugd ontstaan. Het gaat dan om samenwerking onder schooltijd, maar een belangrijk winstpunt zit juist ook in het vergroten van het naschoolse aanbod. Intensieve samenwerking tussen de school en de sportsector, maar ook bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding op de sportvereniging of maatschappelijke stages voor middelbare scholieren of mbo-studenten, laten zien dat onderwijs en sport elkaar veel te bieden hebben.

Ook de samenwerking tussen het onderwijs, de opvangsector en de sportsector is van groot belang. Hier liggen bij uitstek kansen voor de sectoren om elkaar te versterken. Als de sectoren onderwijs, sport en opvang elkaar vinden en komen tot een integrale samenwerking, ontstaat er een aantrekkelijk dagarrangement. Een dergelijk dagarrangement levert niet alleen een belangrijke bijdrage aan het plezier, de bewegingsstimulering en de gezondheid van de jeugd, maar ook aan de mogelijkheden voor ouders om hun arbeid- en zorgtaken op een goede manier te combineren.

Samenwerking met jeugd- en jongerenwerk en buurtorganisaties maakt het mogelijk ook moeilijk te bereiken groepen te bedienen. Zij kunnen juist ook die kinderen en jongeren bereiken die niet naar de buitenschoolse opvang gaan en zich niet uit zichzelf bij een sportclub aanmelden.

*“Samenwerking tussen
de verschillende partijen
is essentieel”*

Ontwikkelingen

Een aantal ontwikkelingen heeft geleid tot een grotere aandacht voor de beleidsmatige inzet van sport en bewegen en de behoefte aan het vormen van lokale netwerken rond sport en school.

OVERHEID STIMULEERT SAMENWERKING SCHOOL EN SPORT

De landelijke overheid stimuleert de laatste jaren gemeentelijk beleid rond de samenwerking onderwijs en sport. Dat gebeurde veelal in de vorm van projectsubsidies die een tijdelijk karakter hadden. Het overheidsbeleid is er echter steeds meer op gericht lokaal duurzame samenwerkingsverbanden te laten ontstaan tussen de sectoren buurt, onderwijs en sport.

COMBINATIEFUNCTIES

De ‘Impuls brede scholen, sport en cultuur’ steunt gemeenten die in samenwerking met de onderwijs-, sport- en cultuursector combinatiefunctionarissen willen aanstellen. Een combinatiefunctie is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij één werkgever, maar gelijkzeitig – of in ieder geval voor een substantieel deel – te werk gesteld wordt in of ten behoeve van twee werkvelden/sectoren. Een combinatiefunctionaris kan een persoon zijn die in meerdere contexten werkt, zoals een medewerker van de buitenschoolse opvang (BSO) die ook als trainer/coach bij de sportvereniging werkt. Het kan ook zo zijn dat de combinatiefunctionaris binnen één context te maken heeft met meerdere specifieke taken of doelgroepen, bijvoorbeeld de Leraren Ondersteuner Sport en Bewegen (LOBOS) die naast binnenschoolse activiteiten ook activiteiten verricht in de tussen- en naschoolse opvang. Combinatiefuncties komen onder andere voor bij sportverenigingen, scholen, culturele instellingen, organisaties voor kinderopvang en welzijnsinstellingen.

Met de ‘Impuls brede scholen, sport en cultuur’, worden vier belangrijke doelstellingen nagestreefd:

- Het uitbreiden van het aantal brede scholen met sport- en cultuuraanbod in zowel het primair als het voortgezet onderwijs, om te beginnen in de 40 krachtwijken.
- Het versterken van ca. 10% van de sportverenigingen met oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sportverenigingen voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk.
- Het stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen.
- Het bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met één of meer kunst- en cultuurvormen en het onder jongeren stimuleren van actieve kunstbeoefening.

DE KOMST VAN DE COMBINATIEFUNCTIONARISSEN KAN BELANGRIJKE PERSONELE KNELPUNTEN OPLOSSEN DIE NU HET ARRANGEREN VAN EEN FREQUENT SPORTAANBOD IN DE WEG STAAN: DE BESCHIKBARE TIJD EN

DESKUNDIGHEID VAN HET PERSONEEL OP SCHOLEN EN BIJ SPORTVERENIGINGEN EN DE FINANCIËLE MIDDELEN DAARVOOR.

IMPULS NATIONAAL ACTIEPLAN SPORT EN BEWEGEN

Op 3 april 2008 hebben VWS, NOC*NSF en VNG de bestuurlijke afspraken voor de Impuls NASB ondertekend. Met deze impuls wordt beoogd sport- en beweegactiviteiten te stimuleren in ca. honderd gemeenten met een relatief grote gezondheidsachterstand. Deze gemeenten zijn op voorhand geselecteerd. Op deze wijze kan de bewegingsarmoede bij te weinig actieve burgers -waaronder zeker ook de jeugd- worden teruggedrongen. VWS investeert 38 miljoen euro in deze impuls. Deelnemende gemeenten investeren een zelfde bedrag.

De Impuls NASB loopt tot en met 2014 en richt zich in principe op drie thema's en vijf aandachtsgebieden:

- NASB Bewegen en sporten in de gemeente, dit betreft de aandachtsgebieden wijk, zorg en school;
- NASB setting Werk: Bewegen en sporten tijdens of rondom het werk;
- NASB setting Sport: Bewegen en sporten via sportvereniging of sportbond.

Het NISB coördineert het NASB-project voor het thema Gemeenten en voor het thema Werk. Het NOC*NSF coördineert het NASB voor het thema Sport. Het NASB heeft op alle aandachtsgebieden succesvolle beweeginterventies verzameld. Het NASB wil deze interventies overal in Nederland laten uitvoeren, onder andere ondersteund met advisering, begeleiding en materialen. Prioriteit wordt hierbij gegeven aan de implementatie van

effectieve en laagdrempelige methodieken voor sport- en bewegingsstimulering in de wijk, woon-, zorg- of schoolomgeving. Daarnaast kunnen ook de gemeenten die uit eigen beweging aan de slag gaan met de ontwikkelde sport- en beweeginterventies ondersteuning krijgen van het NISB.

VOOR EEN OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKSTE
STIMULERINGSREGELINGEN IN DE AFGELOPEN
JAREN KIJK IN HET HOOFDSTUK TOOLS BIJ
OVERZICHT STIMULERINGSREGELINGEN.

CONVENANT GEZOND GEWICHT

Op 23 november 2009 is het nieuwe Convenant Gezond Gewicht getekend door minister Klink van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en ruim 20 partijen uit het bedrijfsleven, de grote steden en het maatschappelijk veld. Het nieuwe Convenant Gezond Gewicht is afgesloten voor de periode van 2010 - 2015 en bestaat uit een koepelconvenant en de deelconvenanten 'werk', 'school', 'consument en vrije tijd' en 'Jongeren Op Gezond Gewicht' (JOGG).

Het deelconvenant 'school' richt zich op kinderen en jongeren in de leeftijd van 2 tot 19 jaar, dus de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE), de Kinderdagopvang (inclusief buitenschoolse opvang), PO, VO en mbo. Het gaat om de bevordering van een integrale en structurele aanpak van een gezonde leefstijl op scholen op het gebied van voeding en bewegen. Doelstelling is dat in 2015 de onderwerpen gezonde voeding, beweging en het maken van gezonde keuzes voor scholen structureel verankerd zijn in het schoolbeleid.

Het deelconvenant 'Jongeren Op Gezond Gewicht' (JOGG) richt zich op de integrale aanpak van overgewicht en obesitas bij jongeren op lokaal niveau. Het gaat erom het lokale, bij voorkeur het gemeentelijk, beleid gericht

op de aanpak van overgewicht en obesitas duurzaam en intersectoraal vorm te geven. Intersectoraal wil zeggen in samenhang tussen alle relevante lokale beleidsvelden en belanghebbenden.

VOOR MEER INFORMATIE ZIE
WWW.CONVENANTGEZONDGEWICHT.NL

BUITENSCHOOLSE OPVANG ZAAK VAN DE SCHOOLBESTUREN

Op grond van de motie Van Aartsen/Bos, werden schoolbesturen in het primair onderwijs per 1 augustus 2007 verantwoordelijk voor het aanbieden van buitenschoolse opvangmogelijkheden voor hun leerlingen. Vaak is er gebrek aan accommodatie en wil men in de buitenschoolse opvang graag een sportaanbod realiseren. Vanuit deze feiten wordt samenwerking gezocht met sportverenigingen, waarbij de buitenschoolse opvang gebruik maakt van de accommodatie van de sportvereniging en ook van het sportaanbod. Sportverenigingen kunnen profiteren van de inkomsten die zij hieruit ontvangen. Hier liggen mogelijkheden voor het vergroten van de sportparticipatie.

DE OPKOMST VAN BREDE SCHOLEN

Brede scholen zijn scholen waar naast het onderwijs ook kinderopvang, sport, welzijn, peuterspeelzaal, cultuur, bibliotheek en andere instellingen een onderdeel kunnen zijn. De vorming van brede scholen maakt het gemakkelijker voor school en sport om elkaar te vinden.

BREDE SCHOLEN

DE BREDE SCHOOL KOMT VOORAL VOOR IN HET BASISONDERWIJS, MAAR HET VOORTGEZET ONDERWIJS IS BEGONNEN AAN EEN INHAALSLAG. IN 2009 WAREN ER ONGEVEER 1000 BREDE SCHOLEN IN HET PRIMAIR ONDERWIJS EN 350 IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS. ZIE VOOR MEER INFORMATIE WWW.BREDESCHOOL.NL

ONDERZOEKS- EN ADVIESBUREAU OBERON HEEFT IN NAUWE SAMENWERKING MET HET WERKVELD VERSCHILLENDE PUBLICATIES BESCHIKBAAR OVER DE BREDE SCHOOL. DEZE ZIJN TE BESTELLEN EN/OF IN TE KIJKEN VIA WWW.OBERON.EU

HET OLYMPISCH PLAN 2028

Het Olympisch Plan 2028 is de ambitie om met sport in de volle breedte een bijdrage te leveren aan Nederland, met veel positieve effecten nú en in de toekomst. En met de organisatie van de Olympische en Paralympische Spelen van 2028 in Nederland als inspirerend perspectief en mogelijke uitkomst. Het plan formuleert acht ambities. Die betreffen de topsport, de breedtesport, de sociaal-maatschappelijke effecten, welzijn, economie, ruimtelijke ordening, de organisatie van evenementen en de media-aandacht.

Op de Algemene Ledenvergadering van NOC*NSF op 12 mei 2009 hebben de vertegenwoordigers van de aangesloten sportbonden zich collectief achter het Olympisch Plan 2028 geschaard. Ook het kabinet, de provincies (IPO), de vier grote steden, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de vakbeweging (FNV) en het bedrijfsleven (VNO-NCW en MKB Nederland) hebben hun medewerking verleend aan het plan dat 'heel Nederland naar Olympisch niveau' wil brengen.

Daarmee is het een plan geworden van een brede alliantie. NOC*NSF zal als lid van die alliantie vanzelfsprekend de rol van aanjager van de Olympische droom op zich blijven nemen. Een van de doelstellingen van het Olympisch Plan is om sport op school te bevorderen. De doelstellingen van het Beleidskader sport, bewegen en onderwijs ondersteunt dit streven.

"Wie ambities heeft, heeft ook dromen. Ook wij hebben dromen. Dromen over de bijdrage van sport aan een betere maatschappij"

ZO SCHRIJVEN DE OPSTELLERS VAN HET PLAN

HET OLYMPISCH PLAN 2028 'HEEL NEDERLAND NAAR OLYMPISCH NIVEAU', PLAN VAN AANPAK OP HOOFDLIJNEN, KAN WORDEN GEDOWNLOAD VIA: WWW.OLYMPISCH-VUUR.NL

OPRICHTING PLATFORM SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS

In maart 2009 is het platform Sport, Bewegen en Onderwijs opgericht. Het platform richt zich op het stimuleren van sport en beweging onder jongeren. De ministeries van VWS en OCW geven met het platform uitvoering aan het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs uit 2008. Het Platform bestaat uit afgevaardigden uit het onderwijs, sport, kinderopvang, jeugdwelzijnswerk en gemeenten.

Vanuit het platform zijn vijf opdrachten geformuleerd:

- Stimuleren van bewegen in het vmbo, onder leiding van het NISB.
- Stimuleren van bewegen in het mbo, onder leiding van de MBO Raad.
- Monitoren en effectmeting, TNO, Mulier Instituut, NISB.
- Schoolactieve verenigingen stimuleren, NOC*NSF.
- Stimuleren van lokale netwerkvorming, onder leiding van de Vereniging Sport Gemeenten (VSG). Deze Handreiking is een van de activiteiten binnen deze opdracht.

INFORMATIE OVER HET PLATFORM SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS IS TE VINDEN OP WWW.SPORTBEWEGENENONDERWIJS.NL.

VERPLICHTE MAATSCHAPPELIJKE STAGES IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Een maatschappelijke stage is een vorm van leren, waarbij een leerling vrijwilligersactiviteiten doet en hierdoor kennismakt met allerlei aspecten van de samenleving. De duur van de maatschappelijke stage verschilt per schooltype. De maatschappelijke stage is verplicht voor leerlingen die vanaf schooljaar 2011-2012 instromen in het voortgezet onderwijs.

Vwo-leerlingen moeten dan een maatschappelijke stage doen van 72 uur. Voor havo-leerlingen is de norm 60 uur. Leerlingen uit het vmbo of praktijkonderwijs doen een maatschappelijke stage van 48 uur. Voor veel jongeren is een maatschappelijke stage in de sport aantrekkelijk, omdat die goed aansluit bij hun leefwereld. Bovendien is de sport, met ruim één miljoen vrijwilligers, de grootste vrijwilligerssector in Nederland. Sportverenigingen en andere -organisaties kunnen de hulp van jongeren goed gebruiken. Het organiseren van sportactiviteiten in het kader van samenhang school en sport zou hier goed in passen.

BIJ EEN MAATSCHAPPELIJKE STAGE IN DE SPORT ZIJN ER DRIE WINNAARS: ALLEREERST DE JONGERE DIE DE STAGE LOOPT. DEZE KRIJGT DE KANS MAATSCHAPPELIJK ACTIEF TE ZIJN, ZELF MET SPORT BEZIG TE ZIJN EN BURGERSCHAPSCOMPETENTIES OP TE DOEN. MEER 'HANDEN' OP HET SPORTVELD, BETEKENT MEER EN/OF BETERE SPORTACTIVITEITEN VOOR

DE KINDEREN DIE DEELNEMEN AAN DE ACTIVITEIT. TEN SLOTTE VAREN OOK DE SPORTVERENIGINGEN ER WEL BIJ. SPORTVERENIGINGEN KAMPEN VAAK MET EEN TEKORT AAN VRIJWILLIG KADER. OP DEZE MANIER KUNNEN ZIJ JONGE MENSEN ENTHOUSIAST MAKEN ACTIEF TE WORDEN BINNEN DE VERENIGING.

LEREN, LOOPBAAN EN BURGERSCHAP IN HET MBO

Iedere leerling binnen het mbo, moet naast de eisen die aan de beroepsopleiding worden gesteld, ook voldoen eisen op het gebied van leren, loopbaan en burgerschap. Een aantal competenties die de leerling zich in dit kader moet eigen maken, kunnen worden aangeleerd door middel van sport en bewegen. Een van de te behalen competenties op dit gebied is het functioneren in maatschappelijke verbanden. Dit kan een leerling zich eigen maken door zich als vrijwilliger in te zetten binnen de sportvereniging.

*“Vooraf nadenken
welke ambities er
lokaal zijn en wat u wilt
bereiken met elkaar”*

Het speelveld

Samenwerking tussen de verschillende partijen is essentieel om invulling te geven aan de lokale ambities op het gebied van school en sport. Toch blijkt in de praktijk dat structurele samenwerking niet gemakkelijk van de grond komt. De verschillen tussen de betrokken organisaties zijn groot. Dat maakt het moeilijk om goed met elkaar te communiceren en gebruik te maken van elkaars kracht. Inzicht in de verschillen kan leiden tot meer begrip voor elkaar en kan de samenwerking verbeteren. Hieronder worden daarom de partijen gemeente, onderwijs en sport beschreven vanuit hun rol bij het tot stand brengen van een dekkend sport- en beweegaanbod voor de jeugd.

GEMEENTE

TAKEN

De gemeente voert een sport- en beweegbeleid en is verantwoordelijk voor het accommodatiebeleid. Het sport- en beweegbeleid beperkt zich niet tot het sportbeleid, maar raakt ook andere beleidsterreinen van de gemeente, zoals onderwijs, welzijn, recreatie, jeugd, gezondheid en ruimtelijke ordening. Sport en bewegen is een beleidsterrein waaraan de gemeenten volstrekt autonoom, zonder nadere wet- en regelgeving, inhoud kunnen en mogen geven. Dat betekent dat er enerzijds ruimte is voor creatieve en innovatieve plannen en activiteiten. Anderzijds houdt dat in dat gemeenten ook andere prioriteiten kunnen stellen en dit beleidsterrein grotendeels laten liggen. Zo kunnen dus grote lokale verschillen ontstaan.

ROL

Uit onderzoek blijkt dat structurele samenwerking tussen school en sport tot nu toe niet optimaal van de grond komt. De beperkte omvang van de samenwerking en het ad hoc karakter van het school-en-sport-aanbod maken dat de samenwerking nog nauwelijks bijdraagt aan het creëren van nieuw, aanvullend sportaanbod voor inactieven of extra aanbod voor actieve leerlingen.

Scholen en sportverenigingen zien zelf niet altijd het nut van de samenwerking in of ervaren te veel drempels bij de uitvoering ervan³. Scholen en sportorganisaties staan wel achter de doelstelling dat de jeugd meer zou moeten sporten en bewegen, maar voelen zich geen probleem eigenaar en zien zichzelf daardoor vaak ook niet als de kartrekker om hier wat aan te doen. Een kartrekker is wel nodig. De gemeente is een geschikte partij om deze rol op zich te nemen.

De gemeente kan die kartrekkersrol op zich nemen door een duidelijk beleid te formuleren op het gebied van sport en bewegen en door partijen bijeen te brengen in netwerken. Binnen een bestuurlijk netwerk zou de gemeente een regisseursrol op zich moeten nemen. De gemeente kan er hierbij voor kiezen veel of juist weinig uit te besteden aan andere partijen. Een gemakkelijke insteek is het agenderen van dit thema bij bestaande bestuurlijke samenwerkingsverbanden.

³ RAPPORTAGE SPORT 2008, SOCIAAL EN CULTUREEL PLANBUREAU / W.J.H. MULIER INSTITUUT DEN HAAG, DECEMBER 2008

FUNCTIONARISSEN SPORT EN BEWEGEN

De wethouder

Uiteraard is de wethouder die sport in zijn pakket heeft, betrokken bij het tot stand komen van het sport- en beweegbeleid in de gemeente. Ook andere wethouders verantwoordelijk voor aanpalende beleidsterreinen zijn belangrijke betrokkenen.

Beleidsambtenaren

De beleidsambtenaar of -ambtenaren sport zitten dichterbij de uitvoering. In kleine gemeenten worden verschillende functies door een en dezelfde persoon uitgevoerd. In grotere gemeenten zijn de verschillende functies vaak opgesplitst en toebedeeld aan meerdere personen.

Binnen de gemeentelijke organisatie zijn verschillende andere beleidsterreinen betrokken bij sport- en bewegingsactiviteiten zoals onderwijs, welzijn, cultuur en ruimtelijke ordening. De gemeenteambtenaar die participeert in bestuurlijke netwerken rond sport en bewegen, zal de verschillende beleidsterreinen moeten vertegenwoordigen of meerdere ambtenaren moeten de taken verdelen. Meestal zal de ambtenaar sport de regie hebben, maar ook iemand die binnen de gemeente verantwoordelijk is voor de brede school, de afdeling welzijn of de leefbaarheid in een bepaalde wijk kan die rol op zich nemen.

Combinatiefunctionarissen, BOS-coördinatoren, sportbuurtmedewerkers

De gemeente kan de werkgever zijn van combinatiefunctionarissen, BOS-coördinatoren of –medewerkers. Ook sportbuurtwerkers kunnen in dienst zijn bij de gemeente.

Personeel welzijnsinstellingen en GGD

Een aantal welzijnsinstellingen valt, met het gehele personeelsbestand, onder de gemeente. De GGD is als onderdeel van de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van gemeentelijk gezondheidsbeleid en heeft jeugdverpleegkundige, artsen en consulenten in dienst.

Personeel sportservice

Een aantal gemeenten kent een sportserviceorganisatie. Dit is de uitvoeringsorganisatie van het gemeentebeleid op het gebied van sport en bewegen. Hoeveel personeel in dienst is bij een sportserviceorganisatie en welke functies er zijn verschilt enorm per sportserviceorganisatie. Het kan bijvoorbeeld gaan om BOS-consulenten, combinatiefunctionarissen, verenigingsondersteuners of sportconsulenten.

KENMERKEND

De gemeente is de partij die het lokale sport- en beweegbeleid dient te formuleren en te verankeren. Hierbij kan men aansluiten op het accommodatiebeleid, maar ook op beleidsterreinen naast sport, zoals onderwijs, gezondheidszorg, welzijn en ruimtelijke ordening. De gemeente is de partij die de subsidies van het rijk aanvraagt en sturing geeft aan projecten. Daarnaast heeft de gemeente een centrale positie tussen de verschillende betrokken partijen. De gemeente heeft al contacten met elk van de partijen en is in staat ze bij elkaar te brengen.

Sportservicepunten en welzijnsinstellingen vallen vaak onder de gemeente, net als de GGD. De gemeente is verantwoordelijk voor het wijkbeleid en heeft ervaring met het aanbieden van (sport)activiteiten voor speciale doelgroepen.

Binnen het aandachtsgebied sport zal vaak de focus liggen op het realiseren en beheren van sportaccommodaties. Sport- en beweegbeleid is geen wettelijke taak. Gemeenteambtenaren die zich bezighouden met sport en bewegen, hebben daarom vaak beperkte tijd voor de verbinding tussen school en sport. Hoe de gemeente is georganiseerd, welke prioriteiten zij stelt en hoeveel slagkracht zij heeft zal sterk variëren. Ook gemeentebestuur is sterk plaatsgebonden. De rol die de gemeente voor zichzelf ziet in het versterken van de samenhang tussen school en sport, zal ook sterk verschillen.

ONDERWIJS

TAKEN

In het primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO) zijn de scholen verplicht lessen bewegingsonderwijs aan te bieden.

GEEN VERPLICHT BEWEGINGSONDERWIJS IN HET MBO

IN HET MIDDELBAARBEROEPSONDERWIJS (MBO) IS SINDS DE INVOERING VAN DE WET EDUCATIE BEROEPSONDERWIJS (WEB) IN 1996 SPORT EN BEWEGEN NIET MEER IN HET CURRICULUM OPGENOMEN. HET VERZORGEN VAN BEWEGINGSONDERWIJS IS DUS GEEN WETTELIJKE VERPLICHTING. JUIST IN DE LEEFTIJDSCATEGORIE 15-17 ZOU BEWEGEN GESTIMULEERD MOETEN WORDEN, WANT JUIST OP DEZE LEEFTIJD HAKEN VEEL SPORTERS AF. VEEL JEUGD IN DEZE LEEFTIJDSCATEGORIE HEEFT EEN INACTIEVE EN ONGEZONDE LEEFSTIJL. ZO BLIJKT HET AANTAL INACTIEVEN IN DE LEEFTIJD 4-11 JAAR OP 10,4 PROCENT TE LIGGEN, TERWIJL DAT BIJ 12-17 JAAR LIGT OP 17 PROCENT.

ER ZIJN WEL MOGELIJKHEDEN OM SPORT- EN BEWEGINGSACTIVITEITEN OP TE NEMEN IN HET MBO BINNEN DE VRIJE RUIMTE EN DE BEROEPS- EN BURGERSCHAPSCOMPETENTIES. HET ONTBREEKT IN HET MBO ECHTER OP VEEL SCHOLEN AAN KENNIS, MENSKRACHT EN SAMENHANGEND BELEID OM SPORT EN BEWEGING EEN GOEDE PLEK IN HET ONDERWIJS-AANBOD TE GEVEN. TOCH IS OOK BIJ HET MBO EEN KENTERING WAARNEEMBAAR. MEER DAN DE HELFT VAN DE ROC'S HEEFT ZICH VERZAMELD IN HET PLATFORM BEWEGEN EN SPORT. UIT GOOD PRACTICES BLIJKT, DAT HET DE INSTELLINGEN ZELF ZIJN DIE HET TIJ KUNNEN KEREN.

ROL

Scholen in het PO en VO zijn verplicht twee uur in de week bewegingsonderwijs te verzorgen. Deze scholen kunnen zelf bepalen of zij naast de wettelijke verplichtingen, de leerlingen meer sport- en beweegmogelijkheden aanbieden. Mbo-scholen kunnen ook uit eigen overwegingen sport en bewegen aanbieden. Dat kan vanuit een didactische visie, bijvoorbeeld vanuit het idee dat sporten en bewegen een positief effect heeft op de concentratie. Ook kunnen leerlingen vaardigheden opdoen, zowel op motorisch als sociaal en cognitief vlak. Het aanbieden van sport en bewegen kan de school aantrekkelijk maken voor leerlingen en de verbondenheid met de school verhogen. Ook vanuit PR-overwegingen en om schooluitval tegen te gaan kan de school dus sport inzetten. Tenslotte kan de school sport en bewegen stimuleren vanuit haar maatschappelijke taak.

Veel scholen beschrijven de sportactiviteiten in een beweegplan waarin naast de activiteiten in het kader van het curriculum, ook bewegen als keuzevak, schoolsport en Motorische Remedial Teaching (MRT) een plek kunnen krijgen.

FUNCTIONARISSEN SPORT EN BEWEGEN

Bestuur en management

Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor het beleid op de school. Het bevoegd gezag wordt gevormd door het bestuur van de school. In enkele gevallen is het bestuur van de openbare scholen belegd bij de gemeente. Het bestuur kan beleidszaken delegeren naar de schoolleiding of gezamenlijk hierin optrekken. Het bevoegd gezag en/of de directie van de school kan op bestuurlijk niveau afspraken maken met de gemeente en met sportorganisaties en zich committeren aan bepaalde beleidsdoelen op het gebied van sport en bewegen.

Bevoegd leerkracht

Bevoegde leerkrachten hebben altijd minimaal een hbo-opleiding voltooid. In het primair onderwijs kan bewegingsonderwijs worden gegeven door een groepsleerkracht die de pabo heeft gedaan. Vanaf september 2005 geldt dat een pabo-afgestudeerde niet meer automatisch bevoegd is voor het geven van bewegingsonderwijs in de groepen 3 t/m 8, maar hiervoor een specifieke leergang moet volgen.

Vakleerkracht

Meer dan de helft van de PO-scholen heeft een vakleerkracht die (een deel van) het bewegingsonderwijs verzorgt. In het VO wordt het bewegingsonderwijs altijd verzorgd door vakleerkrachten bewegingsonderwijs. Deze vakleerkrachten hebben een hbo-opleiding gedaan, namelijk een academie voor lichamelijke opvoeding (ALO).

“Uit onderzoek is gebleken dat de vakleerkracht onmisbaar is bij het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en sport”

ZEKER ALS DE INTENTIE IS OM DIT EEN STRUCTUREEL KARAKTER TE GEVEN. DE VAKLEERKRACHT ZAL OOK MEER BETROKKENHEID BIJ ZIJN COLLEGA'S KUNNEN CREËREN BIJ DE BUITENSCHOLSE ACTIVITEITEN, WAT DE EFFECTIVITEIT ZEKER ZAL VERGROTEN.

VAKDOCENTEN OP DE BASISCHOLEN

- IN 39% VAN DE SCHOLEN GEEFT DE GROEPSLEERKRACHT DE LESSEN BEWEGINGSONDERWIJS EN IS ER DUS GEEN SPRAKE VAN EEN VAKLEERKRACHT.
- IN NOG EENS 25% VAN DE SCHOLEN GEEFT DE GROEPSLEERKRACHT DE HELFT VAN DE LESSEN EN EEN VAKDOCENT DE ANDERE HELFT.
- IN 18 % VAN DE SCHOLEN GEEFT DE GROEPSLEERKRACHT DE LESSEN IN KLEUTERGROEPEN EN EEN VAKLEERKRACHT IN DE HOGERE LEERJAREN.
- SLECHTS IN 9% VAN DE SCHOLEN WORDEN DE LESSEN BEWEGINGSONDERWIJS INTEGRAAL VERZORGD DOOR EEN VAKLEERKRACHT.

BRON: HET EINDRAPPORT TIJDELIJKE COMMISSIE BREDE ANALYSE, DR. J. VOOGT, ENSCHEDE, 2007

Lobos'er

De gediplomeerde van een mbo-opleiding Sport en Bewegen kan een breed aanbod aan sport- en bewegingsactiviteiten verzorgen buiten, maar ook binnen de school. Als deze mbo'er in het PO of VO aan de slag gaat, gebeurt dat in de functie van lerarenondersteuner bewegingsonderwijs en sport (Lobos). In het mbo-onderwijs kan deze mbo'er worden ingezet als instructeur. Lobos'ers voeren onderwijstaken uit onder verantwoordelijkheid van de voor bewegingsonderwijs bevoegde groepsleerkracht of vakleerkracht. Hoe zelfstandig de lerarenondersteuner is bij de uitvoering van zijn taken is afhankelijk van de context waarbinnen hij of zij functioneert. Het bevoegd gezag van de school beslist hierover naar eigen inzicht.

Omdat de Lobos'er een brede opleiding Sport en bewegen heeft gedaan, goedkoper is dan een vakleerkracht en in diverse contexten kan functioneren, komt met de inzet van deze functionarissen aanzienlijk meer capaciteit

beschikbaar om de jeugd een dagelijks sport- en beweegaanbod te bieden. Er moet uiteraard scherp worden gekeken naar het takenpakket en de begeleiding en aansturing van deze functionarissen, die geen onderwijsbevoegdheid hebben.

Stagiaires

Stagiaires van de mbo- en hbo-sportopleidingen kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan de mogelijkheden om het binnen- en buitenschoolse sportaanbod te vergroten. Belangrijk is een goede begeleiding van de stagiairs binnen het bewegingsonderwijs.

Personeel buitenschoolse opvang

Aanbieders van buitenschoolse opvang gaan een contract aan met de school. Zij voeren de opvang voor de school uit. Een enkele school organiseert dit zelf. In de buitenschoolse opvang (bso) werken groepsleiders. Hiervoor is geen specifieke opleiding vereist. Dit kunnen dus ook mensen zijn met een sportachtergrond, bijvoorbeeld een lobos'er of een combinatiefunctionaris. Een combinatiefunctionaris kan dan deels bij de buitenschoolse opvang werken en deels bij de sportvereniging.

KENMERKEND

De school is een belangrijke partij bij het realiseren van een samenhangend aanbod voor sport en bewegen. Het onderwijs vormt een goed georganiseerde sector. Scholen zijn experts op pedagogisch gebied. Ze kunnen sport- en bewegingsactiviteiten goed afstemmen op de pedagogische behoefte van de jeugd. Vanuit de school kan de aansluiting tussen de inhoud van de lessen bewegingsonderwijs en de buitenschoolse activiteiten goed worden gerealiseerd.

Scholen voor primair onderwijs zijn goed over de wijken verspreid en hebben vaak een belangrijke functie in de wijk. Binnen het voorgezet onderwijs is die binding met de wijk minder aanwezig. Er is wel een verbinding met het dorp of de stad. Dit geldt ook voor het mbo-onderwijs, dat vaak binding heeft met verschillende gemeenten, maar minder met de wijken. Dat maakt het lastiger deze scholen te betrekken bij een wijkgerichte aanpak, hoewel het natuurlijk wel mogelijk is.

Het onderwijs is een professionele werkgever met aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden. Dat maakt het onderwijs geschikt voor het in dienst nemen van bijvoorbeeld combinatiefunctionarissen.

Scholen hebben te maken met veel regels en voorschriften voor wat betreft onderwijsinhoud, bevoegdheid van personeel, schooltijden, accommodaties en verantwoording naar ouders en overheid. Dat maakt het voor scholen vaak lastig om innovatieve activiteiten uit te voeren onder schooltijd. Scholen zullen vooral de samenwerking zoeken met sportorganisaties in het kader van de schoolsport.

SPORTORGANISATIES

Sportorganisaties zijn er in veel soorten en maten. Er zijn sportverenigingen en commerciële aanbieders, zoals fitnesscentra, outdoorbedrijven, tennishallen of klimhallen. De sportverenigingen zijn vaak van oudsher georganiseerd in een lokale overlegstructuur. Lokale overlegstructuren op het gebied van sport duiden

we hier aan met de term lokale sportbundeling ⁵. Zo'n lokale sportbundeling overstijgt het individuele belang van een sportvereniging. Veel gemeenten kennen een eigen sportbundeling.

Mogelijke overlegstructuren en vormen van bundelingen zijn:

- De Sportraad
- De Raad van Advies voor de sport
- De sportcommissie
- Het sportplatform
- Het Overlegorgaan Sport
- De Sportfederatie
- Het voorzittersoverleg

TAKEN

Deze lokale sportbundelingen hielden zich van oudsher vooral bezig met belangenbehartiging. De steeds belangrijkere maatschappelijke betekenis van sport en bewegen vraagt echter om een andere aanpak en benadering. Sportbundelingen die constructief willen meedenken over sport- en beweegbeleid in de gemeente en partnerschap aan willen gaan met andere partijen zoals schoolbesturen, zijn bij uitstek geschikt om actief mee te draaien in lokale netwerken.

ROL

Sportaanbieders, zowel verenigingen als commerciële partijen, bieden een sportaanbod aan. Zij geven trainingen en organiseren wedstrijden. Bovendien hebben zij de accommodatie en de middelen daarvoor beschikbaar. Sportverenigingen werken al vaak op incidentele basis samen met scholen. Commerciële sportaanbieders werken vooral samen met scholen voor voortgezet onderwijs. Vanuit het mbo wordt met beide partijen steeds meer samengewerkt. De meeste verenigingen die samenwerken met het onderwijs zien dat als een mogelijkheid leden te werven. Het is goede PR voor de eigen activiteiten. Daarnaast willen zij ook invulling geven aan hun maatschappelijke taak.

FUNCTIONARISSEN SPORT EN BEWEGEN

Binnen een sportvereniging beslist het bestuur over het beleid. In de uitvoering werken sportleiders, trainers en coaches aan het aanbod. Hoewel sommige trainers een vergoeding krijgen, is dit vaak vrijwillig kader. Soms is er een breedtesportconsulent of een verenigingsmanager met coördinerende taken in loondienst.

KENMERKEND

De sportorganisaties hebben een sportaanbod in handen. Zij hebben ervaring met het geven van training en het organiseren van wedstrijden voor de jeugd. Zij hebben de beschikking over kader dat deskundig is in het verzorgen van bepaalde sporten. Zij hebben de beschikking over passende accommodatie en materialen en middelen. De vereniging kan dat aanbieden in de samenwerking met onderwijs, buurtwerk of naschoolse opvang. Sportorganisaties zijn in staat talent te herkennen en dat verder te ontwikkelen.

⁵ DEZE TERM IS AFKOMSTIG UIT DE BROCHURE BUNDELEN VAN BELANGEN, LOKALE SPORT- EN BEWEEGOVERLEGSTRUCTUREN ALS VORM VAN SAMENWERKING, NISB, MAART 2009

Daarnaast is de sportvereniging een prima stageplek voor middelbare scholieren die een maatschappelijke stage doen of voor stagiairs van mbo-scholen.

De sportverenigingen kennen over het algemeen een sportgebonden aanbod. Om de sport binnen een schoolsetting aan te bieden, zal er ook een meer schoolgericht aanbod ontwikkeld moeten worden.

Sportverenigingen zijn van oudsher echte vrijwilligersorganisaties. Dat neemt als knelpunt in de samenwerking tussen school en sport met zich mee dat de sportverenigingen meestal overdag niet beschikbaar zijn. Ook is het personeel niet altijd geschikt om lessen te geven binnen het onderwijs.

Door maatschappelijke ontwikkelingen is echter een duidelijke professionaliseringsslag zichtbaar bij de sportverenigingen. De omgeving waarin sportverenigingen opereren wordt steeds complexer en veranderingen volgen elkaar in hoog tempo op. Zo is er toenemende aandacht voor wet- en regelgeving en is het moeilijker vrijwilligers te werven. Maar ook juist door de samenwerking met de kinderopvang, brede school, deelname in projecten tussen buurt-onderwijs-sport, wordt van sportverenigingen steeds meer professionaliteit verwacht.

Professionaliseren betekent een sterkere verenigingsstructuur en betere ondersteuning vanuit bonden en andere sportondersteunende organisaties. Het vraagt ook om goed geschoold kader. Dat kan door het vrijwillig kader te scholen en/of door beroepskrachten in dienst te nemen. Deze beroepskrachten kunnen van binnen uit de sportvereniging ondersteunen en versterken.

Een aantal sportverenigingen, vaak de grotere, wil graag professionaliseren. Veel andere, vooral kleinere verenigingen vinden wel dat ze een maatschappelijke taak hebben, maar willen vooral het karakter van een vrijwilligersvereniging behouden.

Steeds meer verenigingen en sportservice-organisaties willen geen nadruk meer leggen op de maatschappelijke taken. Zij richten zich op een goed sportaanbod en beschouwen de maatschappelijke effecten als een logische spin off. Als de vereniging goed is georganiseerd, kan dit prima werken.

Commerciële sportorganisaties werken met betaalde krachten en kennen het probleem van moeten professionaliseren niet direct. Wat hier geldt, is dat commerciële belangen voorop zullen staan of in ieder geval zwaar zullen meewegen.

Overzicht kenmerken gemeente, onderwijs, sportorganisaties

GEMEENTE	ONDERWIJS	SPORTORGANISATIES
+ BEPAALT HET SPORT- EN BEWEEGBELEID.	+ GOED GEORGANISEERDE SECTOR.	+ VAAK GEORGANISEERD IN SPORTBUNDELINGEN.
+ VOERT ACCOMMODATIEBELEID.	+ BEREIKT DE GEHELE DOELGROEP.	+ KAN EEN SPORT- EN BEWEEGAANBOD BIJEN.
+ KAN VERSCHILLENDE BELEIDS-TERREINEN OP ELKAAR AFSTEMMEN.	+ HEEFT PEDAGOGISCHE KENNIS IN HUIS.	+ BESCHIKT OVER GESCHIKTE ACCOMMODATIE, MATERIALEN EN MIDDELEN.
+ HEEFT CONTACTEN MET ALLE BETROKKEN PARTIJEN.	+ IS EEN GOEDE WERKGEVER.	+ SPORTTECHNISCHE EN – TACTISCHE KENNIS.
+ ZORGT VOOR UITVOERING VAN LANDELIJKE STIMULERINGS-MAATREGELEN.	+ HEEFT VAAK DE BESCHIKKING OVER VAKLEERKRACHTEN.	+ KAN VAAK TALENT HERKENNEN EN ONTWIKKELEN.
+ HEEFT PROFESSIONELE BELEIDSMAKERS IN DIENST.	+ REGELT DE BUITENSCHOOLSE OPVANG.	+ BIEDT STAGEPLAATSEN.
+ IS VAAK WERKGEVER VAN WELZIJNS-ORGANISATIES, GGD EN VORMT IN VERSCHILLENDE PLAATSEN HET BEVOEGD GEZAG VAN HET OPENBAAR ONDERWIJS.	+ ORGANISATIEGRAAD LO-DOCENTEN IS HOOG, WAARDOOR ZIJ ALS GROEP GOED AANSPEKBAAR ZIJN.	- BIEDEN EEN SPORTGEBONDEN AANBOD DAT NIET ALTJD PAST IN EEN SCHOOLSETTING.
+ HEEFT ERVARING MET WIJKGERICHT WERKEN EN ACTIVITEITEN AANBIEDEN AAN DOELGROEPEN.	- ZITTEN VEELAL VAST AAN HET WERKEN IN SCHOOLTIDEN.	- ZIJN VEELAL AFHANKELIJK VAN VRIJWILLIGERS.
- MOET INTERN VEEL AFSTEMMEN: SPORT, ONDERWIJS, WELZIJN VALLN VAAK ONDER VERSCHILLENDE DIENSTEN EN AMBTENAREN.	- HEEFT VAAK (OOK) ANDERE PRIORITEITEN ALS HET OM MAAT-SCHAPPELIJKE TAKEN GAAT.	- ZIJN LASTIG INZETBAAR EN/OF BEREIKBAAR TIJDENS SCHOOLTIDEN.
- HEEFT BEPERKTE CAPACITEIT.	- HEEFT VAAK GEBREK AAN CAPACITEIT EN TIJD VOOR SPORT EN BEWEGEN.	- ZIJN (NOG) NIET GOED INGERICHT OP HET VERVULLEN VAN MAATSCHAPPELIJKE FUNCTIE.
	- ZIET ZICHZELF NIET ALS PROBLEEM-EIGENAAR VAN TE WEINIG BEWEGENDE KINDEREN.	- ZIEN ZICHZELF NIET ALS PROBLEEM-EIGENAAR VAN TE WEINIG BEWEGENDE KINDEREN.
	- VO- EN MBO-SCHOLEN ZIJN LASTIG TE BEREIKEN MET WIJKGERICHTE AANPAK.	
	- KENT VEEL REGELS EN VOORSCHRIFTEN.	

Uitvoerend en bestuurlijk niveau

Het versterken van de verbinding sport, bewegen en onderwijs, lukt alleen door de krachten te bundelen. Die samenwerking dient zowel op uitvoerend als op bestuurlijk niveau van de grond te komen. Juist op het bestuurlijk niveau is nog veel winst te boeken. Daar moet de continuïteit worden gewaarborgd. Het uitvoerende en het bestuurlijke niveau kennen beiden een eigen dynamiek. De praktijk leert dat het goed is deze niveaus duidelijk te scheiden. Uiteraard dienen de niveaus wel op elkaar afgestemd te zijn en is het nodig dat er telkens uitwisseling plaatsvindt. Hieronder wordt beschreven wat er op welk niveau gedaan moet worden als het gaat om de versterking tussen school en sport.

UITVOEREND NIVEAU

HET AANBOD

Doelen die gesteld zijn op het gebied van school en sport, kunnen alleen worden verwezenlijkt met een kwalitatief goed sport- en beweegaanbod. Dat moet worden ontwikkeld, gecoördineerd, voorbereid, georganiseerd en uitgevoerd. Belangrijk is dat het aanbod dienstbaar is aan de doelen van het project.

Om een goed aanbod van de grond te krijgen, moet worden samengewerkt met veel partijen. Hiervoor kunnen uitvoerende netwerken worden gevormd of kan worden aangesloten bij bestaande netwerkstructuren. Uitvoerende netwerken kunnen functioneren als sport- en beweegteams. Sport- en beweegteams zijn samenwerkingsverbanden op lokaal niveau die uitvoering geven aan een uitbreiding van het aanbod van sport en bewegen in en rond scholen. In zo'n beweegteam zitten onder andere vakleerkrachten bewegingsonderwijs, combinatiefunctionarissen, sportbuurtwerkers, vertegenwoordigers van sportverenigingen en medewerkers van het sportbedrijf. Zij kunnen functioneren volgens de methodiek van Beweegmanagement (zie kader). Het begrip 'beweegteam' wordt overigens ook gebruikt voor het team dat bewegen op school verzorgt en uitvoering heeft aan het beweegplan van de school.

BEWEEGMANAGEMENT

BEWEEGMANAGEMENT WORDT GEDEFINIEERD ALS 'HANDELINGEN OP UITVOEREND NIVEAU IN EEN NETWERK VAN SAMENWERKENDE PARTNERS IN DE BOS-DRIEHOEK (ONDERWIJS, SPORTORGANISATIES, LOKALE OVERHEID), DAT VANUIT HET ONDERWIJS OPEREERT.'

DIT NETWERK IS STRUCTUREEL VAN AARD EN WERKT SYSTEMATISCH AAN HET MEER EN BETER SPORTEN EN BEWEGEN VAN DE SCHOOLGAANDE JEUGD. BEWEEGMANAGEMENT IS EEN MANIER VAN ORGANISEREN DIE DE VERKOKERING DIE VAAK BESTAAT TUSSEN HET BEWEGINGSONDERWIJS OP SCHOOL, HET SPORTEN IN DE VERENIGING EN VIA HET

SPORTBUURTWERK (BOS-DRIEHOEK) MOET OPHEFFEN. HET WORDT MEESTAL UITGEVOERD DOOR EEN KLEIN TEAM VAN PROFESSIONALS, MET KORTE LIJNEN NAAR EEN GROOT NETWERK IN DE WIJK. BINNEN DIT TEAM IS EEN CENTRALE COÖRDINATOR - DOORGAANS EEN LERAAR LO, SOMS EEN SPORTBUURTWERKER OF SPORTCONSULENT MET TAAKUITBREIDING - VAN GROTE WAARDE.

ER ZIJN VERSCHILLENDE ONDERSTEUNENDE INSTRUMENTEN ONTWIKKELD (I.C. EEN KWALITATIEVE BEWEEGNORM EN EEN SPORT- EN BEWEEGSCAN). NISB HEEFT HET EXPERTISEPUNT SCHOOL @ SPORT OPGEZET. ZIE OOK WWW.SCHOOL-EN-SPORT.NL.

STAKEHOLDERS

Bij projecten die ontstaan in samenwerking tussen school en sport zijn veel stakeholders betrokken. Hiermee moeten contacten worden gelegd. Dat betekent het betrekken van ouders, buurtorganisaties, buurtbewoners en andere niet-aanbieders zoals politie of de woningbouwcorporatie.

JEUGD

Bij projecten rond onderwijs en sport, draait het om jeugd. Hierbij verdient de jeugd tussen 10-14 en 14-18 jaar specifieke aandacht. Achterliggende gedachte hierbij is dat de sportdeelname onder deze doelgroepen zienderogen terugloopt.

10 tot 14 jaar: Binnen deze leeftijdscategorie valt de overgang van het primair onderwijs naar het VO. Voor deze doelgroep is het essentieel om een goed en vertrouwd sportaanbod te kunnen blijven garanderen, zodat men bij de overstap van PO naar VO actief en enthousiast blijft sporten en of bewegen.

14 tot 18 jaar: Binnen deze leeftijdscategorie is de sportdeelname laag (SCP 2008) en de schooluitval hoog (Kenniscentrum Gemengde Scholen 2009). Netwerkvorming moet voor deze doelgroep opgezet worden met andere partners dan bij jongere doelgroepen. Deze doelgroep vergt een andere aanpak met andere achterliggende motieven. Samenwerking tussen gemeente, sport en VO- en/of mbo-scholen is hier aangewezen. De jeugd tussen 14-18 hoeft niet alleen betrokken te zijn als doelgroep, maar kan ook vertegenwoordigd zijn in uitvoerende netwerken. Jongeren weten zelf goed wat de eigen doelgroep leuk vindt en kunnen zo ook zelf actief zijn.

ZIE BIJVOORBEELD HET PROJECT WHOZNEXT. WHOZNEXT IS EEN PROJECT VAN HET NEDERLANDS INSTITUUT VOOR SPORT EN BEWEGEN (NISB). MET DIT PROJECT WIL NISB NIET ALLEEN DAT JONGEREN MEER

GAAN SPORTEN, MAAR OOK DAT ZE OP HET GEBIED VAN SPORT EN BEWEGEN VAKER ACTIEF ZIJN ALS TRAINER, SCHEIDSRECHTER, BESTUURDER, ORGANISATOR OF COACH. ZIE WWW.WHOZNEXT.NL.

EFFECTEN

Om de effecten goed te kunnen meten, moet de uitgangspositie in beeld zijn. Die komt in beeld door het verrichten van een 0-meting. Wat er gemeten wordt, hangt af van de doelstellingen. Is de doelstelling dat meer jongeren meer gaan sporten, dan moet er worden gemeten hoeveel jongeren bij aanvang hoe vaak sporten. Door aan het einde weer een meting te doen, wordt duidelijk of de inspanningen hebben geleid tot de gewenste resultaten.

Ook een procesevaluatie is belangrijk. Hoe is het proces verlopen, kan dat beter? Hoe staat het met de voortgang? Goede monitoring en evaluatie kan alleen als daar vooraf goede afspraken over zijn gemaakt en instrumenten voor zijn gekozen. Zo kunnen in de uitvoering gegevens worden verzameld en signalen worden opgepikt. Vervolgens moet die informatie terecht komen op het bestuurlijke niveau, zodat op dit niveau verbeteringen kunnen worden doorgevoerd.

BESTUURLIJK NIVEAU

Het bestuurlijk niveau is het niveau van sturen en beïnvloeden, van initiatief nemen en de grote lijnen uitzetten. Op dit niveau dient er overzicht te zijn over wat er in de uitvoering plaatsvindt en met welk doel. Juist uit bestuurlijke versterking valt veel winst te behalen. Op dit niveau kunnen bestuurlijke netwerken worden gevormd door bestuurders van de betrokken partijen.

REGIE

Op het bestuurlijke niveau komt het beleid tot stand en worden de kaders bepaald waarbinnen de uitvoering kan plaatsvinden. De gemeente kan op dit niveau een belangrijke regierol vervullen. Afhankelijk van de samenstelling van de groep van samenwerkingspartners kan ook worden afgesproken dat een andere partij de regierol op zich neemt. Dat kan bijvoorbeeld samenhangen met de aanwezigheid en benodigde deskundigheid.

CONTEXT

Om beleid vorm te geven, concrete doelen stellen en initiatieven te nemen, moet goed worden gekeken naar de context. Daarbij gaat het om het plaatsen in het landelijke (beleids)kader, het kijken naar eerdere successen, lopende projecten, het aansluiten bij de historie van samenwerkingsverbanden en het bepalen van een haalbaar ambitieniveau.

BELEID

Om goed beleid te maken ter versterking van de samenwerking tussen school en sport, is veel afstemming nodig. Iedere betrokken organisatie dient de afgesproken beleidsdoelstellingen in de eigen plannen op te nemen. Ook binnen het gemeentehuis, en daarbuiten, is afstemming nodig. Binnen het gemeentehuis zullen de betrokken beleidssectoren samen tot beleidsdoelstellingen moeten komen.

In elk geval sport en onderwijs, maar het kan ook gaan om ruimtelijke ordening, welzijn en gezondheidszorg. De verschillende sectoren kunnen gezamenlijk beleid maken en dit vastleggen in een integrale beleidsnota. Het kan ook door gezamenlijke doelstellingen in de verschillende beleidsnota's op te nemen (intersectoraal beleid). Het belangrijkste is dat de beleidsdoelstellingen zijn verankerd.

DRAAGVLAK

Voor sport- en beweegprojecten is draagvlak nodig. Bij de diverse gemeentelijke sectoren, bij de politiek en ook bij partijen die vroeg of laat het beleid gaan uitdragen en betrokken zijn bij de uitvoering. Niet alleen binnen de gemeentegrenzen bevinden zich mogelijke partners. Ook daarbuiten kunnen partners worden gezocht, zoals provinciale sportraden, buurgemeenten, landelijke ondersteuningsorganisaties of landelijke sport- en beweegprojecten waarbij de gemeente zich kan aansluiten.

SCHAKEL TUSSEN UITVOEREND EN BESTUURLIJK NIVEAU

Op dit niveau gaat het om het maken van een vertaalslag van de praktijk naar het beleid en van het beleid weer terug naar de praktijk.

COÖRDINATIE

Voor de coördinatie tussen het uitvoerende en het bestuurlijke niveau zijn een of meerdere coördinatoren nodig, afhankelijk van de grootte van de projecten en het aantal deelnemende partijen. Deze coördinatoren kunnen combinatiefunctionarissen, vakleerkrachten, BOS-coördinatoren of verenigingsmanagers zijn of nog weer anders. Waar het om gaat is dat zij de vertaalslag kunnen maken van het uitvoerende naar het bestuurlijke niveau en van het bestuurlijke niveau terug naar het uitvoerende niveau.

Het speelveld en de samenhang tussen het bestuurlijke of strategische niveau en het uitvoerende niveau wordt verduidelijkt in het BOS-model van NISB, zie hieronder.

*“een vertaalslag van
praktijk naar beleid en
van beleid weer terug
naar de praktijk”*

*“Motiveer iedere
betrokken partij om
het project onder de
aandacht te brengen”*

30

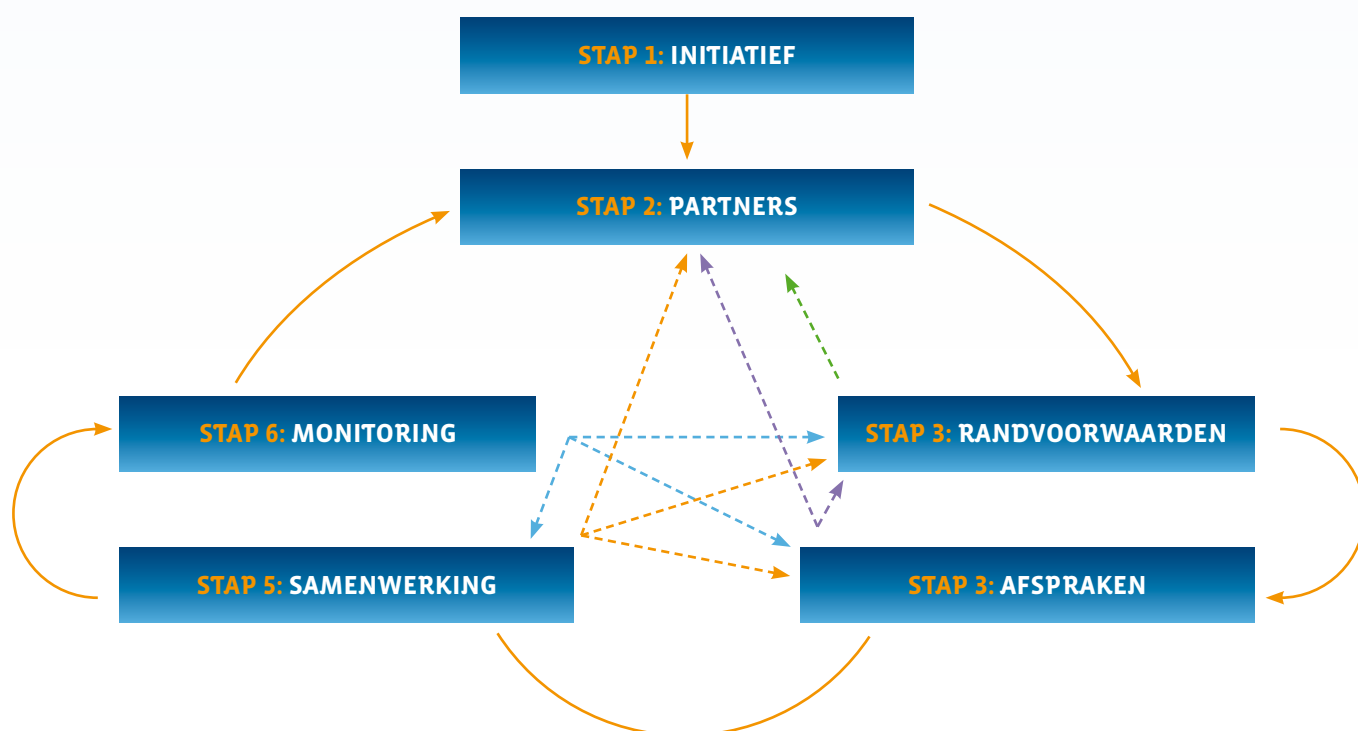

Het Stappenplan

Hoe kunt u, als het gaat om sport, bewegen en onderwijs, de samenwerking tussen de verschillende partijen structureel vormgeven en versterken? In dit stappenplan vindt u een aantal stappen die u samen met de partnerorganisaties kunt doorlopen. Daarbij worden valkuilen beschreven en tips gegeven.

Het stappenplan is geen lineair, maar een cyclisch proces. Het proces is nooit af, maar zal steeds opnieuw worden doorlopen. Als zaken anders lopen dan verwacht, bijvoorbeeld doordat de uitvoering tegen praktische problemen aanloopt, het geld op is of de resultaten tegenvallen, zal weer teruggekeerd moeten worden naar eerdere stappen.

De laatste stap, monitoring en evaluatie, kan input zijn om de beleidsdoelen aan te scherpen, nieuwe partijen te betrekken, de afspraken tussen partijen te herzien, de samenwerking nog eens onder de loep te nemen of de monitoring en evaluatie beter te organiseren.

STAP 1: BENOEM HET INITIATIEF

Zonder initiatief gebeurt er niets. Een van de partijen zal dus een initiatief moeten nemen. Duidelijk moet zijn welke problemen het initiatief moet gaan oplossen. Pas dan wordt duidelijk met welke partijen samengewerkt kan worden en in hoeverre sport en bewegen voor de jeugd een antwoord kan bieden.

DE STAPPEN

- STAP 1: BENOEM HET INITIATIEF.
- STAP 2: ZOEK PARTNERS.
- STAP 3: MAAK AFSPRAKEN.
- STAP 4: SCHEP RANDVOORWAARDEN.
- STAP 5: DRAAG ZORG VOOR STRUCTURELE SAMENWERKING.
- STAP 6: ORGANISEER MONITORING EN EVALUATIE.

VISIE

Werk vanuit een visie. Door een heldere visie uit te dragen kunt u de urgentie van de op te lossen problemen overbrengen en zo andere partijen meekrijgen. Betrek andere partijen in een vroeg stadium. Beargumenteer hoe school en sport een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van bestaande problemen.

BINNEN DE GEMEENTE: INTERSECTORAAL OF INTEGRAAL BELEID?

GEMEENTEBELEID OP HET GEBIED VAN DE SAMENWERKING TUSSEN SCHOOL EN SPORT HEEFT RAAKVLAKKEN MET VERSCHILLENDE BELEIDSTERREINEN. DE GEMEENTEAMBTENAAR DIENT DAN OOK DIE VERBINDING TE ZOEKEN, DOOR AF TE TASTEN HOE DE VERSCHILLENDE PARTIJEN TEGEN DE SAMENWERKING SCHOOL EN SPORT AANKIJKEN. HET GAAT DAN OM BELEIDSMAKERS DIE EEN VAN DE VOLGENDE ZAKEN IN HUN PORTEFEUILLE HEBBEN: SPORT, WELZIJN, ONDERWIJS, JEUGD, VEILIGHEID, WIJKZAKEN OF GEZONDHEID.

MAAR OOK AAN PARTIJEN BUITEN DE GEMEENTE, ZOALS ANDERE GEMEENTEN, PROVINCIALE SPORTRADEN EN LANDELIJKE POLITIEK. GOED BELEID OP DIT TERREIN BETEKENT INTERSECTORAAL BELEID OF NOG BETER: INTEGRAAL BELEID. WE SPREKEN VAN INTERSECTORAAL BELEID ALS ER VERBANDEN WORDEN GELEGD TUSSEN DE VERSCHILLENDE BELEIDSTERREINEN. BIJVOORBEELD DAT HET SPORT- EN BEWEGING-BELEID VERBINDINGEN LEGT MET ONDERWIJSBELEID, WELZIJNSBELEID, RUIMTELIJKE ORDENING EN GEZONDHEIDSZORG. INTEGRAAL BELEID GAAT NOG EEN STAPJE VERDER: DE VERSCHILLENDE SECTOREN MAKEN GEZAMENLIJK BELEID.

SLUIT AAN BIJ BESTAAND BELEID

Zorg voor verankering van het initiatief in beleidsnota's en projectplannen. In veel gemeenten zijn de afgelopen jaren plannen gemaakt en zijn beleidsnota's verschenen die linken aan de samenwerking tussen school en sport. Kijk naar wat er is en hoe u daarbij kunt aansluiten.

Op lokaal niveau is het belangrijk te kijken hoe u kunt zorgen dat het lokale sportbeleid aansluit op het landelijke beleid. Momenteel is het zaak aansluiting te vinden bij het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs. Daarin staat wat de overheid samen met haar partners de komende jaren wil doen op het gebied van school, sport en bewegen. U kunt ook aansluiting zoeken bij het Olympisch Plan 2028, Impuls Nationaal Actieplan

- SLUIT BIJ HET FORMULEREN VAN HET INITIATIEF ZOVEEL MOGELIJK AAN BIJ DE VISIE VAN DE BETROKKEN WETHOUDER(S), HET LANDELIJK BELEID EN DE AMBITIE VAN DE PARTNERS.
- DE VISIE VAN DE WETHOUDER(S) IS TE VINDEN OP BLOGS, SPEECHES EN IN KRANTENARTIKELEN.
- HET PROGRAMMA-AKKOORD VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS KAN OOK EEN PRIMA BRON ZIJN OM TE KIJKEN WAAR HET COLLEGE NAAR TOE WIL MET DE GEMEENTE.
- VEEL GEMEENTEN HEBBEN HUN MEERJARENBELEID OP HET GEBIED VAN SPORT VASTGELEGD IN EEN SPORTNOTA.
- VOOR HET BELEID VAN VWS GEEFT HET BELEIDSKADER SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS DE VISIE VOOR DE KOMENDE JAREN GOED WEER.
- GEBRUIK TERMEN UIT HET COLLEGEPROGRAMMA EN UIT BELEIDS- EN JAARPLANNEN VAN ORGANISATIES DIE U GRAAG BIJ DE UITVOERING WILT BETREKKEN.
- ZORG BIJ PRESENTATIE VAN DE PLANNEN DAT JUIST DIE ZAKEN ERUIT WORDEN GELICHT DIE DE BETREFFENDE PARTIJ AAN ZULLEN SPREKEN.

Sport en Bewegen (NASB), Impuls brede scholen, sport en cultuur (combinatiefunctionarissen) of het convenant gezond gewicht (JOGG). Ook kunt u aansluiten bij lokaal beleid in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en gezondheids- en welzijnsbeleid.

AMBITIENIVEAU

Het ambitieniveau van het genomen initiatief dient aan te sluiten op de ambitie van de betrokken partners. Stel u dus vroegtijdig hiervan de hoogte. Het ambitieniveau mag hoog liggen zodat het de partijen uitdaagt, maar moet wel enigszins reëel zijn en aansluiten op de tijd en energie die de betrokken partijen erin willen steken. Presenteer de plannen, maak de uiteindelijke gewenste effecten duidelijk en vraag betrokken partijen om feedback. Onderhandel met betrokken partijen. Zo worden zij medeverantwoordelijk voor de gekozen aanpak en genomen besluiten.

■ WANNEER U PROFESSIONALS EN HUN ORGANISATIES OP TIJD BETREKT BIJ DE PLANVORMING VERANDERT DE WEERSTAND VAAK IN CONSTRUCTIEF MEEDENKEN.

ONDERSTEUNING

Zowel op provinciaal als op landelijk niveau zijn er organisaties die kunnen ondersteunen bij het ontwikkelen van sport- en beweeginitiatieven (zie Ondersteuning). Maak hier gebruik van!

Daarnaast zijn de partijen in een aantal gemeenten al flink aan de weg aan het timmeren als het gaat om sport en bewegen. Bij [Good practices] zijn verschillende van deze voorbeelden beschreven. Zoek contact met organisaties die in andere gemeenten vergelijkbare problemen hebben op te lossen.

DO'S

- BENOEM DE PROBLEMEN DIE HET INITIATIEF MOET GAAN OPLOSSEN.
- WERK VANUIT EEN VISIE.
- VERANKER HET INITIATIEF IN BELEIDSNOTA'S EN PROJECTPLANNEN.
- BESTEED VEEL TIJD EN AANDACHT AAN AFSTEMMEN EN CREËREN VAN DRAAGVLAK.
- ZOEK AANSLUITING BIJ ANDERE BELEIDSTERREINEN (INTERSECTORAAL BELEID) OF ONTWIKKEL GEZAMENLIJK BELEID (INTEGRAAL BELEID).
- SLUIT AAN BIJ BESTAAND BELEID.
- BETREK PARTIJEN WAARVAN U BIJ DE UITVOERING AFHANKELIJK ZULT ZIJN IN EEN VROEG STADIUM.
- WEES AMBITIEUS, MAAR OOK REALISTISCH.
- KIJK NAAR GOEDE VOORBEELDEN EN ZOEK ONDERSTEUNING.

DON'TS

- VERTROUWEN OP MONDELINGE AFSPRAKEN.
- BLANCO BEGINNEN.
- STEEDS LOSSE PROJECTEN STARTEN.
- BLIJVEN HANGEN IN VISIEVORMING.

STAP 2: ZOEK PARTNERS

Als het initiatief duidelijk is benoemd en helder is welke problemen het initiatief moet gaan oplossen, kan aansluiting worden gezocht bij partners.

GEZAMENLIJKE AMBITIES ZIJN LEIDEND

Wie kan aanschuiven om een netwerk van de grond te krijgen, hangt af van de ambitie. Richt u zich op het opheffen van bewegingsachterstanden in probleemwijken, zijn andere partijen nodig dan als het gaat om een gezondere leefstijl bij mbo-leerlingen. Netwerkvorming op lokaal niveau is maatwerk; de lokale situatie bepaalt welke actoren binnen een netwerk actief moeten zijn. Sluit geen enkele partij op voorhand uit, maar stel de doelstellingen centraal.

GEBUIK FACTSHEETS OM PARTIJEN TE OVERTUIGEN VAN DE URGENTIE VAN HET PROBLEEM DAT U SIGNALEERT. IN DEZE HANDREIKING VINDT U BIJ [TOOLS] ENKELE FACTSHEETS. DEZE GEVEN ECHTER LANDELIJKE INFORMATIE. UITERAARD IS HET DES TE OVERTUIGENDER ALS U DE FEITEN PRESENTEERT ZOALS DIE LOKAAL GELDEN. GEBUIK BIJVOORBEELD

CIJFERS UIT DE GGD-MONITOR. ALLE GGD'EN IN NEDERLAND HEBBEN NAMELIJK DE TAAK DE GEZONDHEID VAN DE INWONERS IN HUN WERKGEBIED TE VOLGEN. VOOR INFO KIJK OP WWW.MONITORGEZONDHEID.NL. MAAK ZAKEN ZOVEEL MOGELIJK VISUEEL: EEN GRAFIEK OF TAARTDIAGRAM ZEGT MEER DAN EEN STUK TEKST!

BESTUURLIJK NIVEAU

Het bestuurlijk niveau van overleg vraagt om een netwerk van mensen die op bestuurlijk niveau functioneren en beslissingsbevoegdheid hebben binnen de eigen organisatie. Het gaat in deze bestuurlijke netwerken om het vastleggen van beleidsdoelen, taakverdeling, financiën en randvoorwaarden. Gemeentebambtenaren, schoolbestuurders en beleidsmakers binnen de lokale sportbundelingen hebben hier een plaats in. Daarnaast kunnen ook andere partijen een rol spelen. Zoek dan wel naar mensen die ook echt beleidsmatige invloed hebben.

BESTAANDE NETWERKEN

Het is zeker aan te raden voort te bouwen op bestaande overlegstructuren en netwerken. Wellicht bestaan er tussen of binnen de verschillende sectoren al netwerken. Bijvoorbeeld netwerken tussen lokale sportverenigingen of netwerken tussen vakleerkrachten op scholen. Eventueel kunnen bestaande overlegstructuren aangevuld worden met nieuwe samenwerkingspartners.

DENK OOK AAN PARTNERS IN HET VO EN MBO!

DE SAMENWERKING TUSSEN SPORTORGANISATIES EN PO BLIJKT BETER VAN DE GROND TE KOMEN DAN DE SAMENWERKING TUSSEN SPORTORGANISATIES EN VO OF MBO. IN EEN ENQUÊTE DIE OBERON GEHOUDEN HEEFT ONDER GEMEENTEN, WERD DOOR 27 VAN DE 32 GEMEENTEN AANGEGEVEN DAT PO-SCHOLEN ACTIEF SAMENWERKEN MET DE SPORTSECTOR. SLECHTS 18 GEMEENTEN MELDDEN EEN ACTIEVE SAMENWERKING TUSSEN VO-SCHOLEN EN DE SPORT.

ACTIEVE SAMENWERKING TUSSEN HET MBO EN DE SPORTSECTOR WERD SLECHTS DOOR 4 GEMEENTEN GEMELD, WAARBIJ WEL AANGEMERKT MOET WORDEN DAT NIET IN ALLE GEMEENTEN MBO-INSTELLINGEN GEVESTIGD ZIJN.

WILT U DAT JONGEREN MEER GAAN BEWEGEN EN OOK BLIJVEN BEWEGEN, DAN IS HET ZAAK OOK DE SAMENWERKING TE ZOEKEN MET HET VO EN MBO!

Kijk niet alleen naar netwerken en overlegstructuren binnen de sector sport, maar zeker ook naar bestaande overlegstructuren tussen gemeente en onderwijspartijen. Zijn er al structuren waarin met alle partijen goed is samengewerkt in het kader van de Breedtesport-Impuls, BOS-projecten, de Brede School of de combinatiefuncties? Bekijk ook of er mogelijkheden zijn om aan te sluiten bij het overleg over de Lokale Educatieve Agenda (LEA). Dit is een overleg dat regelmatig plaatsvindt tussen schoolbesturen en gemeente. Hieronder zou een bestuurlijk netwerk sport en bewegen kunnen functioneren.

VERWOORD EEN GEZAMENLIJKE AMBITIE

Dan is het zaak de partijen bij elkaar te brengen. Het kan tijd kosten om de juiste partijen te vinden en contact met hen te leggen. Neem die tijd dan ook.

Een bijeenkomst met een of meerdere partijen kan op het gemeentehuis, maar bij elkaar komen op een van de scholen of bij een sportorganisatie kan wellicht de 'werksfeer' naar voren brengen en de betrokkenheid van de partijen versterken. Het is zaak om kritisch te kijken of er voldoende gezamenlijke belangen zijn bij de verschillende partijen om zich duurzaam aan te sluiten bij een samenwerkingsverband. Naast gezamenlijke

IN HET OVERLEG TUSSEN GEMEENTEN EN V(S)O-SCHOLEN EN MBO-INSTELLINGEN, IN VEEL GEMEENTEN DE LOKALE EDUCATIEVE AGENDA (LEA) GENOEMD, KOMEN VAAK DE VOLGENDE ONDERWERPEN AAN BOD:

- TERUGDRINGEN VOORTIJDIG SCHOOLVERLATERS.
- ZORG EN OPVANG PROBLEEMJONGEREN.
- VEILIGHEID IN EN OM DE SCHOOL.
- RELATIE VAN DE SCHOOL MET DE WIJK.
- LEERLINGSTROMEN NAAR SCHOLEN BINNEN EN BUITEN DE GEMEENTEN EN DE CONSEQUENTIES VOOR HUISVESTING.
- SPECIFIEK VOOR MBO: AANSLUITING ONDERWIJS-ARBEIDSMARKT.

DE VOLGENDE PUNTEN Zouden HIERAAN TOEGEVOEGD KUNNEN WORDEN:

- PREVENTIE EN VERMINDERING VAN OVERGEWICHT BIJ DE JEUGD.
- SPORT INZETTEN ALS MIDDEL TEGEN SCHOOLUITVAL.
- ONTWIKKELING VAN TALENT IN DE SPORT.

belangen, dienen de partijen ook de eigen doelstellingen te herkennen. Alleen dan kan voldoende commitment en een productieve bijdrage worden verwacht.

ZIE[TOOLS OVERZICHT VAN MOGELIJKE SAMENWERKINGSPARTNERS]. HIER IS EEN INVULSCHEMA OPGEVULLEN VAN PARTIJEN DIE PARTNERS KUNNEN ZIJN IN DE SAMENWERKING ONDERWIJS EN SPORT.

PUSH AND PULL

Bedenk welke push en pull factoren u in handen heeft. De gemeente kan bijvoorbeeld subsidies geven of juist intrekken, accommodatie opknappen of mogelijkheden bieden om een combinatiefunctionaris aan te trekken. De sportvereniging heeft accommodaties en een sportaanbod te bieden, en wil bijvoorbeeld graag meer leden en meer financiële middelen. De scholen hebben dagelijks de doelgroep in huis. Zij willen bijvoorbeeld graag goede PR en goede accommodatie.

Maar denk ook aan andere partijen. Bijvoorbeeld justitie die lagere kosten heeft door dalende criminaliteit of de jeugdhulpverlening die nieuwe behandelmethoden krijgt aangereikt. Hoe duidelijker het belang voor een deelnemende partij kan worden aangetoond, hoe meer inzet te verwachten is.

WELKE PARTIJEN WEL EN WELKE NIET?

Partijen die niet in staat zijn een bijdrage te leveren, omdat ze bijvoorbeeld een te kleine achterban of onvoldoende draagvlak hebben of partijen waarvan de eigen organisatie onvoldoende op orde is, moeten geen cruciale plek krijgen in het netwerk. Dat vertraagt te veel en is vaak demotiverend voor de andere partijen. Bedenk wel dat partijen vanuit verschillende rollen kunnen bijdragen aan een netwerk. Bijvoorbeeld door alleen toehoorder te zijn of alleen aan te schuiven op uitnodiging, als er relevante agendaonderwerpen zijn.

DO'S

- SLUIT AAN BIJ BESTAANDE NETWERKEN EN OVERLEGSTRUCTUREN.
- ZOEK NAAR SAMENWERKING MET PARTIJEN DIE NAAST GEZAMENLIJKE BELANGEN, OOK EEN GEZOND EIGENBELANG HEBBEN.
- MAAK HET BELANG VOOR DE DEELNEMENDE PARTIJEN INZICHTELIJK.
- NEEM DE TIJD OM PARTIJEN TE VINDEN EN CONTACTEN TE LEGGEN.

DON'TS

- OP BESTUURLIJK NIVEAU WERKEN MET VERTEGENWOORDIGERS DIE GEEN BELEIDSINVLOED OF MANDAAT HEBBEN.
- WERKEN MET PARTIJEN DIE INTERN DE ZAAK NIET OP ORDE HEBBEN OF ONVOLDOENDE DRAAGVLAK HEBBEN BIJ HUN ACHTERBAN.

STAP 3: MAAK AFSPRAKEN

AGENDABEPALING

Op basis van de doelstelling(en) en de ambitie van het netwerk, kunnen de agendapunten worden bepaald. Doel van de agendabepaling is duidelijkheid te creëren en thema's op de agenda te krijgen. Daarvoor is nodig de doelgroep waar het om gaat nauwkeurig te beschrijven, zowel wat kenmerken betreft als de geografisch afbakening.

Formuleer te bereiken doelen zorgvuldig. Soms is het handig om doelen SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden) te formuleren. Soms zijn procesgerichte doelen geschikter of doelen die de partijen inspireren en een gezamenlijke richting aangeven.

VERKENNEN

Vervolgens wordt gekeken naar mogelijkheden om de vastgestelde doelen te bereiken. Welke projecten zijn nodig, wat zijn de financiële mogelijkheden, waar brengen we de regie van de projecten onder? Bouwen we voort op wat er al is of zijn nieuwe structuren nodig? Ook kan het netwerk bepalen wat het zelf wil doen in de coördinatie van de uitvoering en wat wordt uitbesteed.

CONVENANT OF SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

Geef structuur en status aan het netwerk, door de ambities, verantwoordelijkheden en taakverdeling vast te leggen in een convenant of samenwerkingsovereenkomst. Met het ondertekenen van de afspraken voorkomt u vrijblijvendheid. Iedere participant dient een duidelijke rol, taak en verantwoordelijkheid te krijgen.

WERKPLAN

Stel een werkplan op. Beschrijf hierin het volledige arrangement met daarin alle type activiteiten, frequenties en het doelgroepbereik van deze activiteiten. Wie voert welke activiteiten uit? Hoeveel jongeren uit welke doelgroep gaan we daarmee bereiken? Welke activiteiten gaan in welke mate bijdragen aan de doelstellingen?

ZIE [TOOLS OVERZICHT VAN MOGELIJKE SAMENWERKINGSPARTNERS]. HIER IS EEN INVULSCHEMA OPGEVULLEN VAN PARTIJEN DIE PARTNERS KUNNEN ZIJN IN DE SAMENWERKING ONDERWIJS EN SPORT.

Heel belangrijk: maak afspraken over het meten van de resultaten en de effecten, het monitoren van de uitvoering en het evalueren van de processen. Welke meetinstrumenten zetten we in? Hoe vaak meten we? Welke gegevens verwachten we te krijgen?

GEZAMENLIJKE AMBITIES

Het is belangrijk dat de partners de eigen ambities herkennen in de gezamenlijke ambities. Soms blijkt daar al financiering voor te zijn. Andersom is het ook van belang dat de gezamenlijke ambities expliciet terugkomen in de beleidsplannen van de partners. Maak hier afspraken over. Zo kunnen mensen en middelen worden vrijgemaakt. Ook in de communicatie-uitingen is het belangrijk dat iedere partij verslag doet van de activiteiten van het netwerk.

DO'S

- LEG SAMENWERKINGSAFSPRAKEN VAST IN EEN CONVENANT OF SAMENWERKINGSOVEREENKOMST.
- FORMULEER DOELEN ZORGVULDIG.
- MAAK EEN CONCREET WERKPLAN. KWANTIFICEER ZOVEEL MOGELIJK.
- MAAK AFSPRAKEN OVER HET METEN VAN DE RESULTATEN EN DE EFFECTEN, HET MONITOREN VAN DE UITVOERING EN HET EVALUEREN VAN DE PROCESSEN.
- ZORG ERVOOR DAT DE PARTIJEN DE EIGEN AMBITIES HERKENNEN IN DE AMBITIES VAN HET NETWERK.
- ZORG ERVOOR DAT DEELNEMENDE PARTIJEN DE AMBITIES VAN HET NETWERK TERUG LATEN KOMEN IN EIGEN BELEIDSPANNEN.
- GEEF IEDERE PARTIJ EEN DUIDELIJKE TAAK EN VERANTWOORDELIJKHEID.

DON'TS

- EEN NETWERK BOUWEN ROND EEN ENKEL PROJECT.
- BLIJVEN STEKEN IN AANBODGERICHT WERKEN.

STAP 4: SCHEP RANDVOORWAARDEN VOOR DE UITVOERING

Om projecten goed te laten verlopen, zijn bepaalde randvoorwaarden nodig. Het bestuurlijk netwerk dient ervoor te zorgen dat accommodatie, personeel, deskundigheidsbevordering, ondersteuning, informatievoorziening (website, bijeenkomsten, nieuwsbrief, locatiebezoeken) op orde is. Zijn deze zaken niet geregeld, dan zullen de uitvoerders frustraties oplopen en gedemotiveerd raken. Sportmedewerkers zijn gewend te werken met schaarse middelen en creatieve oplossingen te vinden, maar daar zitten grenzen aan.

KNELPUNTEN

Bedenk met elkaar welke knelpunten er zijn en zoek naar oplossingen om projecten en activiteiten (beter) uitvoerbaar te maken.

FINANCIËN

Financiële middelen kunnen behalve uit de sportstimuleringsregelingen ook komen uit potjes van andere sectoren zoals Wonen, Zorg en welzijn, Volksgezondheid, Jeugd en Onderwijs, Integratie en inburgering en Stedelijke vernieuwing. Denk na over structurele financiering en zie sportstimuleringsregelingen als een manier om een goede start te maken. Een structurele bijdrage van iedere partner is belangrijk om een aanbod structureel te kunnen aanbieden, maar ook om de partners betrokken en initiatiefrijk te houden.

LOKALE BELEMMERINGEN BIJ HET REALISEREN VAN EEN STRUCTUREEL EN DEKKEND SPORTAANBOD

- KWALITEIT VAN BEGELEIDING/KADER.
- AFSTAND TOT, BESCHIKBAARHEID EN KWALITEIT VAN SPORTACCOMMODATIES.
- AANSLUITING SPORTAANBOD OP DE WENSEN VAN DE JEUGD.
- ONVOLDOENDE SAMENWERKENDE SPORTAANBIEDERS.
- PRIJS VAN HET SPORTAANBOD.
- VERVOER VAN LEERLINGEN.

LET GOED OP EFFICIËNTIE. DOOR AAN TE SLUITEN BIJ BESTAANDE STRUCTUREN DIE GERICHT ZIJN OP DE BEOOGDE LEEFTIJDSCATEGORIE EN/OF DE DOELGROEP, KUNNEN WELLIJK KOSTEN WORDEN BESPAARD. KIES VOOR SAMENWERKING MET UITVOERENDE PARTIJEN DIE IN STAAT

ZIJN DIE TAKEN GOED UIT TE VOEREN. WERKEN MET KANSRIJKE PARTIJEN KAN IN EERSTE INSTANTIE DUURDER LIJKEN, MAAR BLIJKT UITEINDELIJK TOCH VAAK GOEDKOPER UIT TE PAKKEN.

LOCUS OF CONTROL

Belangrijk is zelf de controle te houden en niet een gehele nieuwe weg in te slaan als er nieuwe stimuleringsmaatregelen komen. Benut financiële regelingen om de eigen, lokale doelen te bereiken.

DO'S

- DENK NA OVER BELEMMERINGEN VOOR DE UITVOERING EN PROBEER DIE TIJDIG OP TE LOSSEN.
- ZOEK NAAST SPORTSTIMULERINGSREGELINGEN, OOK NAAR GELD UIT ANDERE POTJES.
- EEN EIGEN BIJDRAGE VAN DE DEELNEMENDE PARTIJEN ZORGT VOOR BEHOUD VAN BETROKKENHEID EN EIGEN INITIATIEF.
- LET OP EFFICIËNTIE.
- BENUT FINANCIËLE REGELINGEN OM DE EIGEN DOELEN TE BEREIKEN.

DON'TS

- HET OPLOSSEN VAN BELEMMERINGEN IN DE RANDVOORWAARDEN OVERLATEN AAN DE UITVOERING.
- ALLEEN GEBRUIK MAKEN VAN TIJDELIJKE FINANCIERING.

STAP 5: ZORG VOOR STRUCTURELE SAMENWERKING

Het oprichten van een lokaal netwerk is één. Het enthousiast, gemotiveerd en betrokken houden van het netwerk is twee.

ZET DE SAMENWERKING OP DE AGENDA

Samenwerking tussen partijen die in veel opzichten sterk van elkaar verschillen is lastig. Dat geldt voor iedere deelnemende partij. Maak die samenwerking tot onderwerp van gesprek en zet het iedere bijeenkomst als apart onderwerp op de agenda. Hoe verloopt de samenwerking? Welke knelpunten zijn er? Zijn nieuwe samenwerkingsafspraken nodig?

Belangrijk is dat partijen elkaar aan afspraken kunnen houden. Daarom is het ook van belang dat afspraken vastliggen. Partijen moeten elkaar kunnen aanspreken als een van hen in gebreke blijft.

ELKAAR INFORMEREN

Om goed samen te werken in bestuurlijke netwerken, moeten betrokken partijen goed worden geïnformeerd. Daarvoor is het nodig verschillen tussen de partijen te overbruggen, van elkaar te leren en optimaal gebruik te maken van elkaars netwerk. Media als e-mail en internet kunnen dit vergemakkelijken. Als er problemen optreden, betrek dan de verschillende partijen bij de oplossing.

PERSOONLIJKE RELATIES

Investeer in uw netwerk. Besteed aandacht aan persoonlijke relaties. Dat kan de samenwerking positief beïnvloeden en zeker op de langere termijn lonend zijn.

SUCCESSEN VIEREN

Al snel gaat het in overleggen met veel partijen over knelpunten en dat wat niet goed gaat. Het is echter motiverend om juist ook stil te staan bij dat wat wel goed gaat. Sta stil bij successen, want ook daarvan valt veel te leren.

POLITIEK DRAAGVLAK BEHOUDEN

Om structureel politieke en financiële steun te krijgen, is het belangrijk vanaf het begin aandacht te blijven houden voor politiek draagvlak. Houd het college en de gemeenteraad op de hoogte van de voortgang en

koppel resultaten terug (zie ook [stap 6: Organiseer monitoring en evaluatie]). Geef lokale politici nu en dan de kans te schitteren als een project positief in de media komt. Zorg ook voor positieve aandacht in de media, door een goed communicatieplan op te stellen. Met een gezamenlijke PR-strategie richting de lokale pers en de politiek, houd je de belangstelling vast.

MOTIVEER IEDERE BETROKKEN PARTIJ OM HET PROJECT ONDER DE AANDACHT TE BRENGEN. ALS IEDERE BETROKKENE ZICH BEWUST IS VAN ZIJN AMBASSADEURSFUNCTIE, KAN DAT VEEL POSITIEVE PUBLICITEIT OPLEVEREN.

DO'S

- ZET DE ONDERLINGE SAMENWERKING OP DE AGENDA.
- ZORG ERVOOR DAT IEDEREEN GOED OP DE HOOGTE IS VAN DE STAND VAN ZAKEN EN VAN NIEUWE ONTWIKKELINGEN.
- INVESTEER IN UW NETWERK.
- BESTEED AANDACHT AAN SUCCESSEN.
- BLIJF CONSTANT WERKEN AAN POLITIEK DRAAGVLAK.

DON'TS

- OP DETAILNIVEAU MET DE UITVOERING BEMOEIEN.
- ALLEEN NAAR HET FUNCTIONEREN VAN DE UITVOERING KIJKEN EN NIET NAAR HET EIGEN FUNCTIONEREN.

STAP 6: ORGANISEER MONITORING EN EVALUATIE

Om vinger aan de pols te houden, is een constante monitoring van de uitvoering nodig en dient regelmatig geëvalueerd te worden.

COÖRDINATIE EN AFSTEMMING

Het bestuurlijk netwerk dient op de hoogte te zijn welke projecten en initiatieven er lopen en in welke mate zij bijdragen aan de gestelde doelen. Te veel partijen die zich bezighouden met dezelfde doelen en/of doelgroepen kunnen elkaar in de wielen gaan rijden. De coördinatie van de verschillende projecten moet dus goed georganiseerd zijn. Het bestuurlijk netwerk dient ervoor te zorgen dat het hier regelmatig gegevens over krijgt.

CONTACT MET DE UITVOERING

In de uitvoering lopen medewerkers vaak aan tegen problemen (zoals niet aanwezige randvoorwaarden) die op uitvoerend niveau niet zijn op te lossen. Het bestuurlijke netwerk moet dit tijdig teruggekoppeld krijgen, zodat kan worden ingegrepen. Ook hier wordt de belangrijke rol van de linking-pin tussen het beleid en de uitvoering duidelijk.

METEN IS WETEN

De output van projecten, de harde cijfers, zijn belangrijk. Daarmee kunt u de buitenwereld duidelijk maken wat er is bereikt. Voor het creëren, uitbreiden of behouden van politiek draagvlak is het van essentieel belang om feitelijke uitkomsten te kunnen terugkoppelen. Het biedt ook mogelijkheden om het rendement van de verschillende projecten te vergelijken en inzicht te krijgen in wat werkt en wat niet.

Geef vooraf heel duidelijk aan welke gegevens u wanneer verwacht. Maak afspraken over te hanteren meet-instrumenten, alleen dan is vergelijken goed mogelijk. Om effecten te kunnen meten, is een 0-meting nodig, een duidelijk beeld van de beginsituatie. Door na de activiteiten weer te meten, worden de effecten helder.

Belangrijke outputgegevens zijn bijvoorbeeld hoeveel kinderen en jongeren uit de doelgroep worden bereikt en hoe vaak en hoe lang zij hebben deelgenomen aan de activiteiten.

Met deze outputgegevens kan worden gekeken naar de outcome: worden de geformuleerde doelen bereikt? Sport de benoemde doelgroep inderdaad structureel meer? Zijn er meer jongeren lid geworden van een sportvereniging? Leidt het sporten tot gewichtsafname of tot minder schooluitval? Alleen als u duidelijk weet wat welk project bijdraagt aan de gestelde doelen, kunt u beoordelen welke inzet nodig is en naar welke stap u terug moet om de outcome te vergroten.

EVALUEREN

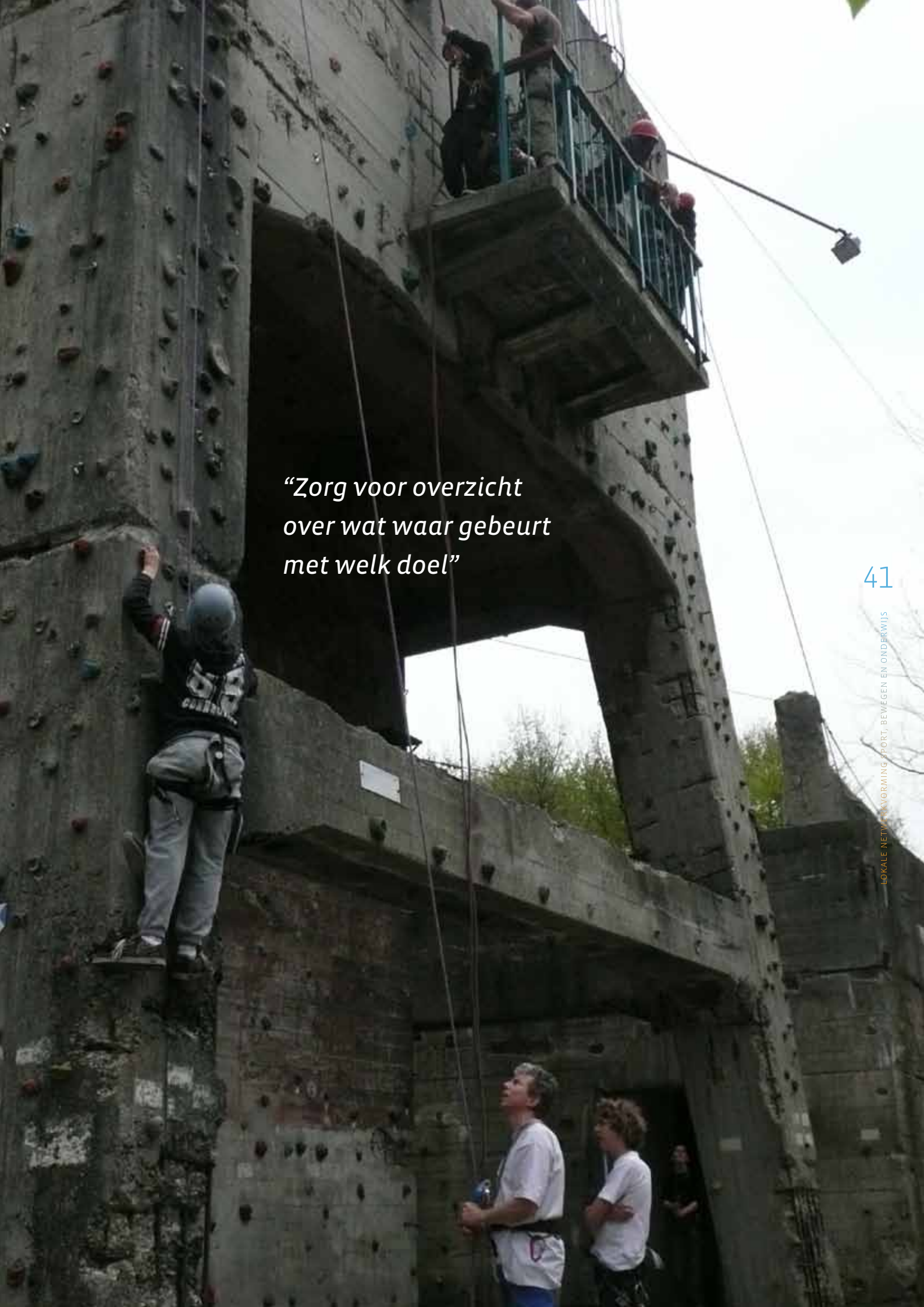
Ook de processen dienen geëvalueerd te worden, zowel tussentijds als na afloop. Op procesniveau gaat het om hoe de processen in de uitvoering verlopen. Het gaat om zaken als: hoe verloopt de samenwerking, is er voldoende deskundig personeel, komen de activiteiten daadwerkelijk van de grond, is er voldoende animo voor de activiteiten, zijn de activiteiten uitdagend maar ook veilig en verantwoord? Zorg voor een terugkoppeling van de gegevens naar bestuurlijk niveau. Evaluatie op procesniveau kan verbeterpunten opleveren die op bestuurlijk niveau kunnen worden opgepakt.

DO'S

- ZORG VOOR OVERZICHT OVER WAT WAAR GEBEURT MET WELK DOEL.
- ORGANISEER DE COMMUNICATIE TUSSEN BELEID EN UITVOERING GOED.
- WEES DUIDELIJK WELKE CIJFERMATIGE TERUGKOPPELING U VERWACHT VAN DE UITVOERING.
- VERRICHT EEN 0-METING.
- EVALUEER OP PROCESNIVEAU OOK TUSSENTIJD EN ZORG VOOR TERUGKOPPELING VAN DE GEGEVENS.

DON'TS

- ALLEEN AAN HET EINDE VAN PROJECTEN EVALUEREN.
- OF ALLEEN HET PROCES EVALUEREN OF ALLEEN DE RESULTATEN.
- PAS AAN HET EINDE VAN HET PROJECT AANGEVEN HOE U DE TERUGKOPPELING WILT.

*“Zorg voor overzicht
over wat waar gebeurt
met welk doel”*

Ondersteuning

HET ONDERSTEUNINGSTRAJECT :

VERENIGING SPORT EN GEMEENTEN

'Sport Lokaal Samen' wordt uitgevoerd door Vereniging Sport en Gemeenten. Het streven is om tot 2012 binnen minimaal 40 gemeenten integratie van beleid en activiteiten op het gebied van sport, bewegen, onderwijs en eventueel ook welzijn te bewerkstelligen, waarbij de samenwerking structureel is en het beleid bestuurlijk verankerd is bij de kernpartners.

Om dit te bevorderen kan een gemeente in de periode van nu tot 2012 ondersteuning krijgen voor het vormgeven en/of versterken en structureel verankeren van een lokaal netwerk. In totaal kunnen veertig gemeenten in aanmerking komen voor deze ondersteuning. In 2010 zal een eerste tranche van 20 gemeenten van start gaan. In 2011 een tweede tranche van 20 gemeenten.

ONDERSTEUNING OP MAAT

Naast de ondersteuning in de vorm van deze handreiking én de website www.sportlokaalssamen.nl kan een gemeente ook in aanmerking komen voor ondersteuning in de vorm van uren inzet van een adviseur. Deze adviseur ondersteunt bij het realiseren van de doelen (opzetten en/of versterken van het lokale netwerk sport en onderwijs) en het organiseren van lokale bijeenkomsten en activiteiten. Per ondersteund netwerk is er een budget beschikbaar, bestaande uit een ondersteuningsbudget en een werkbudget. Uiteraard is de ondersteuning voor uw gemeente lokaal maatwerk en vraaggericht. Met het lokale beleid en situatie als uitgangspunt.

In mei en juni 2010 organiseert Vereniging Sport en Gemeenten er vier regionale informatiebijeenkomsten voor geïnteresseerden vanuit de sport, het onderwijs en de gemeente. Daar ontvangen geïnteresseerden uitleg over het project **'Sport Lokaal Samen'**, het ondersteuningstraject en hoe in aanmerking te komen voor deelname.

Het project **'Sport Lokaal Samen'** wordt uitgevoerd door Vereniging Sport en Gemeenten in samenwerking met de KVLO, NOC*NSF, PO-Raad, de MBO-Raad en onderzoeks- en adviesbureau Oberon.

DE KVLO

De KVLO is zowel vakvereniging – als vakbond. Ze behartigt het belang van goed bewegingsonderwijs en meer in het algemeen een stimulerend bewegingsklimaat voor alle leerlingen in het gehele Nederlandse onderwijs. De KVLO is een informatie- en inspiratiebron die zowel op het gebied van arbeidsvoorwaarden als op dat van onderwijskundige zaken een belangrijke steun is bij de voorbereiding op en de uitoefening van het beroep.

Voor alle organisaties die betrokken zijn bij de voorbereiding en uitvoering van het beleid met betrekking tot de lichamelijke opvoeding is de KVLO een organisatie die op deskundige wijze bijdraagt aan de kwaliteit van het te voeren beleid. De KVLO heeft een breed (lobby-)netwerk in de wereld van sport en bewegen: van politiek tot schoolbestuur, van leraar tot wethouder.

DIENTSTVERLENING SAMENWERKING SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS

Informatie, publicaties, lobby, opzetten en onderhouden functienetwerken, scholing, advies, praktijkondersteuning, ontwikkelen instrumenten, belangenbehartiging, ondersteuning individuele rechtspositie, onderhandelaar arbeidsvoorwaarden. De KVLO verenigt ruim 9000 professionals op het gebied van bewegen en onderwijs die ook op lokaal niveau hun deskundigheid kunnen inzetten. Hiermee is de organisatiegraad hoog, rond de 85%.

- De KVLO is dus een goed vertegenwoordiger van het werkveld sport en bewegen op school.
- De KVLO heeft een dekkend netwerk van afdelingen. In elke afdeling zijn aanspreekpunten voor samenwerking in Sport, bewegen en onderwijs.
- De KVLO kent landelijke, regionale en lokale netwerken op thema's Netwerken primair onderwijs, netwerken LO als keuzevak, netwerken combinatiefunctionarissen, netwerken onderbouw VO, netwerk van sportaccent-scholen, overzicht van gecertificeerde sportactieve scholen (PO en VO).
- Organisaties die op lokaal niveau op zoek zijn naar partners in het onderwijs kunnen contact opnemen met de beleidsmedewerkers van de KVLO. Ook staan veel gegevens over onderwijsinstellingen op de KVLO-website.
- De KVLO behartigt belangen van individuele leden en onderhandelt over arbeidsvoorwaarden.
- De KVLO is gespecialiseerd in huisvestingsvraagstukken mbt accommodaties voor LO en Sport. Op het gebied van rechtspositie en aanstellingsconstructies voor combinatiefunctionarissen en duale vakleerkrachten heeft de KVLO expertise.
- Er is een breed pakket aan cursussen en studiedagen.
- Leden van de KVLO zijn vakdocenten LO, maar ook groepsleerkrachten die de leergang hebben gevolgd, combinatiefunctionarissen en lobos'ers.

LINKS

DE KVLO RAADT DE VOLGENDE WEBSITES AAN VOOR MEER INFORMATIE:

- **WWW.KVLO.NL**
SITE VAN DE VERENIGING MET INFORMATIE EN LINKS.
- **WWW.SCHOOLENSPORT.NL**
INFORMATIE OVER SCHOOLSPOORTTOERNOOIEN
- **VIA WWW.KVLO.NL NAAR DE SITES VAN DE KVLO-AFDELINGEN**
INFORMATIE OVER BEREIKBAARHEID EN ACTIVITEITEN VAN DE AFDELINGEN.

DE MBO RAAD

BRANCHEORGANISATIE

De MBO Raad is de brancheorganisatie van de onderwijsinstellingen in het middelbaar beroepsonderwijs en de volwassenen-educatie. Bij de MBO Raad zijn alle zeventig onderwijsinstellingen in de mbo-sector aangesloten. De MBO Raad behartigt de gemeenschappelijke belangen van de aangesloten leden, biedt diensten aan en onderneemt gezamenlijke activiteiten die samenhangen met deze belangenbehartiging.

DIENTSTVERLENING SAMENWERKING SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS

Subsidietraject mbo-scholen | Alle mbo-scholen kunnen vanuit het beleidskader sport, bewegen en onderwijs subsidie aanvragen om bewegen en gezondheid binnen de school te stimuleren. Vraag daarvoor het 'masterplan bewegen en sport mbo versie 2010' aan. **Voor aanvragen: MBO-Raad; Jan Faber, j.faber@mboraad.nl**

THEMATISCHE ONDERSTEUNING VOOR MBO SCHOOLPROGRAMMA'S

Thema: Gezonde school | De handreiking 'Gezonde school' van het centrum Gezond Leven/NIGZ is de basis om alle aspecten die binnen de school te maken hebben met gezondheid van studenten en medewerkers in te voeren. **Themaleider; Bart van den Bosch, bbosch@deltion.nl**

Thema: Leefstijl en testen | Vanuit het onderwijsthema Vitaal burgerschap is de leefstijltest www.testjeleefstijl.nu opgezet. Door deze leefstijltest in te zetten en te koppelen aan het beweegprogramma voor de studenten kan deze kerntaak volledig en goed afgesloten worden. **Themaleider; Bart van den Bosch, bbosch@deltion.nl**

Thema: voorkomen Voortijdig School Verlaten (VSV) | Een passend aanbod voor bewegen en sport kan een rol spelen bij het voorkomen van schooluitval. Als apart programma voor studenten die extra aandacht nodig hebben en/of als basis voor een goed schoolklimaat. **Themaleider; Robby Aldenkamp, rob.aldenkamp@nisb.nl**

Thema: Schoolsport | Het in de school halen van de sportvereniging, aansluiten bij het lokale sportaanbod en dat door de (buur) verenigingen binnen de school laten uitvoeren: de school als dependance van de club. **Themaleider; Jorg Radstake, Jorg.Radstake@noc-nsf.nl**

Thema: Schoolkader | In het kader van de maatschappelijke betrokkenheid van de school geven we alle studenten de kans om in een veelheid van sporten trainer, coach of scheidsrechter te worden. **Themaleider; Ineke Dijkstra, iened@xs4all.nl**

Thema: Topsport | Voor wie en op welke manier kunnen we de beste begeleiding geven aan de geïndiceerde topsporter en de (lokale) talenten? Wat voor mogelijkheden liggen er binnen de wetgeving en binnen de scholen? **Themaleider; Rudmer Heerema, rj.heerema@telfort.nl**

Thema: Interne Organisatie | Wat is het beste model voor mijn school? Meer centraal, meer decentraal. Wie stuurt aan en wie gaat dat betalen? Bij dit thema komen deze vragen uitgebreid aan bod en leveren ze via maatwerk een advies op. **Themaleider; Hans van Egdom, vanegdomconsultancy@kpnmail.nl**

Thema: Bedrijfssport / BRAVO voor medewerkers | Niet alleen de studenten, ook de medewerkers binnen de roc's kunnen aanspraak maken op extra ondersteuning vanuit het HRM-beleid van de school om een vitaal burger te worden. Hoe dat het beste kan wordt in dit thema toegelicht. **Themaleider; Pieter Iedema, Pieter.Iedema@nisb.nl**

Opleiding voor Sportcoördinator | Na toekenning van de subsidie stelt de school een sportcoördinator aangesteld worden. Deze middenmanager is de spin in het web. Om hem op deze functie nog beter toe te rusten is een opleiding tot sportcoördinator ontwikkeld. Een maatwerkopleiding die diverse theoretische en uitvoerende thema's aan bod laat komen. **Uitgevoerd door: Manage to Manage en Van Egdom Consultancy**

LINKS

MBO RAAD RAADT DE VOLGENDE WEBSITES AAN VOOR MEER INFORMATIE:

■ **PLATFORM SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS**

WWW.SPORTBEWEGENENONDERWIJS.NL

DIT WORDT DE SITE VOOR BEWEGEN EN SPORT BINNEN HET MBO. HIER VINDEN ALLE MBO-SCHOLEN INFORMATIE OVER DE DIVERSE THEMA'S. OP DIT MOMENT IS ER OP DE WEBSITE VAN DE MBO RAAD MINIMALE INFORMATIE BESCHIKBAAR (THEMA'S), AAN EEN EIGEN WEBSITE WORDT OP DIT MOMENT GEWERKT.

■ **WWW.TESTJELEEFSTIJL.NU**

DIT IS EEN LEEFSTIJLTEST, TE KOPPELEN AAN HET BEWEEGSCHEMA VAN DE STUDENTEN.

NISB

NISB is het Nederlands kennis- en innovatie instituut dat aanzet tot sport en bewegen om participatie, leefbaarheid en gezondheid te bevorderen. Met tal van partners wordt gewerkt aan het ontwikkelen van effectieve en doelmatige interventies en het implementeren daarvan. NISB concentreert zich op doelgroepen die niet of nauwelijks actief zijn. Groepen die achterblijven zijn met name leerlingen uit het VMBO, chronisch zieken, 55-plussers en werknemers in een aantal specifieke branches.

Ook de komende jaren blijft het noodzakelijk om de aandacht op deze groepen te richten. De NISB programma's Jeugd, Werknemers, Chronische Zieken en Ouderen richten zich meerjarig op deze specifieke groepen.

Met projecten wordt flexibel ingespeeld op nieuwe situaties terwijl goede praktijken duurzaam geborgd worden. In de komende jaren wil NISB laten zien dat door bewegen en sport iedereen, van 0 tot 90, beter kan meedoen en gezonder blijft. Sport en bewegen is van belang voor individuele burgers én voor een sterke en sociale samenleving. De missie van NISB wordt breed gedragen en is het meer dan waard om de schouders onder te zetten.

Met het werken in netwerken heeft NISB inmiddels de nodige ervaring opgedaan. Hieronder staat het ondersteuningsaanbod vermeld, geordend naar invalshoek.

DIENTSTVERLENING SAMENWERKING SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS

SPECIFIEK OVER WERKEN IN NETWERKEN:

Cursus Netwerken In Beweging

Een netwerk laat zich niet aansturen als een organisatie. Vaak ontbreken in het begin concrete afspraken waaraan netwerkdeelnemers zich moeten houden als het even lastig wordt. En als mensen zich niet meer herkennen in de activiteiten van hun netwerk, haken ze af. Werken met netwerken vraagt dus om een nieuwe generatie van gereedschappen. Niet de S.M.A.R.T. geformuleerde doelstelling is het vertrekpunt, maar de ambitie van de mensen in het netwerk. Waar zit hun energie? Hoe kun je die energie met elkaar verbinden? Wanneer moet je afspraken maken? En hoe is dat anders dan in een projectorganisatie? Hoe veroorzaakt het netwerk vervolgens een beweging in de buitenwereld zodat de netwerkdeelnemers hun ambitie kunnen waarmaken? Deze cursus biedt handvatten, inzichten en concrete tools om effectief met netwerken aan de slag te gaan. De ontwikkelde instrumenten helpen om andere partijen te enthousiasmeren en geven de coördinator een taal om hierover met anderen te praten.

Doelgroep: De cursus is bestemd voor netwerkbegeleiders: mensen met een actieve rol in netwerken, als initiatiefnemer of trekker, of als professioneel begeleider. Mensen die meer willen weten over hun rol als begeleider in het netwerk en die zich daarin willen professionaliseren.

MEER INFORMATIE OVER DEZE EN MOGELIJK
ANDERE RELEVANTE PRODUCTEN EN DIENSTEN
VINDT U OP ONZE WEBSITE WWW.NISB.NL
OF IN ONZE WEBSHOP OP DE SITE.

CONTACTPERSOON: MARION HERENS
MARION.HERENS@NISB.NL / TEL 0318 – 490 900

Advies en ondersteuning

Professionele begeleiders van NISB kunnen in gemeenten de netwerkvorming ondersteunen. Met de deskundigheid over netwerkontwikkeling op zak kan een professioneel netwerkbegeleider onafhankelijk als vrije actor in lokale netwerken een rol spelen. Natuurlijk dienen er op maat afspraken gemaakt te worden op basis van wensen en behoeften die in de betreffende situatie gelden.

Doelgroep: lokale netwerken in Sport, Bewegen en Onderwijs

VOOR AMBTENAREN EN WETHOUDERS VAN GEMEENTEN:

NISB heeft een aantal instrumenten ontwikkeld die gemeenten ondersteunen in hun (interactieve) beleidsvorming. Meer informatie vindt u op <http://www.nisb.nl/kennisplein/instrumenten/gemeentelijk-beleid.html>

Menukaart Sport en Bewegen:

is een online hulpmiddel voor beleidsontwikkelaars van gemeenten en provincies bij het formuleren van nieuw sport- en beweegbeleid. Het bevat informatie over beleidsthema's en (mogelijke) doelstellingen binnen sport- en beweegbeleid.

Beleidswijzer Sport en Bewegen:

is een stappenplan met voorbeelden, hulpmiddelen en tips voor beleidsontwikkelaars van gemeenten en provincies voor het opstellen van sport- en beweegbeleid.

Bundelen van Belangen:

De positie van lokale sportbundelingen is de laatste jaren om verschillende redenen onder druk komen te staan. Niet het individuele, maar het collectieve belang staat daarbij centraal. Bundeling van belangen en krachten is het vertrekpunt voor een verkenning van motieven en de wijze waarop deze belangen het beste gediend kunnen worden. Nut, noodzaak, zin en onzin van plaatselijke overlegstructuren worden afgewogen aan de hand van een aantal essentiële vragen.

MEER INFORMATIE OVER DEZE EN MOGELIJK
ANDERE RELEVANTE PRODUCTEN EN DIENSTEN
VINDT U OP ONZE WEBSITE WWW.NISB.NL
OF IN ONZE WEBSHOP OP DE SITE.

CONTACTPERSOON: JEROEN HOYNG
JEROEN.HOYNG@NISB.NL / TEL 0318 – 490 900

VOOR BESTUREN, SCHOOLLEIDERS EN (VAK)LEERKRACHTEN IN HET ONDERWIJS:

Ook op het gebied van sport en bewegen in en rondom het onderwijs heeft NISB veel expertise opgebouwd.

De Leidraad Sport en Bewegen

De Leidraad is opgezet voor mensen die werken met leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs. Het doel is om deze mensen te steunen bij hun streven naar meer sport en beweging op, en rond de school. Door ideeën, instrumenten en verschillende vormen van aanpak te verzamelen op een website ontstaat de mogelijkheid tot kennisoverdracht. Inzichten en ervaringen die binnen (lokale) projecten zijn verworven komen breder beschikbaar.

Beleidsvisie School & Sport: Beleidsdocument

ontwikkeld door de regiepartners KVLO, LC Instituut voor lokale sport en recreatie, NOC*NSF en NISB/Jeugd in Beweging. Centraal staat intensivering van samenwerking tussen de sectoren sport, onderwijs en lokale overheid. Beweegmanagement en de instrumenten Beweegmanagement - de aanpak, Beweegnorm en Sport- en Beweeg Omgevingsscan zijn belangrijke peilers.

Breed in beweging

In deze brochure maakt u kennis met de sportieve kansen en mogelijkheden voor brede scholen. Het maakt niet uit of u net wilt beginnen met een sport- en beweegaanbod, of dat u het aanbod wilt uitbreiden of verbeteren. De brochure laat door praktijkverhalen zien hoe de brede school sportief of sportiever kan worden. Een inspiratiebron voor uw eigen situatie om ook breed te bewegen!

MEER INFORMATIE OVER DEZE EN MOGELIJK
ANDERE RELEVANTE PRODUCTEN EN DIENSTEN
VINDT U OP ONZE WEBSITE WWW.NISB.NL
OF IN ONZE WEBSHOP OP DE SITE.

NISB HEEFT MEERDERE ADVISEURS DIE ZICH
MET SPORT EN BEWEGEN IN EN RONDOM HET
ONDERWIJS BEZIGHouden. MOCHT U VRAGEN
HEBBEN DAN KUNT U CONTACT OPNEMEN MET
LOTTE JANSEN. ZIJ ZAL Zorgen DAT UW VRAAG
BIJ DE JUISTE ADVISEUR TERECHT KOMT.
LOTTE.JANSEN@NISB.NL / TEL 0318 – 490 900

VOOR BESTUREN EN PROFESSIONALS IN DE SPORT

Meedoen Alle Jeugd door Sport:

Doel van Meedoen is zoveel mogelijk inactieve jongeren naar de sportverenigingen toe te leiden en ze zo doende te stimuleren meer te gaan sporten en bewegen. Meedoen wil de sportdeelname van inactieve jeugd stimuleren (bijv uit achterstandswijken) en sportverenigingen stimuleren tot en ondersteunen bij het inzet-

MEER INFORMATIE OVER DEZE EN MOGELIJK
ANDERE RELEVANTE PRODUCTEN EN DIENSTEN
VINDT U OP ONZE WEBSITE WWW.NISB.NL
OF IN ONZE WEBSHOP OP DE SITE.

CONTACTPERSOON: WILLIE WESTERHOF
WILLIEWESTERHOF@NISB.NL / TEL 0318 – 490 900

ten van sport voor integratie, preventief jeugdbeleid en in de jeugdzorg. Negen sportbonden en elf gemeenten zijn in 2006-2007 begonnen met de uitvoering van Meedoen. Samen ondersteunen zij ruim vijfhonderd verenigingen. Veel van deze clubs organiseren sportactiviteiten in de kwetsbare wijken waar veel kinderen en jongeren uit de doelgroep wonen en naar school gaan.

Het succes van Meedoen is te danken aan de opgebouwde samenwerking tussen sportbond, gemeente en vereniging. Hierbij vormt het onderwijs een belangrijke toeleverancier van leerlingen.

LINKS

HET NEDERLANDS INSTITUUT VOOR SPORT EN BEWEGEN RAADT DE VOLGENDE WEBSITES AAN VOOR MEER INFORMATIE:

- WWW.BOSIMPULS.NL: SITE OVER DE BOSIMPULS, WAARIN SAMENWERKEN EEN CENTRALE ROL SPEELT.
- WWW.COMBINATIEFUNCTIES.NL: ALLE INFORMATIE EN ACHTERGRONDEN OVER COMBINATIEFUNCTIES.
- WWW.MEEDOENALLEJEUGDDOORSPOORT.NL: PROJECTSITE VAN MEEDOEN ALLE JEUGD DOOR SPORT.
- WWW.NASB.NL: INFORMATIE OVER HET NATIONAAL ACTIEPLAN SPORT EN BEWEGEN.
- WWW.SPORTENONDERWIJS.NL: JEUGD, SPORT EN ONDERWIJS THEMA'S VAN NISB

BEZOEKADRES

PAPENDALLAAN 60, 6816 VD ARNHEM

TELEFOON 026 – 483 44 00

POSTADRES

POSTBUS 302, 6800 AH ARNHEM

INFO@NOC-NSF.NL

WWW.NOCNSF.NL

NOC*NSF

Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF) is de bundeling van de georganiseerde sport in Nederland. De negentig aangesloten landelijke sportorganisaties vertegenwoordigen samen ongeveer 27.000 verenigingen met in totaal ruim 4,7 miljoen georganiseerde sporters. NOC*NSF is voor de sportbranche het expertisecentrum van Nederland en verbindt en inspireert met de kracht van sport. Voor gemeenten is NOC*NSF met sportexpertise en toegang tot netwerken een partner in het verstrekken van de sport. Vanuit NOC*NSF zijn er een aantal projecten die een bijdrage (kunnen) leveren aan de lokale netwerkvorming tussen scholen, gemeenten en verenigingen.

1 SPORTAANBOD VOOR ONDERWIJS

NOC*NSF en 17 (*) sportbonden werken gedurende 3 jaar aan het equiperen en positioneren van 1500 schoolactieve verenigingen tot volwaardige samenwerkingspartners in de lokale omgeving van sport en onderwijs. Het project biedt in afstemming met de deelnemende sportbonden gemeentes toegang tot de schoolactieve verenigingen.

Deelnemende sportbonden zijn:

KNVB, KNLTB, KNHB, KNHS, KNSB, KNZB, Nevobo, Atletiekunie, JBN, Watersportverbond, KNKV, NHV, SBN, NTTB,

KNKF, KNRB, Nefub. **Projectleider Sportaanbod voor onderwijs: Jorg Radstake, jorg.radstake@noc-nsf.nl, telefoon 06 – 10 28 55 04**

2 COMBINATIEFUNCTIES

NOC*NSF en de sportbonden spannen zich in voor een succesvolle implementatie van combinatiefuncties op lokaal niveau. NOC*NSF en de sportbonden vervullen een adviserende rol voor gemeenten en bieden langs deze weg toegang tot het lokale sportnetwerk. Daarnaast draagt ook de gezamenlijke ondersteuningsorganisatie namens de sport bij aan lokale netwerkvorming door sporttakoverstijgende contacten met sportverenigingen en overige betrokken partners. **Projectleider: Roland Rijshouwer, roland.rijshouwer@noc-nsf.nl, telefoon 06 – 25 09 06 16.**

3 PROEFTUINEN NIEUWE SPORTMOGELIJKHEDEN

In het programmam Proeftuinen Nieuwe Sportmogelijkheden wordt uitgetest welk aangepast sportaanbod perspectief biedt om te voldoen aan de veranderende vraag van de kritische sportconsument. In een aantal van deze proeftuinen wordt ook ervaring opgedaan in de samenwerking tussen sport en onderwijs. Succesvolle voorbeelden uit deze proeftuinen dienen ter inspiratie om lokaal vernieuwing in sportaanbod te realiseren.

**Meer info: www.nocnsf.nl/proeftuinen,
Hanne.daanen@noc-nsf.nl,
Hein.veerman@noc-nsf.nl**

LINKS

NOC*NSF RAADT DE VOLGENDE WEBSITES AAN VOOR MEER INFORMATIE:

■ WWW.NOCNSF.NL/COMBINATIEFUNCTIES

DE INZET VAN COMBINATIEFUNCTIONARISSEN BIEDT GROTE KANSEN VOOR DE VERSTERKING EN PROFESSIONALISERING VAN SPORTVERENIGINGEN. VANUIT DEZE MEERWAARDE SPANNEN NOC*NSF EN DE SPORTBONDEN ZICH MAXIMAAL IN OM VOOR EEN SUCCESVOLLE IMPLEMENTATIE VAN DE IMPULS BIJ VERENIGINGEN OP HET LOKALE NIVEAU. HIER VINDT U INFORMATIE.

■ WWW.NOCNSF.NL/PROEFTUINEN

INFORMATIE OVER HET PROGRAMMA PROEFTUINEN NIEUWE SPORTMOGELIJKHEDEN.

DE PO-RAAD

De PO-Raad is de brancheorganisatie voor het primair onderwijs. De vereniging behartigt de gemeenschappelijke belangen van de besturen in het basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs. De PO-Raad richt zich op de drie grote domeinen: bekostiging, werkgeverschap en de hoofdlijnen van het onderwijsbeleid.

VARROLAAN 60, 3564 BW UTRECHT

TELEFOON 030 – 31 009 33

INFO@PORAAD.NL

WWW.PORAAD.NL

De PO-Raad hanteert daarbij de volgende uitgangspunten:

⇒ De leerling ten goede. De toets voor succes in het primair onderwijs is of het talent van de leerling maximaal wordt ontplooid. Onderwijs opent vensters en vormt leerlingen tot wereldburgers.

- De waarde van gemeenschappelijkheid. Eenheid in de sector levert toegevoegde waarde op voor de samenleving. Dat kan alleen als eenheid wordt verstaan als een eenheid in verscheidenheid.
- Maatschappelijke verantwoordelijkheid. Scholen en hun bestuur vullen zelf de maatschappelijke verant-

woordelijkheid van de sector in. Daar hoort ook bij het afleggen van rekenschap over het resultaat.

- Verbinding. Scholen verbinden zich met elkaar en met de samenleving. Het gaat om het bouwen van bruggen.

DIENTSTVERLENING SAMENWERKING SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS

De PO-Raad vertegenwoordigt het primair onderwijs in het platform sport, bewegen en onderwijs. De PO-Raad biedt geen individuele dienstverlening aan haar leden. Wel doet de PO-Raad aan collectieve informatievoorziening middels haar website en de digitale nieuwsbrief.

DE VO-RAAD

De VO-raad vertegenwoordigt 334 schoolbesturen en ruim 600 scholen in het voortgezet onderwijs. Als sectororganisatie richt de VO-raad zich op de kwaliteit, ontwikkeling en vernieuwing van het voortgezet onderwijs voor 1 miljoen leerlingen. Als werkgeversvereniging voert de VO-raad overleg met werknemersorganisaties over de arbeidsvoorwaarden van ruim 120.000 personeelsleden.

De VO-raad zorgt voor verbinding in de sector, tussen de scholen en met de samenleving door het creëren van voorwaarden voor goed onderwijs en het zichtbaar maken van onderwijsresultaten.

A full-page photograph of two female field hockey players in a competitive struggle for a white ball on a green grass field. The player on the left wears an orange jersey and black shorts, while the player on the right wears a light blue jersey with 'WATERSPORT SAN BOLS' on the sleeve and black shorts. Both are wearing light blue socks and dark sneakers. They are both holding hockey sticks and leaning forward. In the background, other players and spectators are visible but out of focus.

*“Tips en dilemma’s
waarmee (mogelijk)
ook in andere lokale
situaties rekening kan
worden gehouden”*

Good Practices

U vindt hier zes goede voorbeelden of 'good practices' van lokale netwerkvorming rondom sport, bewegen en onderwijs uit het hele land. Er komt een verzameling van verschillende typen gemeenten en samenwerkingsverbanden aan bod. Om zoveel mogelijk verschillende invalshoeken te belichten, is in elk van de zes gemeenten een groepsgesprek gevoerd met verschillende functionarissen die bij deze lokale netwerkvorming betrokken zijn. Zo is er gesproken met beleidsambtenaren van de gemeenten, leerkrachten en coördinatoren uit het onderwijs (VO en Mbo), enkele verenigingsmanagers uit de sport, medewerkers van lokale sportservicebureaus en provinciale sportraden en combinatiefunctionarissen. Op basis van deze gesprekken zijn korte situatiebeschrijvingen opgesteld. Daarbij staan tips en dilemma's genoemd, waarmee (mogelijk) ook in andere lokale situaties rekening kan worden gehouden. Op de website www.sportlokaalsamen.nl kunt u de uitgebreide gespreksverslagen downloaden.

BELLINGWEDDE:

HUIS VOOR DE SPORT GRONINGEN EN HET DOLLARD COLLEGE

SITUATIESCHETS

Huis voor de Sport Groningen, voortgekomen uit de provinciale Sportraad, speelt een centrale rol in het Sportbeleid in de provincie Groningen. Huis voor de Sport initieert sport- en beweegprojecten in vrijwel alle gemeenten. In elk van deze gemeenten is vanuit Huis voor de Sport een sportconsulent aangesteld, die de link vormt tussen sport, onderwijs en de gemeente. Deze centrale coördinatiefunctie in de gemeente zorgt ervoor dat de verschillende projecten niet langs elkaar heen werken, maar elkaar juist versterken.

De sportconsulent heeft een belangrijke rol in het werven van middelen voor toekomstige projecten: hij houdt in de gaten welke landelijke subsidieregelingen er zijn en wat die voor de gemeente kunnen betekenen en hij stimuleert en ondersteunt de gemeente bij het verwerven van de subsidies. Huis voor de Sport Groningen levert directe ondersteuning aan de sportverenigingen in de provincie. Het Sport Technisch Kader (STK, onderdeel van HvdS) heeft trainers van sportverenigingen in dienst, waardoor verenigingen zelf geen administratieve lasten hebben. Ook in Bellingwedde is een sportconsulent werkzaam. Deze initieert en coördineert lokale projecten en participeert in de projecten op het Dollard College in Bellingwolde.

HET DOLLARD COLLEGE

Op het Dollard College staat sport, bewegen en gezondheid hoog op de agenda. Aanleiding is dat uit cijfers van de GGD blijkt dat de school slecht scoort op het gebied van gezondheid (overgewicht, bewe-

gingsarmoede). Het Dollard College voert daarom actief beleid op dit punt (gezonde schoolkantine en uiteenlopende activiteiten). Daarvoor worden middelen uit de bestaande stimuleringsregelingen ingezet: BOS-Impuls en NASB. Ook investeert de school zelf, vooral in de vorm van menskracht.

De GGD is sterk bij de aanpak betrokken. Aan het begin van het traject doen alle leerlingen een fittest en worden persoonlijke gesprekken gevoerd. Elke leerling houdt een portfolio bij met lesmateriaal en persoonlijke vorderingen. Aan het eind volgt weer een fittest.

De aanpak bestaat in grote lijnen uit drie componenten:

- **Gezondheid (voeding):** geïntegreerd lesplan over gezondheid en voeding. Dit is verweven in reguliere lessen, zoals verzorging, biologie, Nederlands, wiskunde en gymnastiek.
- **Ouderbetrokkenheid:** in de gevallen waarin dat nodig wordt geacht, neemt de GGD contact op met de ouders. Daarnaast wordt er een speciale ouderinformatieavond georganiseerd rondom het thema sport en gezondheid.
- **Bewegen:** de vrijdagmiddagen zijn vrijgeroosterd. Dan vindt er een naschools sportaanbod plaats, uitgevoerd door een vakdocent en geregeld ook in samenwerking met aanbieders. Daarnaast wordt er aandacht geschonken aan het thema sport en bewegen via de maatschappelijke stage.

DILEMMA'S

Er zijn enthousiaste mensen nodig om projecten van de grond te krijgen. Het gevaar is dat als er een van deze mensen uitvalt, het project spaak loopt.

Veel geld komt binnen door tijdelijke stimuleringsregelingen, waardoor veel in gang kan worden gezet. De continuïteit is daarbij echter niet geborgd.

Om de deelname van leerlingen aan sportactiviteiten te verhogen, moet het aanbod uitdagend en vernieuwend zijn. Dat vraagt echter om gespecialiseerde docenten en kost meer geld.

TIPS

Speel als gemeente een stimulerende rol en zorg voor goede samenwerking tussen de beleidsvelden sport en onderwijs.

Geef bij het starten van een initiatief op school, als schoolbestuur ook echt prioriteit aan sport en bewegen.

Zorg voor een linking-pin, een coördinator die de schakel vormt tussen beleid en praktijk.

Werk samen met de GGD als het gaat om het signaleren van problemen bij individuele leerlingen en bij het contact opnemen met de ouders.

Maak gebruik van een krachtige coördinerende lokale of provinciale organisatie die de sportverenigingen kan ondersteunen op het gebied van personeel.

Integreer op school sport, bewegen en gezondheid in het reguliere programma, zodat het niet vrijblijvend is.

Maak gebruik van stagiairs bij sport- en bewegingsactiviteiten.

Maak gebruik van combinatiefuncties.

LINKS

www.huisvoordesportgroningen.nl

www.dollardcollege.nl

GRONINGEN:

DE GEMEENTE, HET RÖLING COLLEGE EN PLANNEN VOOR KNOOPPUNT KARDINGE

SITUATIESCHETS

In het kader van de BOS-impuls, zijn tussen 2006 en 2008 in negen wijken in Groningen Bslim-projecten gestart. Deze worden uitgevoerd door Huis voor de Sport Groningen, het jongerenwerk (MJD), scholen en schoolbesturen en richten zich met name op het primair onderwijs. In de toekomst is het plan ook het VO (vooral vmbo) hierbij te betrekken.

In het kader van Bslim, het project van de gemeente Groningen dat zich inzet voor een gezonde leefstijl voor iedereen, maar van kinderen en jongeren in het bijzonder, is de afgelopen jaren een effectieve structuur opgezet. In alle negen wijken is een breed dagelijks sportaanbod voor de jeugd beschikbaar.

De financiering vanuit de BOS-impuls gaat nog door tot en met 2010. Daarna komen er nieuwe middelen, vanuit de regelingen combinatiefuncties en NASB. Het is nog onzeker of deze middelen kunnen worden ingezet voor de instandhouding van de huidige Bslim-aanpak.

RÖLING COLLEGE

Het Röling College (onderdeel van het Belcampo College) is een LOOT-school en daardoor is er al relatief veel aandacht voor sport. De school is echter niet sterk op breedtesport gericht. In het kader van het vak BSM (Bewegen, Sport en Maatschappij) worden incidenteel sportactiviteiten georganiseerd.

De school ligt vlakbij sportknooppunt Karding, een groot sportcomplex met een zeer uitgebreid sportaanbod. Daarnaast zijn er goede contacten met ROC Alfa College die ook stagiairs levert vanuit de mbo-opleiding Sport & Bewegen.

PLANNEN VOOR SPORT- EN SCHOLENKNOOPPUNT

Vlakbij sportknooppunt Karding wordt in de komende jaren ook een scholenknooppunt aangelegd. De bedoeling is dat alle vmbo-bovenbouwlocaties vanaf 2012 gevestigd zijn op deze plek. Omdat bewegingsarmoede vooral in de bovenbouw van het vmbo een probleem is, vormen de leerlingen van deze scholen een belangrijke doelgroep voor sportstimuleringsprojecten. De nabijheid van sportknooppunt Karding biedt unieke kansen voor het leggen van structurele verbindingen tussen school en sport. Er zijn uitstekende randvoorwaarden aanwezig. Het Sportcentrum Karding biedt een uitgebreid scala aan sportmogelijkheden en kwalitatief hoogstaande accommodaties: klimmen, schaatsen, zwemmen, skaten/skeeleren, squash, tennis en vele andere zaal- en veldsporten.

Vmbo-scholen zullen allemaal op steenworp afstand van dit centrum zijn gevestigd. Ook zijn er goede opleidingen rondom sport en bewegen in de gemeente aanwezig, zowel op mbo- als op hbo-niveau en ook universitair (bewegingswetenschappen). Dit betekent dat er in de buurt voldoende professioneel kader wordt opgeleid en het biedt daarnaast volop mogelijkheden tot het inzetten van stagiairs voor de uitvoering van het sportaanbod. Huis voor de Sport Groningen heeft plannen ontwikkeld om hier dan ook de samenwerking tussen school en sport, structureel vorm te geven. Gezien de aanwezige randvoorwaarden lijkt het leggen van deze verbinding nog slechts een kleine stap. Toch is nog onduidelijk of er genoeg financiële middelen zijn om de plannen te kunnen realiseren.

DILEMMA'S

Veel geld komt binnen door tijdelijke stimuleringsregelingen, waardoor veel in gang kan worden gezet. De continuïteit is daarbij echter niet geborgd.

Beleidsambtenaren zijn weliswaar voorstander van het plan om een sport- en scholenknooppunt te ontwikkelen, maar krijgen de opdracht om visies te ontwikkelen en plannen op te stellen die weinig geld kosten.

Sportverenigingen richten zich op de eigen activiteiten en werken veelal met vrijwilligers. Daardoor is het lastig een gezamenlijke lobby op te zetten om sport en bewegen hoog op de prioriteitenlijst van de gemeente te krijgen.

Voor het tot stand brengen en in stand houden van een sterkere connectie tussen onderwijs en sport is het nodig dat verenigingen versterkt worden met een professioneel kader voor meerdere verenigingen samen. Een combinatiefunctie biedt hiervoor goede mogelijkheden. Wel is het lastig deze functie in te vullen omdat deze te maken krijgt met vele verenigingen die onderling sterk van elkaar verschillen en met elkaar concurreren.

Schoolbesturen staan positief tegenover samenwerking school en sport, maar zien het niet als hun 'core business'. Om de ambitieuze plannen te realiseren, is het wel nodig dat zij zich committeren en hun bijdrage leveren in de vorm van personele inzet en een bijdrage in de kosten.

TIPS

Profiteer van de grote animo onder leerlingen om deel te nemen aan tussen- en naschoolse sportieve activiteiten door te zorgen voor een structureel aanbod.

Goede samenwerking tussen de afdelingen sport en onderwijs van de gemeente werkt zeer bevorderlijk.

Zet de combinatiefunctionaris in als ondersteuner bij sportverenigingen. Dit is een mooie kans om de verenigingen te versterken. Begin eventueel bij een beperkt aantal verenigingen, de vraag van andere verenigingen gaat dan wel komen.

Gebruik goed werkende structuren die ontstaan zijn in het verleden bij andere sport- en bewegingprojecten. Breid ze verder uit of gebruik de structuur als voorbeeld voor het opzetten van nieuwe structuren rondom bijvoorbeeld het VO.

Zorg voor een kwalitatief goed en structureel naschools sportaanbod. Dit is een vorm van zinvolle vrijetijdsbesteding die in meerdere opzichten maatschappelijk nuttig is.

Gebruik maatschappelijke stages voor VO-leerlingen om leerlingen in te zetten als vrijwilliger. Zo verhoog je de participatie van deze jongeren en kan nieuw, jong kader voor de verenigingen worden opgeleid.

LINKS

www.huisvoordesportgroningen.nl

www.bslim.nl

www.belcampo.nl

HOOGVEEN:

SPORT DRENTHÉ

SITUATIESCHETS

De Stichting Welzijnswerk heeft in de afgelopen jaren in het kader van de BOS-impuls een aantal succesvolle sport- en beweegprojecten uitgevoerd in een aantal achterstandswijken in Hoogeveen. De BOS-Impuls bouwde voort op de successen van de Breedtesport Impuls. Het lukt goed om kinderen op buurtniveau te binden aan activiteiten. Verschillende positieve effecten wanneer het gaat om de sfeer in de wijk en zelfs criminaliteit zijn waargenomen. Belangrijk winstpunt van dit project is dat er op buurtniveau netwerken zijn opgebouwd tussen scholen, verenigingen en welzijn, waarop in de toekomst kan worden voortgebouwd. Als de subsidie in het kader van BOS afloopt, zullen er middelen beschikbaar komen uit de regelingen NASB en combinatiefuncties. Deze middelen zullen gedeeltelijk worden ingezet voor het in stand houden van de bestaande BOS-structuren.

Daarnaast is de bedoeling om deze aanpak ook in andere wijken uit te rollen. De gemeente gaat ook van de regeling voor combinatiefuncties gebruik maken, minimaal tot 2013. De gemeente moet hier flink aan meebetalen, maar is hiertoe bereid gezien de successen die geboekt zijn binnen de BOS-projecten. Die hebben versterkte verbindingen tussen onderwijs en sport opgeleverd.

BENTINCKSPARK

Het Bentinckspark is in ontwikkeling in Hoogeveen. Op dit moment is het Bentinckspark een groot sport-complex, centraal in Hoogeveen, met veelal verouderde faciliteiten. Deze worden de komende jaren in fases vernieuwd. De ambitie is om een modern en bruisend complex te realiseren, waarin een combi-

natie van sport, onderwijs en overige voorzieningen gevestigd zijn. Het park biedt (ook nu al) een groot scala aan faciliteiten voor sport en recreatie. Er zijn verschillende sportverenigingen gevestigd en daarnaast een clustering van andere partijen, zoals een VO-school (RSG Wolfsbos), kinderopvang, topsporthal, en fysiotherapie. In de komende jaren wordt vlak naast dit complex de nieuwbouw gerealiseerd van een tweede VO-school (Roelof van Echten College). Er bestaat al samenwerking tussen VO en de sportverenigingen op Bentinckspark. De bedoeling is dat het VO in de toekomst nog meer gebruik gaat maken van de aanwezige sportfaciliteiten en nauwer gaat samenwerken met de verenigingen.

COMBINATIEFUNCTIONARIS

Er is een combinatiefunctionaris aangesteld die werkt bij een sportvereniging en bij een VO-school. De combinatiefunctionaris functioneert als het bindmiddel tussen trainers en scholen. Zowel binnen de sportvereniging als op de school is vooral behoefte aan ondersteuning op uitvoerend niveau.

TOEKOMSTIG MODEL

Er wordt in 2010 begonnen met aanstellen van meerdere combinatiefuncties. Sport Drenthe wordt de werkgever van deze pool van combinatiefunctionarissen. De gemeente zorgt voor inhoudelijke aansturing. De combinatiefunctionarissen worden immers geacht om gemeentelijke doelstellingen te realiseren.

Sport Drenthe heeft de rol van uitvoeringsorganisatie, maar maakt ook deel uit van de stuurgroep en is betrokken bij de planvorming (dus heeft deels ook een adviserende functie). Omdat de middelen niet worden gegarandeerd na 2013 en het college de effecten wil evalueren, kan de gemeente de combinatiefunctionarissen geen vaste aanstelling geven.

De aansturing vanuit de gemeente zal verlopen via één van de combinatiefunctionarissen, die bij de gemeente werkzaam zal zijn als coördinator. Deze is verantwoordelijk voor de uitvoering van het actieplan, de dagelijkse aansturing van de overige combinatiefunctionarissen en het opstellen van een jaarlijks actieprogramma. Deze coördinator heeft het overzicht over het gehele veld en vormt (ook op bestuurlijk niveau) de verbinding tussen de verschillende sectoren.

De aanstelling van de overige combinatiefunctionarissen zal zoveel mogelijk plaatsvinden in overleg met betrokken partners in het werkveld waarvan sport en onderwijs de voornaamste zijn. Men wil in de toekomst voorzien in een volledig dagarrangement voor leerlingen, waarbij aansluitend aan schooltijd gesport wordt.

Zeker voor de deelname van leerlingen die van ver komen, is dit van belang. Probleem hierbij is dat het kader van de sportverenigingen overdag niet altijd beschikbaar is. Voor de uitvoering van activiteiten overdag zal steeds meer gebruik worden gemaakt van stagiaires van sportopleidingen (hbo of mbo).

DILEMMA'S

Een combinatiefunctionaris functioneert in twee of meerdere settings om zo verbindingen te kunnen leggen. Dat kan betekenen dat hij in beide settings

relatief 'alleen' functioneert, zonder directe aansturing, rugdekking en feedback. Ook kan de combifunctionaris een 'pettenprobleem' hebben. Het is niet altijd voor iedereen duidelijk welke belangen hij voor ogen heeft.

Voor scholen en verenigingen is het soms moeilijk een financiële bijdrage te leveren. Dat is echter wel belangrijk, niet alleen om de begroting te dienen, maar ook strategisch is het van belang om de partijen betrokken te houden.

Voor samenwerking tussen VO en de sportverenigingen is veel politiek draagvlak. Die samenwerking is echter niet altijd vanzelfsprekend. De verenigingen hebben geen gemeenschappelijk aanspreekpunt en zijn op zichzelf staande organisaties. Een goede ingang vinden is daardoor niet eenvoudig.

Verenigingen zien niet altijd veel voordeel in samenwerking met het VO, omdat zij de ervaring hebben dat leerlingen in die leeftijdscategorie doorgaans alweer snel afhaken (ze krijgen andere interesses of trekken weg i.v.m. een studie in een andere stad).

De samenwerking tussen scholen en tussen verenigingen onderling is essentieel maar niet altijd eenvoudig. Zowel scholen als verenigingen hechten aan het eigen karakter en hebben verschillende belangen. Deze voeren soms de boventoon ten opzichte van gemeenschappelijke en samenwerkingsgerichte belangen.

Het aanbod van de verenigingen is (nog) vaak te smal om te kunnen voorzien in een compleet naschools programma.

TIPS

De gemeente (in de persoon van de ambtenaar Sport) kan goed de motor zijn achter nieuwe ontwikkelingen.

Overtuig met zichtbaar resultaat, door monitoring van de resultaten op bestuurlijk niveau.

Laat fysieke ontwikkeling (bouwen) en inhoudelijke ontwikkeling (samenwerking, aanbod) samen lopen.

Start bij de uitvoering en creëer draagvlak 'van onder naar boven'.

Vlieg projecten aan vanuit het thema 'Sporten en bewegen' in plaats van te spreken van overgewicht en gezondheid, dat roept minder weerstand op bij bijvoorbeeld ouders.

Promoot activiteiten via de school. Dit zorgt voor een meer vaste routine in deelname.

Zorg ervoor dat een nieuwe aanpak van binnenuit wordt ingebed en niet van buitenaf wordt opgelegd.

Zet stagiairs in voor de uitvoering van activiteiten overdag, als er weinig (vrijwillig) kader beschikbaar is.

Maak gebruik van bestaande netwerken.

LINKS

www.bentinckspark.nl

www.wolfsbos.nl

www.hoogeveen.nl: zoekterm: sportbeleid voor de Kadernotitie Sportbeleid 2008 – 2011

ROTTERDAM

SPORTSTAD

SITUATIESCHETS

Rotterdam is een sportstad. Zo organiseert de stad grote sportevenementen als de marathon en de Tour. Aan de andere kant kent de Rotterdamse bevolking de laagste sportdeelname van Nederland. Dit komt doordat in het onderwijs in het verleden is bezuinigd op de vakleerkrachten LO en omdat er maar weinig verenigingen in de woonwijken zijn gevestigd. Daarnaast kent Rotterdam een oververtegenwoordiging van achterstandsgroepen. Onder deze groepen is de deelname aan sportactiviteiten zeer laag.

Deze constatering vormen sinds jaren aanleiding om meer aandacht te besteden aan de breedtesport in de stad. De verbinding tussen sport(verenigingen) en onderwijs is op verschillende manieren tot stand gebracht. Twee belangrijke beleidsprogramma's in dit kader zijn: Lekker Fit! (PO, later ook VO) en de Schoolsportverenigingen.

BESTUURLIJK NETWERK: IN GROTE LIJNEN

De gemeente Rotterdam heeft een stevige regierol binnen het sportbeleid in de stad. Onder aanvoering van de dienst Sport en Recreatie werken de stichtingen Rotterdam Topsport en Sportsupport Rotterdam samen aan het stedelijk sportbeleid. Deze drie diensten worden gezamenlijk beschouwd

als de partners van Rotterdam Sportstad. Deze diensten zijn naast de beleidsvorming ook sterk betrokken bij de uitvoering van de beleidsprogramma's.

De opdrachtgevers van de partners Rotterdam Sportstad zijn het College en de deelgemeenten. Het College bewaakt de voortgang van het sportbeleid voor de gemeente als geheel. De deelgemeenten opereren vanuit het perspectief van de wijk; zij gebruiken stedelijke doelen bij het formuleren van wijkgerichte opdrachten. Ook dragen zij binnen hun gebied een deel van de financiële lasten.

Vooraf in situaties waarin sport als middel wordt ingezet om andere doelen te bereiken, is het een taak van de partners Rotterdam Sportstad om ook partners op het gebied van gezondheidszorg, onderwijs en veiligheid te betrekken.

UITVOERENDE NETWERKEN: IN GROTE LIJNEN

De dienst Sport en Recreatie heeft, via een Stichting Werkgeversinstituut als formele werkgever) 120 vakleerkrachten LO-nieuwe stijl in dienst, die lessen bewegingsonderwijs op de scholen verzorgen. De eerste twee jaar worden deze vakleerkrachten volledig door de gemeente bekostigd, daarna betalen de scholen 1/3 deel van de loonkosten mee.

Alle kinderen van groep 1 t/m groep 8 besteden minimaal drie en maximaal vijf uur per week onder schooltijd aan sport en bewegen. Ook wordt er een naschools aanbod aan sportactiviteiten geboden. Omdat de LO-vakleerkracht nieuwe stijl ook de taak heeft om (naschoolse) activiteiten te verzorgen in samenwerking met schoolsportverenigingen, past deze functie in het profiel van de combinatiefunctionaris.

SCHOOLSPOORTVERENIGINGEN

Het Rotterdamse project schoolsportverenigingen wordt uitgevoerd door Sportsupport Rotterdam.

Het is één van de 'proeftuinen nieuwe sportmogelijkheden' van NOC*NSF. Het project is aanvankelijk van start gegaan in het PO. Kortweg houdt dit project in dat trainers van sportverenigingen na schooltijd sportlessen komen geven in en rond de scholen in achterstandswijken. In die wijken is de sportdeelname onder kinderen heel laag, onder andere doordat er vaak geen verenigingen zijn gevestigd en het voor jonge kinderen dan moeilijk is om zelf naar een vereniging te gaan. Daarnaast wordt lidmaatschap van een sportvereniging van huis uit vaak niet gestimuleerd. Knelpunt is het gebrek aan ruimte in de wijk. Er worden dan ook veel sport- en spelvormen beoefend waarvoor maar weinig ruimte nodig is. Men wordt hierin steeds creatiever.

De leerlingen krijgen eerst een aantal proeflessen, waarin zij verschillende sporten uitproberen. Vervolgens kunnen zij van één of meer verenigingen van hun keuze lid worden, waarna ze in de eigen wijk (rondom de eigen school) trainingen volgen. Soms wordt er ook bij de verenigingen getraind en bij een aantal sporten worden bij de verenigingen wedstrijden gespeeld. Het aantal schoolsportverenigingen is groeiende. Het zijn er nu (begin 2010), veertien, aan het einde van 2010 hoopt men dat het aantal vijftientig is. Zo'n 1500 kinderen zijn inmiddels lid geworden van een vereniging. De hoop is dat veel leerlingen ook na het PO lid blijven van een vereniging. De komende jaren worden concepten ontwikkeld om de deelname in het VO in stand te houden.

LEKKER FIT!

De Dienst Sport en Recreatie heeft in 2005 het programma 'Lekker Fit!' ontwikkeld, om de sportdeelname en een gezond eetpatroon bij (in eerste instantie) basisschoolleerlingen te stimuleren.

Dit programma richt zich vooral op scholen in Rotterdamse wijken waar veel overgewicht voorkomt. Inmiddels neemt 50% van de scholen in Rotterdam

deel aan Lekker Fit! Men heeft destijds bewust ingezet op kinderen in de lagere leeftijdscategorieën, omdat dat het meeste effect heeft. Als overgewicht op vroege leeftijd wordt voorkomen en als kinderen van jongs af aan gewend zijn te bewegen, is de kans het grootst dat zij ook op latere leeftijd nog een gezonde leefstijl hebben. Van dit programma draagt de gemeente grotendeels de lasten; zowel financieel als organisatorisch. Het project bestaat uit een aantal verschillende onderdelen:

- Het sport- en beweegaanbod op deelnemende basisscholen is sterk geïntensiveerd. Alle kinderen van groep 3 t/m groep 8 besteden minimaal drie en maximaal vijf uur per week onder schooltijd aan sport en bewegen.
- Op school worden lessen gegeven over gezonde voeding en beweging.
- Er wordt jaarlijks een fittest gehouden, op basis waarvan zowel voor de individuele leerlingen als voor het project als geheel de resultaten in beeld worden gebracht.
- Er wordt extra hulp en advies geboden aan ouders.
- Er wordt ondersteuning geboden door een school-diëtist.

De 'Lekker Fit'-aanpak is gestart vanuit de brede school. Dit is een goede ingang: brede scholen worden immers geacht te voorzien in een naschools aanbod van onder meer sport en/of cultuur. Voor de financiering van Lekker Fit worden dan ook grotendeels brede school-middelen ingezet. De scholen die deelnemen aan Lekker Fit, worden wel wat op hun brede schoolbudget gekort, omdat zij anders dubbel gefaciliteerd zouden worden. Daarnaast worden er middelen ingezet uit de regeling combinatie-functionarissen en NASB. Als regelingen aflopen, is het de bedoeling dat de gemeente dit financieel ondervangt.

LEKKER FIT! VO

Ook op het VO is men gestart met het Rotterdam Lekker Fit! VO- programma, het sterkst gericht op de brugklas. Hier wordt in grote lijnen volgens dezelfde aanpak gewerkt als op het PO. Er moet echter rekening gehouden worden met een aantal verschillen tussen VO en PO:

- De behoeften van leerlingen in de VO-leeftijd veranderen. Sportbeoefening wordt meer onderdeel van de identiteitsontwikkeling. Het aanbod dient hierop aan te sluiten.
- Binnen de categorie jongeren die de gemeente met Lekker Fit! VO het liefst wil bereiken, ontbreekt vaak de discipline. De leefstijl van deze jongeren is veelal gericht op de korte termijn. Educatie over het ontwikkelen van een gezonde leefstijl slaat daardoor niet gemakkelijk aan.
- De jongeren hebben gemiddeld weinig vaardigheden op het gebied van sport. Daardoor ontbreekt het deze jongeren vaak aan zelfvertrouwen om aan sportactiviteiten deel te nemen. De drempel om zelf lid te worden van een vereniging is groot. Het is daarom belangrijk dat degenen die het aanbod verzorgen, beschikken over voldoende pedagogische vaardigheden om de jongeren op een zodanige manier te benaderen dat zij gemotiveerd raken en zich durven te laten zien. Op deze pedagogische vaardigheden wordt dan ook gelet bij het werven van nieuwe LO-docenten voor het VO.

DILEMMA'S

De gemeente Rotterdam heeft een hele sterke regierol. De gemeente draagt grotendeels de lasten van de beleidsprogramma's op scholen: zowel financieel als organisatorisch. De drempel voor scholen om deel te nemen is daardoor laag.

Hierin schuilt echter ook het gevaar dat men initiatieven vanuit het veld 'wegdrukt'. Er moet ruimte blijven bestaan, bijvoorbeeld voor de individuele scholen om zich te profileren met sport.

De samenwerking tussen school en sport is niet altijd vanzelfsprekend, maar komt inmiddels goed van de grond. Voor optimale resultaten is het echter nodig nog meer overkoepelend te werken, bijvoorbeeld met GGD, onderwijs, justitie.

Een sportaanbod aanbieden op scholen, vooral op VO-scholen en in achterstandswijken, vraagt vooral veel didactische kwaliteiten. Het verenigingskader bestaat vaak uit vrijwilligers, dat juist goed is onderlegd als het gaat om de technische kant van de sport, maar minder op didactisch gebied.

Zowel de stedelijke gemeente als de deelgemeenten zetten zich in voor meer sport en bewegen op de scholen.

Het is echter niet altijd eenvoudig om de deelgemeenten op één lijn te krijgen met het stedelijk beleid.

Het Lekker Fit!-programma is succesvol. Het is echter lastig om grip te krijgen op het aanbod op scholen waar het programma niet draait.

TIPS

Zorg ervoor dat de regierol duidelijk ligt bij een van de partijen. Beleg hier zoveel mogelijk de organisatorische en financiële lasten.

Toon de positieve effecten van projecten aan (zowel van sport als doel als sport als middel), zodat politiek draagvlak ontstaat en behouden blijft.

Maak aan partners buiten school en sport duidelijk welke belangen zij hebben in de vorm van maatschappelijke winst, zoals GGD, jeugdhulpverlening, justitie, zodat zij ook gemotiveerd raken om aan te haken en te investeren.

Haak aan bij de brede school, dat is een goede ingang.

Stem inhoudelijke plannen af met bouwplannen voor scholen en sportaccommodatie

Zorg ervoor dat er op iedere deelnemende school een coördinator is die voor de afstemming tussen de partijen zorgt.

Wees creatief in het creëren van sportactiviteiten die weinig ruimte vergen.

Profiteer als vereniging van de samenwerking tussen school en sport, door je ledenaantal te vergroten.

Maak het de kinderen gemakkelijk om deel te nemen aan een naschools sportaanbod, door het mogelijk te maken dat kinderen er op eigen gelegenheid naar toe kunnen en dat het aansluit op het schoolprogramma.

LINKS

www.rotterdamsportsupport.nl

www.schoolsportvereniging.nl

www.lekkerfitopschool.nl

www.rotterdam.nl/sportenrecreatie

www.rotterdamlekkerfit.nl

VENLO:

BLARIACUMCOLLEGE EN HET SPORTBEDRIJF VENLO

SITUATIESCHETS

Sportbedrijf Venlo was voorheen de afdeling Sport en Bewegen van de gemeente Venlo. Nu wordt het sportbedrijf in stappen verzelfstandigd. De gemeente Venlo heeft sportcombinatiefunctionarissen en een cultuurcombinatiefunctionaris in dienst en zorgt voor de financiële dekking van deze combinaties. Ook de provincie Limburg draagt bij. Scholen en verenigingen dragen alleen bij als het gaat om een combinatiefunctionaris die duurder is doordat hij extra gekwalificeerd is.

BLARIACUMCOLLEGE

Het Blariacumcollege is een school voor vmbo, havo en vwo. Ook is er een (onderbouw)afdeling voor speciaal onderwijs. In totaal heeft de school zo'n 1600 leerlingen.

De school heeft verschillende redenen om zich zo sterk op sport te richten. Ten eerste heeft de school veel leerlingen uit armoede- en probleemcumulatiegebieden. De sportdeelname onder deze leerlingen is erg laag. Ten tweede heeft de school een bijzonder gunstige ligging ten opzichte van vele sportaccommodaties. In Sportpark Maassenhof (loopafstand van de school) zijn hele goede voorzieningen beschikbaar voor uiteenlopende sporten. Ten derde is het uitgebreide sportaanbod een goed middel voor de school om zich naar buiten toe te profileren.

Op het Blariacumcollege is op verschillende manieren aandacht voor sport: Ongeveer 250 leerlingen zitten in een sportklas. Zij krijgen onder schooltijd een geïntensiveerd sportaanbod. Verder kunnen leerlingen kiezen voor de richting SDV (Sport, Dienstverlening en Veiligheid). Voor alle 'reguliere' leerlingen is een uitgebreid naschools aanbod onder de noemer Blaricum iXport, dat verzorgd wordt door een combinatiefunctionaris. Hiervoor wordt samengewerkt met verschillende aanbieders. De belangrijkste is Sportpark Maassenhof, waar zes verenigingen gevestigd zijn en een breed scala aan sportfaciliteiten aanwezig is. Ook wordt samengewerkt met commerciële aanbieders. De combinatiefunctionaris verricht ook taken voor de verenigingen op het sportpark Maassenhof. De combinatiefunctionaris is in 2007 gestart in de pilot Combinatiefuncties van de Alliantie School en Sport en is inmiddels in dienst bij het Sportbedrijf van de gemeente Venlo. Een leerkracht uit de vakgroep LO is aangesteld om de combinatiefunctionaris te ondersteunen. De gemeente financiert dit. Deze leerkracht is de linking-pin. Hij is het eerste aanspreekpunt van de combinatiefunctionaris op school, helpt met de promotie van de activiteiten en zorgt voor de inbedding van de aanpak binnen de organisatie. Verder zijn er binnen de school twee intermediairs aangewezen die kinderen opsporen die mogelijk in aanmerking komen voor het jeugdsportfonds.

BLARIACUM IXPORT

Deze naschoolse activiteiten zijn voor alle leerlingen van het Blariacumcollege en worden georganiseerd op verschillende locaties waaronder Sportpark Maassenhof. Het naschoolse aanbod wordt verzorgd door de sportverenigingen en commerciële sportorganisaties. Zij krijgen daarvoor per uur betaald. De combinatiefunctionaris houdt zicht op de kwaliteit en ondersteunt en adviseert de verenigingen en hun trainers. Hoeveel leerlingen vervolgens lid worden

van een vereniging is nog niet inzichtelijk. De gemeente is van plan om dat te gaan monitoren.

TOEKOMST

In de toekomst hoopt men een doorlopend dagprogramma te kunnen bieden op de school, waarin sportieve activiteiten worden aangeboden maar ook cultuur en bijvoorbeeld natuureducatie.

DILEMMA'S

De trainers bij de vereniging hebben ervaring met het trainen van gemotiveerde leden, die zelf kiezen voor de betreffende sport. Een sportaanbod voor leerlingen die een bewegingsachterstand hebben, vraagt veel pedagogische/didactische kwaliteiten die zij niet altijd in huis hebben. Als de trainingen niet vanaf het begin goed aansluiten bij de bewegingsontwikkeling van deze leerlingen en de trainers de groep niet op een juiste manier benaderen, is het afbreukrisico groot.

De school wil een breed palet aan sporten aanbieden en werkt daarom samen met verschillende verenigingen. Deze verenigingen werken onderling niet veel samen en zijn daar ook niet aan gewend. Dat maakt het voor de school lastig om de verenigingen op een lijn te krijgen.

Er wordt gebruik gemaakt van stagiairs om een deel van het naschoolse aanbod uit te voeren. Hiermee wordt de capaciteit vergroot. De begeleiding van de stagiairs vraagt wel tijd en inzet en moet goed worden geregeld.

De beschikbare accommodatie loopt niet altijd parallel met het geplande aanbod.

TIPS

Begin klein en laat zien dat het werkt, zo kun je het langzaam uitbouwen.

Bedenk dat een ruim aanbod van sport en cultuur de school aantrekkelijk maakt.

Maak gebruik van het enthousiasme en de betrokkenheid van schoolbestuurders en/of wethouder.

De gemeente (het Sportbedrijf) kan een motor zijn achter nieuwe ontwikkelingen, door gebruik te maken van landelijke regelingen en de eigen aanpak te monitoren en te evalueren.

Stel een combinatiefunctionaris aan die als de linking-pin functioneert en de kar trekt en verbindingen legt.

Zorg voor een vast aanspreekpunt voor de combinatiefunctionaris op school, die ondersteuning biedt en bijdraagt aan een goede inbedding van de aanpak binnen het schoolprogramma.

Zorg voor een financiële tegemoetkoming voor de verenigingen voor hun inzet in het naschoolse aanbod en biedt hen directe ondersteuning.

Vraag sportbonden de verenigingen te ondersteunen bij het verzorgen van een aanbod voor scholen.

Zet stagiairs in om de capaciteit te vergroten.

LINKS

www.blariacum.nl kies voor Blariacum iXport

www.venlosportstad.nl

www.schoolensportvenlo.nl

ZWOLLE:

DE LANDSTEDE GROEP

SITUATIESCHETS

Landstede omvat VO, mbo en welzijn (o.a. jeugdhulpverlening, kinderopvang en ouderenzorg), werkt in een grote regio en probeert deze verschillende onderdelen met elkaar te verbinden. Landstede heeft een sterk sportprofiel, dat duidelijk onderdeel is van de visie en strategie van de school: sport als metafoor voor onderwijs (samenspelen/-werken, aan regels houden, inspanning leveren, presteren, grenzen opzoeken).

Dit is uitgewerkt in vijf programmalijnen:

- Bewegen in het curriculum voor alle studenten.
- Bewegen voor personeel.
- Partnerships met sportorganisaties.
- Werk maken van sport: niet alleen opleiding sport en bewegen, maar ook andere opleidingen met specialisaties voor de sportbranche (zoals sport-detailhandel).
- Ruim baan voor sporttalent: topsporttrajecten binnen opleidingen (zoals LOOT), daarnaast een opleiding waar sport leading is boven onderwijs.

Landstede opereert daarbij op een ondernemende en soms ook vrij marktgerichte manier, wat voor de onderwijssector uitzonderlijk is.

PELIKAAN

De Pelikaan is een stichting van samenwerkende sportclubs. Pelikaan heeft een groot sportcomplex, dat plaats biedt aan vele verschillende sporten, zoals voetbal, korfbal, hockey, tennis, hippische sport en beachsporten. Tevens is de Pelikaan proeftuin van NOC*NSF voor 4 jaar (waarvan nu 2 jaar voorbij). Daardoor is (tijdelijke) financiering van een professionele verenigingsmanager mogelijk.

SAMENWERKING

Landstede en Pelikaan werken intensief samen. Landstede maakt gebruik van de sportfaciliteiten van Pelikaan en Pelikaan dient voor leerlingen/studenten van Landstede als leer-/werkbedrijf. Voor beide partijen levert de samenwerking goede PR op. De vele sportmogelijkheden maken Landstede aantrekkelijk voor studenten en voor Pelikaan biedt het allerlei mogelijkheden voor het werven van nieuwe leden. Studenten van Landstede lopen stage bij Pelikaan en worden goed begeleid. Landstede investeert ook in de samenwerkingsrelatie met sport door te investeren in velden, met de afspraak dat leerlingen in het kader van sportlessen van die velden gebruik mogen maken.

Ook VO-school Thomas á Kempis heeft het sportprofiel uitgebouwd door een samenwerking aan te gaan met Pelikaan. Andere scholen hebben deze aanpak opgepikt. Alle Zwolse VO-scholen (op één na) sporten nu bij Pelikaan. Er bestaan wel onderlinge verschillen in intensiviteit en veelzijdigheid van de aanpak, vooral afhankelijk van het schoolprofiel.

ROL GEMEENTE

De samenwerking tussen onderwijs en sport is tot stand gekomen doordat vanuit de Pelikaan en Landstede contact hebben gezocht, afspraken hebben gemaakt en convenanten hebben gesloten.

De lokale overheid participeert niet actief. Op gemeentelijk beleidsniveau vindt er nauwelijks samenwerking plaats tussen onderwijs en sport. Een sterkere inbedding van de sport in verschillende facetten van het gemeentelijk beleid wordt wenselijk geacht.

CONTINUÏTEIT

De continuïteit is in Zwolle het grootste punt van zorg. Over twee jaar stopt de financiering vanuit NOC*NSF in het kader van de proeftuin en is er in principe geen budget meer voor de verenigingsmanager, die onmisbaar is voor het in stand houden van de samenwerkingsrelatie en de huidige manier van werken. Deze manier van werken kan ook alleen verder over de stad worden uitgerold, als de twee andere grote sportcomplexen ook over professionele krachten gaan beschikken.

DILEMMA'S

Goede samenwerking in de uitvoering zorgt ervoor dat er veel van de grond komt. Bestuurlijke verankering ontbreekt echter voor een groot deel. Men is afhankelijk van tijdelijke financiering, waardoor de continuïteit niet gewaarborgd is.

Er lopen heel veel projecten naast elkaar (beweegteams, combinatiefuncties, enzovoort). Dit leidt tot veel activiteit, maar er is geen partij die een regisseursrol heeft, waardoor het overzicht en onderlinge verbindingen ontbreken.

LO-leerkrachten geven binnen het VO- en mbo-onderwijs de lessen bewegingsonderwijs maar zijn niet opgeleid voor het leggen van verbindingen met externe partijen of om beleidsdoelstellingen op te pakken en om te zetten in een praktische aanpak.

Concurrentie tussen verschillende partijen staat samenwerking nog vaak in de weg, terwijl een goede samenwerkingsstructuur voor alle afzonderlijke partijen veel voordeel kan opleveren.

Ambtenaren Sport kunnen een heel belangrijke rol spelen in het tot stand brengen van de samenwerking tussen onderwijs en sport, maar zien dat niet altijd als hun taak.

TIPS

Vind de goede samenwerkingspartners en creëer win-win situaties.

Kweek enthousiasme van onderaf (bijvoorbeeld bij de docenten van scholen) en maak vervolgens bestuurlijke afspraken.

Veranker afspraken in een convenant.

Zorg dat er korte lijnen zijn tussen de verschillende samenwerkende partijen, liefst door vanuit elke partij vaste personen verantwoordelijk stellen voor onderlinge communicatie /coördinatie.

LINKS

www.landstede.nl

www.pelikaan-zwolle.nl

Tools

Hier vindt u praktische instrumenten, die u kunt inzetten bij het vormgeven van de samenwerking tussen sport, bewegen en onderwijs. U vindt een invulschema om eventuele samenwerkingspartners in kaart te brengen. Daarna is een overzicht opgenomen van stimuleringsregelingen voor sport, bewegen en onderwijs. Ook is een aantal factsheets opgenomen waarmee u de urgentie van meer sporten en bewegen kunt aantonen.

MOGELIJKE SAMENWERKINGSPARTNERS SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS			
	NAAM ORGANISATIE	CONTACTPERSOON	ROL IN HET NETWERK
ONDERWIJS	BASISSCHOLEN		
	MIDDELBARE SCHOLEN		
	ROC'S EN AOC'S		
	HBO-OPLEIDINGEN BIJVOORBEELD: • ALO • SPORT, BEWEGEN EN MANAGEMENT • DIËTIËK		
SPORTAANBIEDERS	SPORTVERENIGINGEN		
	FITNESSCENTRA EN SPORTSCHOLEN		
	SPORTBUURTWERK		

ZORG- EN WELZIJNSINSTELLINGEN				NAAM ORGANISATIE	CONTACTPERSOON	ROL IN HET NETWERK
				KINDERDAGVERBLIJVEN		
				NASCHOOLE OPVANG		
				PEUTERSPEELZALEN		
				BUURTHUIZEN		
				WIJKOPBOUW- EN JONGERENWERK		
				BUREAU JEUGDZORG		
				CENTRUM VOOR JEUGD EN GEZIN (CJG)		
				MAATSCHAPPELIJK WERK		
				ALLOCHTONENORGANISATIES		
				GGD		
GEZONDHEIDSZORG-INSTELLINGEN				CONSULTATIEBUREAU		
				SCHOOLARTSEN		
				HUISARTSEN		
				ZORGVERZEKERAARS		

	NAAM ORGANISATIE	CONTACTPERSOON	ROL IN HET NETWERK
LOKALE ONDERSTEUNERS	SPORTSERVICEPUNT		
	LOKALE SPORTRAAD		
	GEMEENTE: AFDELING S&R		
	GEMEENTE: AFDELING OCW		
	GEMEENTE: AFDELING WELZIJN		
	GEMEENTE: AFDELING RO		
PROVINCIALE EN LANDELIJKE ONDERSTEUNERS	PROVINCIALE SPORTRAAD		
	SPORTBONDEN		
	OLYMPISCHE NETWERKEN		
	KVLO		
	NISB		
	NOC*NSF		
	VSG		
	MBO-RAAD		
	PO-RAAD		
	VO-RAAD		
	MOVISIE		
	NIGZ		
	MO-GROEP		
ANDERS			

Stimuleringsregelingen

De afgelopen jaren zijn er verschillende stimuleringsregelingen geweest die bijdroegen aan het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en sport:

BREEDTESPORT IMPULS

Tijdelijke stimuleringsregeling van VWS om het lokale sportaanbod duurzaam te versterken en (zo mogelijk) sport beter te benutten voor het oplossen van sociale en maatschappelijke problemen. Looptijd van 1999 tot 2009.

ALLIANTIE SCHOOL EN SPORT SAMEN STERKER

De Alliantie is opgericht om kinderen meer te laten bewegen. Partners: ministerie van VWS en OCW plus de sportkoepel NOC*NSF. De Alliantie school en sport heeft met een eenmalige financiële bijdrage voor MBO's, de zogenaamde sprintpremies, deze onderwijsinstellingen gestimuleerd om sport en bewegen een vaste plek te geven in hun opleidingsprogramma's. De scholen konden eenmalig 50.000 euro krijgen, om bijvoorbeeld een functionaris aan te stellen die sport en bewegen binnen de school een vaste plek geeft. De onderwijsinstelling moest daarbij ook eigen bijdrage leveren. Daarnaast heeft de alliantie samen met de KVLO de zogenaamde 'scorende spitsen' in het leven geroepen. Onderwijsinstellingen konden voor raad en daad over samenwerking met de sport een beroep doen op één van de acht scorende spitsen. Inmiddels is de Alliantie School en sport samen sterker, opgeheven.

BOS-IMPULS

Tijdelijke stimuleringsmaatregel van VWS om achterstanden van jongeren van 4 tot 19 jaar aan te pakken door sport- en beweegprojecten te initiëren in de driehoek Buurt-Onderwijs-Sport. Gemeenten konden tot 1 april 2006 voorstellen indienen voor projecten. Projecten eindigen uiterlijk eind 2011. **Meer informatie:** www.bosimpuls.nl.

DE REGELING DAGARRANGEMENTEN EN COMBINATIEFUNCTIES

Regeling van ministerie van OCW voor activiteiten gericht op versterking van de sociale infrastructuur door middel van combinatiefuncties en sluitende dagarrangementen voor kinderen tot en met 16 jaar, om de combinatie van arbeid en zorg te vergemakkelijken. Aanvragen konden worden ingediend in 2006, met een maximale looptijd tot 31 juli 2008. **Meer informatie:** www.dagarrangementenencombinatiefuncties.nl.

PROEFTUINEN NIEUWE SPORTMOGELIJKHEDEN, NOC*NSF

Om meer Nederlanders blijvend in beweging te brengen zal de sport haar bakens moeten verzetten en met nieuw, verfrissend aanbod moeten komen. Daarom is het programma Proeftuinen Nieuwe Sportmogelijkheden opgezet. In de Proeftuinen wordt uitgetest welk aangepast sportaanbod perspectief biedt. De ervaringen die met de Proeftuinen zijn opgedaan kunnen worden gebruikt door sportverenigingen die de noodzaak van sportvernieuwing inzien en ook aan de slag willen met vernieuwend sportaanbod.

Het programma Proeftuinen Nieuwe Sportmogelijkheden wordt gefinancierd met subsidie van het Ministerie van VWS en uitgevoerd door NOC*NSF in samenwerking met sportverenigingen, sportbonden, Olympische Netwerken, gemeenten en sportraden en loopt van 2007 tot 2010. **Meer informatie:** www.nocnsf.nl/proeftuinen.

NATIONAAL ACTIEPLAN SPORT EN BEWEGEN (NASB)

Het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB) is een initiatief van het ministerie van VWS. Met het NASB wil VWS bereiken dat meer burgers kiezen voor een actieve leefstijl. Om burgers op grote schaal tot een actieve leefstijl te verleiden is een omslag nodig: dagelijks bewegen wordt de norm. Door middel van het NASB kunnen gemeenten, sportorganisaties, bedrijven en andere maatschappelijke organisaties de gezondheid van te-weinig-actieve burgers stimuleren door hen hun activiteiten aan te bieden op het gebied van sport, spel, fitness en beweging in het 'gewone' dagelijkse leven. Met te-weinig-actieve burgers worden mensen bedoeld die de beweegnorm niet halen. De regeling loopt van 2008 tot en met 2014. **Meer informatie:** www.nasb.nl.

IMPULS BREDE SCHOLEN SPORT EN CULTUUR (COMBINATIEFUNCTIES)

Gemeenten kunnen de samenwerking stimuleren tussen (brede) scholen, culturele instellingen, sportverenigingen en andere lokale organisaties door het realiseren van combinatiefuncties. De Impuls loopt van 2008 t/m 2012. **Meer informatie:** www.combinatiefuncties.nl.

BELEIDSKADER SPORT, BEWEGEN, ONDERWIJS

In 2008 hebben de ministeries van VWS en OCW gezamenlijk het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs uitgebracht. Met dit beleidskader geven zij aan hoe zij de verbinding tussen sport en onderwijs verder willen versterken. Om uitvoering te geven aan het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs, hebben de ministeries van VWS en OCW in maart 2009 het platform Sport, Bewegen en Onderwijs opgericht. Dit platform richt zich op het stimuleren van sport en beweging onder jongeren. Intensievere samenwerking tussen scholen, sportclubs, naschoolse opvang en sportbuurtwerk moet meer sportieve activiteiten opleveren voor jongeren op en rond scholen en in de wijken.

Vanuit het platform zijn vijf opdrachten geformuleerd:

- Stimuleren van bewegen in het vmbo, onder leiding van het NISB;
 - Stimuleren van bewegen in het mbo, onder leiding van de MBO Raad;
 - Monitoren en effectmeting, TNO, Mulier Instituut, NISB;
 - Schoolactieve verenigingen stimuleren, NOC*NSF;
 - Stimuleren van lokale netwerkvorming, onder leiding van de Vereniging Sport Gemeenten (VSG).
- Deze Handreiking is een van de activiteiten binnen deze opdracht.

Voor de periode 2009-2011 hebben de ministeries 28 miljoen euro beschikbaar gesteld om uitvoering te geven aan het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs. **Meer informatie:** www.sportbewegenenonderwijs.nl.

Factsheet Sport, Bewegen en Onderwijs

BELEIDSKADER SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS

De ministeries van VWS en OCW willen de verbinding tussen sport en onderwijs verder versterken, met als doel: een meer samenhangend en dekkend sport- en beweegaanbod te realiseren voor de jeugd. Hoe zij dat willen bereiken is neergelegd in het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs. Het beleidskader steunt het streven dat het percentage jeugdigen (4-17 jaar) dat aan de beweegnorm voldoet in 2012 minimaal 50% moet zijn.

BEWEEGNORM

De Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB): voor jongeren (0-17 jaar): dagelijks één uur tenminste matig intensieve lichamelijke activiteit, waarbij minimaal twee keer per week kracht-, lenigheid- en coördinatieoefeningen voor het verbeteren of handhaven van de lichamelijke fitheid.

WAAROM MEER BEWEGEN?

Sport en bewegen is een middel om:

- gezondheid te bevorderen: Er is veel aandacht voor preventie in de gezondheidszorg. Vooral het toenemende overgewicht bij kinderen is een grote bedreiging voor de volksgezondheid. Sporten en bewegen stimuleert de jeugd om een gezondere levensstijl ontwikkelen.
- schooluitval te voorkomen: Meer sport in het onderwijs kan het onderwijs aantrekkelijker maken en mogelijk bijdragen aan de binding die leerlingen hebben met de school.
- talent te herkennen en te ontwikkelen: Door de jeugd al jong een gevarieerd aanbod aan sportactiviteiten aan te bieden, kan talent zich ontwikkelen. Een brede basis leidt tot een hoge top.

OVERGEWICHT TEGENGAAN

Als er niets wordt gedaan, zal het percentage kinderen met overgewicht sterk stijgen, met alle risico's voor de volksgezondheid van dien. Gemiddeld is 14 procent van de jongens en 17 procent van de meisjes te dik. Op sommige leeftijden is het percentage kinderen dat te dik is ver(drie)dubbeld ten opzichte van eerdere metingen in 1997. (TNO, 2006).

SCHOOLUITVAL

De nationale doelstelling is het terugdringen van de jaarlijkse nieuwe voortijdige uitval met 50% tussen 2002 en 2012. Het gaat om alle leerlingen van 12-22 jaar die zonder startkwalificatie in een bepaald schooljaar het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is minimaal een diploma van havo, vwo of niveau 2 van het mbo. (factsheet voortijdig schoolverlaten, OCW 2007). Het aantal voortijdig schoolverlaters daalt de laatste jaren,

maar nog niet voldoende om de doelstelling te behalen. In 2005/2006 was het totale percentage voortijdig schoolverlaters 4,1%. In 2006/2007 4,0 % en in 2007/2008 3,7%. In het mbo is het percentage voortijdig schoolverlaters het hoogst. In 2005/2006 9,3 %, 2006/2007 9% en in 2007/2008 8,5 %. In het voortgezet onderwijs verlaat ongeveer 2 % procent van de leerlingen de school voortijdig. Dat gebeurt het meest in de laatste twee jaar van het vmbo. (Min OCW, 2009)

SPORT ALS DOEL

Sporten heeft een waarde in zichzelf. Het is een gezonde en leuke vrijetijdsbesteding. De kwaliteit van bewegingsonderwijs is in belangrijke mate bepalend voor de latere houding ten opzichte van lichamelijke activiteiten als sport en het beweeggedrag. Sportparticipatie in de kinderjaren is een goede voorspeller van het beweeggedrag later en inactiviteit van jeugdigen is nauw verbonden met inactiviteit op volwassen leeftijd. (Breedveld 2006). De school en sportvereniging zijn de belangrijkste maatschappelijke instituties waar kinderen en jongeren intensief met sport en bewegen in aanraking komen.

In Het Olympisch Plan 2028 is de ambitie geformuleerd om met sport in de volle breedte een bijdrage te leveren aan Nederland, met veel positieve effecten nú en in de toekomst. En met de organisatie van de Olympische en Paralympische Spelen van 2028 in Nederland als inspirerend perspectief en mogelijke uitkomst.

EFFECTEN VAN SPORT OP DE LEERPRESTATIES

Sport kan een positieve bijdrage leveren aan betere schoolprestaties (Stegeman 2007). Bijna alle studies vinden een positieve (maar doorgaans niet zeer sterke) relatie tussen sportparticipatie en schoolprestaties. Een aantrekkelijk aanbod van sport- en bewegingsactiviteiten draagt verder bij aan het beperken van schooluitval, schoolverzuim en reductie van anti-sociaal gedrag (Steiner 2001). Actieve kinderen en jongeren gaan met plezier naar school en zijn meer gemotiveerd om te leren (Symons et al. 1997).

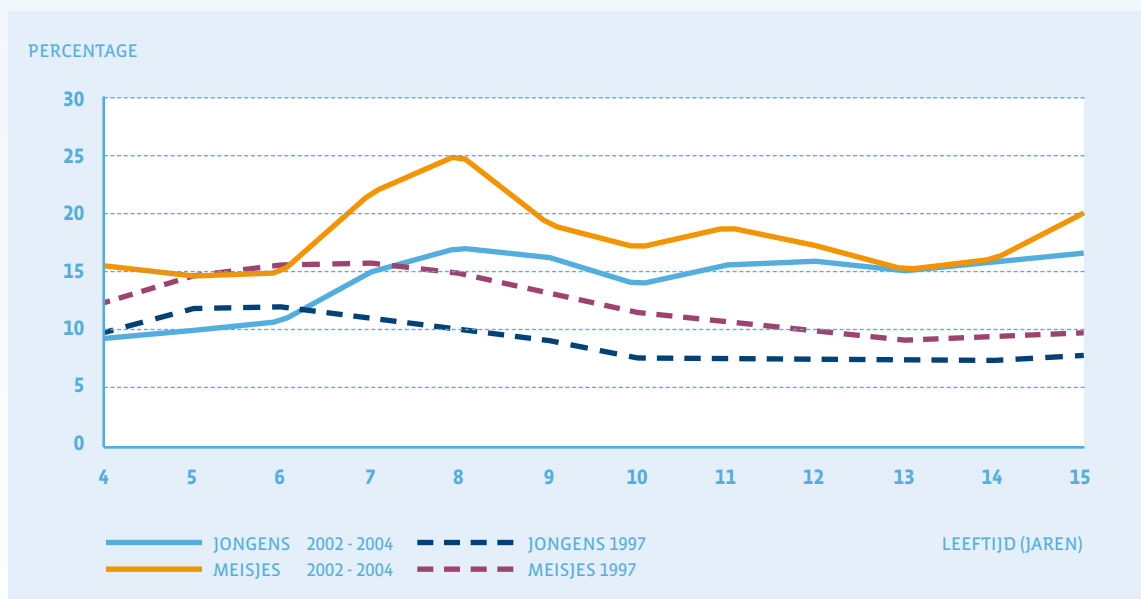
Effecten hangen sterk samen met de wijze waarop de activiteiten worden aangeboden en de rol die de leerkracht en trainer speelt. Het lijkt er niet zozeer om te gaan welke sport of beweegactiviteit wordt aangeboden, maar vooral om hoe deze wordt aangeboden.

DRAAGVLAK VOOR SAMENWERKING SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS

Het draagvlak voor samenwerking tussen de onderwijs- en sportsector is in principe groot. Vrijwel alle scholen in het primair en voortgezet onderwijs vinden sport en beweging voor hun leerlingen belangrijk. Circa 60% van het aantal (brede) scholen in het primair en voortgezet onderwijs werkt structureel samen met sportaanbieders: sportverenigingen, maar ook gemeenten en commerciële sportorganisaties. Van de sportverenigingen werkt bijna 40% samen met scholen. (Kalmthout, J. en J. Lucassen, 2008.)

Factsheet Overgewicht

Het percentage kinderen van zeven jaar en ouder dat te dik was in de periode 2002-2004 is ten opzichte 1997 sterk gestegen en soms zelfs verdubbeld (zie figuur 1). Het percentage kinderen met ernstig overgewicht is in diezelfde periode ook sterk toegenomen en op sommige leeftijden zelfs meer dan verdrievoudigd (8-, 9- en 15-jarige jongens, 15- en 16-jarige meisjes). (Van den Hurk et al., 2006).

FIGUUR 1: PERCENTAGE KINDEREN (4 TOT EN MET 15 JAAR) MET OVERGEWICHT (GEMETEN BMI BOVEN DE VOOR LEEFTIJD Aangepaste Grenswaarde) IN 1997 EN IN DE PERIODE 2002-2004, NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT (BRON: TNO-PG, 2006).

WELKE GROEPEN?

Groepen met een lage sociaaleconomische status en bepaalde groepen allochtonen vertonen relatief veel overgewicht.

NADELIGE GEVOLGEN OVERGEWICHT

De nadelige effecten van overgewicht voor de volksgezondheid zijn omvangrijk:

- Mensen met obesitas leven minder lang en leven vooral langer in een slechte gezondheid.
- Overgewicht verhoogt de kans op diabetes, hart- en vaatziekten, sommige vormen van kanker en aandoeningen aan het bewegingsapparaat.
- Overgewicht kan leiden tot stigmatisering van mensen, in het bijzonder kinderen, en daarmee tot psychische klachten.
- Overgewicht is ook een duur probleem. Volgens de Gezondheidsraad is de gezondheidszorg nu al een € 0,5 miljard per jaar kwijt aan kwalen die verband houden met overgewicht. De verwachting is dat die kosten alleen maar zullen stijgen.

WAAROM EXTRA MAATREGELEN VOOR KINDEREN EN HUN OUDERS?

- Kinderen zijn gevoeliger voor de gevolgen van obesitas.
- Zij zijn zelf nog niet verantwoordelijk voor hun leefstijl.
- En effectieve preventie van overgewicht is op jonge leeftijd goed mogelijk, waarbij de effecten ook op latere leeftijd nog doorwerken.

(Nota VWS: Overgewicht, Uit balans: de last van overgewicht, maart 2009.)

OPBRENGSTEN INVESTEREN IN SPORT

Wanneer de kosten van de gezondheidszorg als gevolg van een onvoldoende actieve leefstijl (907 miljoen euro) afgezet worden tegen de besparing door een verminderd aantal sportblessures (maximaal 230 miljoen euro), dan blijkt een onvoldoende actieve leefstijl minimaal 677 miljoen euro per jaar aan zorgkosten met zich te brengen. Investeren in beweegbeleid brengt dus niet alleen kosten met zich mee, maar ook grote potentiële opbrengsten. (Rapportage Sport, SCP 2008).

Factsheet Sportdeelname

De beleidsdoel voor 2012: minimaal 50% van de Nederlandse jongeren voldoet aan de beweegnorm.

BEWEEGNORM

De Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB): voor jongeren (0-17 jaar): dagelijks één uur tenminste matig intensieve lichamelijke activiteit, waarbij minimaal twee keer per week kracht-, lenigheid- en coördinatieoefeningen voor het verbeteren of handhaven van de lichamelijke fitheid.

BEWEGINGSONDERWIJS EN SPORTVERENIGING

Gemiddeld krijgen de leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs op twee dagen per week bewegingsonderwijs. Daarbij doet nog eens 85% van de jeugd buitenschools aan sport; 70% van de schoolgaande jeugd is lid van een sportvereniging. Maar daarmee bewegen kinderen en jongeren nog niet voldoende met oog op hun gezondheid en het voorkomen van overgewicht. Het bewegingsonderwijs zet nog onvoldoende aan tot een actieve leefstijl. (Stegeman, H., 2007).

De stand van zaken

- In 2008 voldeed 47% van de Nederlandse jongeren aan de beweegnorm, 4% hoger dan 2007 en vergelijkbaar met 2006.
- In 2008 is 17% van de Nederlandse jongeren inactief; het hoogst gevonden percentage vergeleken met 2006 en 2007.
- Groepen Nederlandse jongeren die een beweegachterstand hebben, zijn: meisjes, jongeren in de middelbare schoolleeftijd, jongeren die niet sporten en jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond.
- School en sport vormen de belangrijkste bronnen van lichamelijke activiteit van Nederlandse jongeren.
- Op een werkdag brengen Nederlandse jongeren gemiddeld 53% van hun tijd zittend of liggend door (exclusief slaaptijd) en op een vrije dag gemiddeld 30% van hun tijd.

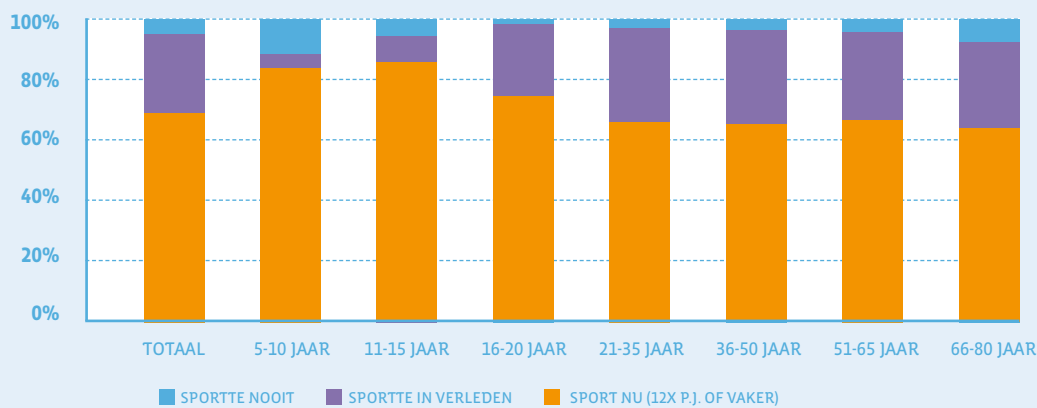
(Bron: Resultaten Monitor Bewegen en Gezondheid, Bewegen in Nederland 2000-2008, TNO)

AFHAKEN ROND 15 JAAR

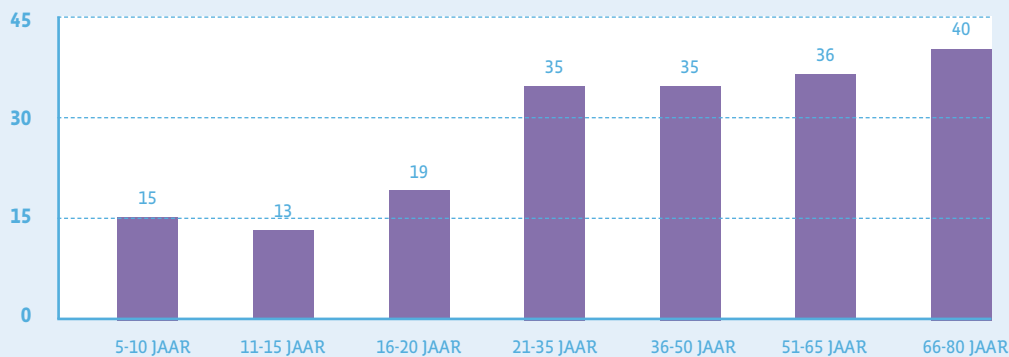
Rond 15 jaar haken veel sporters af. De sportdeelname is bij de groep van 16- 20 jarigen (74%) aanzienlijk lager dan bij de 11- tot 15-jarigen (85%).

FIGUUR 1: STERK OVERVERTEGENWOORDIGDE NIET-(VERENIGINGS)SPORTERS, BEVOLKING VAN 5 TOT 17 JAAR (IN PROCENTEN).
BRON: SPORTERSMONITOR 2008, W.J.H. MULIER INSTITUUT, 2009

FIGUUR 2: SPORTVERLEDEN VAN DE BEVOLKING VAN 5 TOT 80 JAAR (IN PROCENTEN).
BRON: SPORTERSMONITOR 2008, W.J.H. MULIER INSTITUUT, 2009

FIGUUR 3: AANDEEL NIET-SPORTERS (0- 11 KEER PER JAAR SPORTIEF ACTIEF), BEVOLKING VAN 5 TOT 80 JAAR, NAAR LEEFTIJD (IN PROCENTEN).
BRON: SPORTERSMONITOR 2008, W.J.H. MULIER INSTITUUT, 2009

Downloads @ links

OVERHEIDSBELEID

BELEIDSKADER SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS, VWS	WWW.MINVWS.NL
HET EINDRAPPORT TIJDELIJKE COMMISSIE BREDE ANALYSE, TWEDE KAMER 2007-2008, 30.234, NR. 12.	WWW.MINVWS.NL
WEBSITE VAN PROJECTGROEP GEZAMENLIJKE BESTURENORGANISATIES ONDERWIJS DIE SCHOOLORGANISATIES (GRATIS) ONDERSTEUNT BIJ COMBINATIEFUNCTIES.	WWW.COMBINATIEFUNCTIES.NL
HET OLYMPISCH PLAN 2028 'HEEL NEDERLAND NAAR OLYMPISCH NIVEAU', PLAN VAN AANPAK OP HOOFDLIJNEN.	WWW.OLYMPISCH-VUUR.NL
NOTA VWS: OVERGEWICHT, UIT BALANS: DE LAST VAN OVERGEWICHT, MAART 2009	WWW.MINVWS.NL
EEN BALANS TUSSEN ETEN EN BEWEGEN IS HET UITGANGSPUNT VAN 27 PARTNERS DIE HET NIEUWE CONVENANT GEZOND GEWICHT TEKENDEN.	WWW.CONVENANTGEZONDGEWICHT.NL

ONDERZOEK

NOTA BEWEGEN, SPELEN EN SPORTEN, 2009-2012, 'DE RODE DRAAD'.	WWW.RIS.DELFT.NL
GEMEENTE HOORN: METHODE SCHOOL @ SPORT, EEN CONSTRUCTIEVE EN STRUCTURELE AANPAK VAN BEWEGINGSSTIMULERING BIJ KINDEREN IN HET OPENBAAR EN BIJZONDER BASISONDERWIJS, GERICHT OP MEER KINDEREN DIE DAGELIJKS AAN BEWEGING DOEN EN MINDER DIKKE KINDEREN IN HOORN.	WWW.HOORN.NL
BROCHURE: LEREN VAN DE BOS- KOPLOPERS, PIETER PAUL BAKKER, LANDELIJK ONDERSTEUNINGSNETWERK BOS-IMPULS, 2007. NEGEN GEMEENTEN LATEN ZIEN HOE ZIJ HUN ORGANISATIE VAN HUN BOS-PROJECTEN OP TOUW HEBBEN GEZET.	WWW.BOSIMPULS.NL

BREDE SCHOOL

INFORMATIE OVER DE BREDE SCHOLEN.	WWW.BREDESCHOOL.NL
PUBLICATIES OVER DE BREDE SCHOOL VAN OBERON, ONDERZOEKS- EN ADVIESBUREAU VOOR DE ONDERWIJS- EN WELZIJNSSECTOR.	WWW.OBERON.EU
INFORMATIE OVER DE BREDE SCHOOL VAN HET NEDERLANDS JEUGD INSTITUUT, EXPERTISECENTRUM OVER JEUGD EN OPVOEDING, VOOR EN MET PROFESSIONALS IN DE JEUGDSECTOR.	WWW.NJI.NL

PROJECTEN

RICHARD KRAJICEK FOUNDATION: STIMULEREN VAN SPORTIEVE ACTIVITEITEN, IN EEN SOCIAAL VEILIGE SITUATIE, VOOR JONGEREN IN ACHTERSTANDSWIJKEN, DOOR HET REALISEREN VAN SPORTPLEINEN MET PROFESSIONELE BEGELEIDING EN CONTROLE.	WWW.KRAJICEK.NL
JOHAN CRUYFF FOUNDATION: ORGANISATIE DIE ALS DOEL HEEFT DE JEUGD IN BEWEGING TE BRENGEN EN TE HOUDEN, DOOR PROJECTEN OP TE ZETTEN EN TE ONDERSTEUNEN DIE SPORT EN SPEL STIMULEREN. DAT GEBEURT SAMEN MET VERENIGINGEN, SCHOLEN, SPORTBONDEN, BEDRIJVEN EN OVERHEDEN.	WWW.CRUYFF-FOUNDATION.ORG
SPORT MATCHT SCHOOL: EEN SAMENWERKING TUSSEN SPORTSERVICE.NET, NOC*NSF EN 15 SPORTBONDEN EN HEEFT ALS DOEL EXTRA (NASCHOOLS) SPORTAANBOD TE REALISEREN IN 10 GEMEENTEN.	WWW.SPORTSERVICE.NET

HUISWERKBEGELEIDING OP SPORTVERENIGINGEN.	WWW.MAXSTUDIE.NL
HET WEGWERKEN VAN LEERACHERSTANDEN BIJ KINDEREN EN JONGEREN VAN 9 TOT 14 JAAR, DOOR LEREN TE VERBINDEN MET DE WERELD VAN HET TOPVOETBAL.	WWW.PLAYINGFORSUCCESS.NL
CAMPAGNE VAN NISB OM JONGEREN ACTIEF TE KRIJGEN ALS TRAINER, SCHEIDSRECHTER, BESTUURDER, ORGANISATOR OF COACH IN DE SPORT.	WWW.WHOZNEXT.NL
‘VMBO IN BEWEGING’ IS EEN ACTIE VANUIT HET PLATFORM SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS DAT UITVOERING GEEFT AAN HET BELEIDSKADER SPORT, BEWEGEN EN ONDERWIJS. NISB EN DE VO-RAAD HEBBEN HET PLAN ONTWIKKELD IN SAMENWERKING MET KVLO, EN SLO.	WWW.NISB.NL/PROJECTEN/KIDS-JEUGD/ VMBO-IN-BEWEGING
LEKKER FIT! WIL BEWEGINGSARMOEDE EN OVERGEWICHT BIJ LEERLINGEN TEGENGAAN EN GEZOND LEVEN STIMULEREN. DEZE WEBSITE IS ER VOOR LEERKRACHTEN, OUDERS EN GEMEENTEN.	WWW.LEKKERFITOPSCHOOL.NL

INSTRUMENTEN

METHODIEK VAN BEWEEGMANAGEMENT (HANDELINGEN OP UITVOEREND NIVEAU IN EEN NETWERK VAN SAMENWERKENDE PARTNERS IN DE BOS-DRIEHOEK, DAT VANUIT HET ONDERWIJS OPEREERT.	WWW.SCHOOL-EN-SPORT.NL
TNO-RAPPORT PROTOCOLLEN TEN BEHOEVE VAN HET OPZETTEN EN EVALUEREN VAN LEEFSTIJLINTERVENTIE, MEI 2006, IN OPDRACHT VAN VWS	WWW.TNO.NL
RAPPORT EFFECTEN VAN SPORT EN BEWEGEN OP SCHOOL. EEN LITERATUURONDERZOEK NAAR DE RELATIE VAN FYSIEKE ACTIVITEIT MET DE COGNITIEVE, AFFECTIEVE EN SOCIALE ONTWIKKELING, W.J.H. MULIER INSTITUUT, HARRY STEGEMAN, 2007, IN OPDRACHT VAN DE ALLIANTIE SCHOOL EN SPORT.	WWW.MULIERINSTITUUT.NL
INSTRUMENTEN VOOR HET METEN VAN OUTCOME EN OUTPUT.	WWW.BOSIMPULS.NL
ONLINE INSTRUMENT (DATABASE), ONDER ANDERE EEN LEERLINGVOLGSYSTEEM, WAARMEE DE ONTWIKKELINGEN PER INDIVIDU BESCHIKBAAR ZIJN, MAAR OOK EEN BENCHMARK TUSSEN DE DEELNEMENDE STADSDELEN, ONTWIKKELD VOOR HET AMSTERDAMSE PROJECT JUMP-IN.	WWW.JUMPIN.NL
DIT IS EEN LEEFSTIJLTEST, TE KOPPELEN AAN HET BEWEEGSCHEMA VAN DE STUDENTEN.	WWW.TESTJELEEFSTIJL.NU

ONDERSTEUNENDE ORGANISATIES

KVLO	WWW.KVLO.NL
MBO RAAD	WWW.MBORAAD.NL
NISB	WWW.NISB.NL
NOC*NSF	WWW.NOCNSF.NL
PO-RAAD	WWW.PORAAD.NL
VO-RAAD	WWW.VO-RAAD.NL
VSG	WWW.SPORTENGEMEENTEN.NL

Literatuur

- Bakker, P.P., e.a., Leren van de BOS-koplopers, Landelijk Ondersteuningsnetwerk BOS-Impuls 2007
- Broerd, E., Steenberghe, J., Benut de sportvereniging in haar kracht, Onderzoek naar de betrokkenheid van sportverenigingen bij BOS-projecten, NISB 2008
- Boonstra, N., Hermens, N., Wonderen, R. van, Sportief in de buurt, juni 2009
- Dorgelo, A., Stiggelbout, M., Molleman, G.R.M., BOS-projecten in de krachtwijken- Lessen voor een succesvolle aanpak van Buurt-Onderwijs- en sport-(BOS-)projecten op het thema overgewicht, NIGZ 2008
- Duijvenstijn, P., Lagedijk, E., Effectief samenwerken sport en jeugd, Handreiking met stappenplan, tips en voorbeelden, NISB 2007
- Dool, R. van den, Elling, A., Hoekman, R., SportersMonitor 2008, Een beschrijving van actuele sportissues, W.J.H. Mulier Instituut, 2009
- Klumper, O., (MOVISIE) Van Dijk, D., Hack, H., (NISB), Bos op zak, een model voor duurzame BOS-projecten, NISB 2008
- Loon, van C. (van loon @ werken), Bundelen van belangen, lokale sport- en beweegoverlegstructuren als vorm van samenwerking, NISB 2009
- Oberon i.s.m. dhr. J. Klopogge (Sardes), De Locale educatieve agenda, VNG, 2006
- Stegeman, H., Effecten van sport en bewegen op school, Een literatuuronderzoek naar de relatie van fysieke activiteit met de cognitieve, affectieve en sociale ontwikkeling, W.J.H. Mulier Instituut, 2007
- Hoyng, J., Halewijn, G., Kemper, F., Hoekman, R., Lokaal sportbeleid de maat genomen, NISB 2008
- Netwerken in beweging, flyer bij de cursus, NISB
- Resultaten Monitor Bewegen en Gezondheid, Bewegen in Nederland 2000-2008, TNO
- Wieringen, van J.C., Standpunt Beweegstimulering door de jeugdgezondheidszorg, Rapport 295002001/2009, RIVM 2009
- Combinatiefuncties, servicedocument, Calibris 2008
- Sportbuurtwerk, iets voor elke gemeente, brochure NISB 2004

COLOFON

Uitgave: Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) in opdracht van het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs.

Tekst: Oberon Annelies Buddingh', Michiel van der Grinten, Jolien van Haalen.

VSG, Oosterbeek, april 2010.

© HET AUTEURSRECHT VAN DEZE PUBLICATIE BERUST BIJ DE VSG. GEDEELTELIJKE OVERNAME VAN TEKSTEN IS TOEGESTAAN, MITS DAARBIJ DE BRON WORDT VERMELD.

Pastoor Bruggemanlaan 33
6861 GR Oosterbeek
Postbus 103
6860 AC Oosterbeek
Telefoon: 026 339 64 10
Fax: 026 339 64 12
info@sportengemeenten.nl
www.sportengemeenten.nl